

જ્યારે કરવાનું છે
“જોના જોના વિષે સલાહ પારે છે તેને દીનમાં સમજ આવે છે”

બેહેરતી એવર

અથવા

સ્વર્ગનું ઘરેણું

1925-12-1925
1925 ભાગ ૧૦ મો.

ભાષાતર કરી છપાવી પ્રસિદ્ધ કર્તા —

અબ્દુરરહીમ બી૦ મૌલવી ગુલામ મોહમ્મદ સાહેબ
મેનેજર કુતુબખાના સાહેબીયહ અં રાંદેર જી. સુરત

રબીઉસ્સલામી અને ૧૩૪૪ હિજરી

પરેલી આવૃત્તિ]

[પ્રત ૧૦૦૦

અર્થ હક્ક પ્રસિદ્ધ કર્તાએ સ્વાધીન રાખ્યું છે.

સુરત ખરાનપુરી ભાગળ, માણવાળી જેળ, અનાવિલ લોજની બાજુમાં
આવેશા થી “અનાવિલ બહુ” થી પ્રેસમાં ગોવિંદજી ડાલાભાઈ
નાયકે છાપ્યું

દર્શિત છ આના.

૧૨૨૬૪

ગ્રંથાલોક લેખાપીઠ ગ્રંથાલય
અમદાવાદ
ગ્રંથાલોક લેખાલય સંસ્થા
૧૨૪૬૧

ગૂજરાત વિદ્યાપીઠ ગ્રંથાલય

[ગુજરાતી કૉપીરાઈટ વિભાગ]

અનુક્રમાંક ૪૨૪૬૪ વર્ગિક

પુસ્તકનું નામ બેરુત્તી મેઘાર

વિષય પૃ ૪

હજરતે ફરમાવ્યું છે

“ખોદા જેના વિષે ભલાઈ થાર છે તેને દીનમા સમજ આપે છે”

બેહરતી ઝેવર

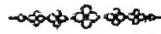
અથવા

સ્વર્ગનું ઘરેણું

ભાગ ૧૦ મો

ભાષાતર કરી છપાત પ્રસિદ્ધ કર્તા —

અબ્દુરરહીમ બી. મૈલવી ગુલામ મોહમ્મદ સાહેબ
મેટેજર કુતુબખાના સ દેરીયહ મુ. ગંદેર જી સુરત

રબીઉલ્લાહની રત્ન ૧૮૪૬ હીજરી

પહેલી આવૃત્તિ

પ્રત ૧૦૦૦

સર્વ હક્ક પ્રસિદ્ધ કર્તાએ સ્વાધીન રાખ્યા છે

સુરત ખરાનપુરી ભાગળ, બાછરાળી પોળ, અનાવિલ લોજની વાણુમાં
આવેના જો “અનાવિલ બધ” પ્રી. પ્રેમભા ગોવિંદજી કાશાભાઈ
નાયરે ગ્રાપ્ય

કીમત છ આના.

પ્રસ્તાવના.

ધણે મહેરબાન રહમ કર્તા અલ્લાહના નામથી.

બિદારને ઇસ્લામ ' મેહેસ્તી ઝેવર નામની કિતાબ ઉર્દુ ૧૦ ભાગમાં ધણી માન પામી છે. તેના ૯ ભાગનો તરજુમો ગુજરાતીમાં થઇ ગયો અને એમાં કેટલાક ભાગ તો એ વાર અને કેટલાક ત્રણવાર છપાઈ ગયા છે પણ અત્યાર સુધી આ ૧૦ મો ભાગ તરજુમો થઈ પ્રગટ થયો ન હતો જે પુછા પાકે મુજબ અફનાથી કરાવ્યો એ તેનું એહસાન છે

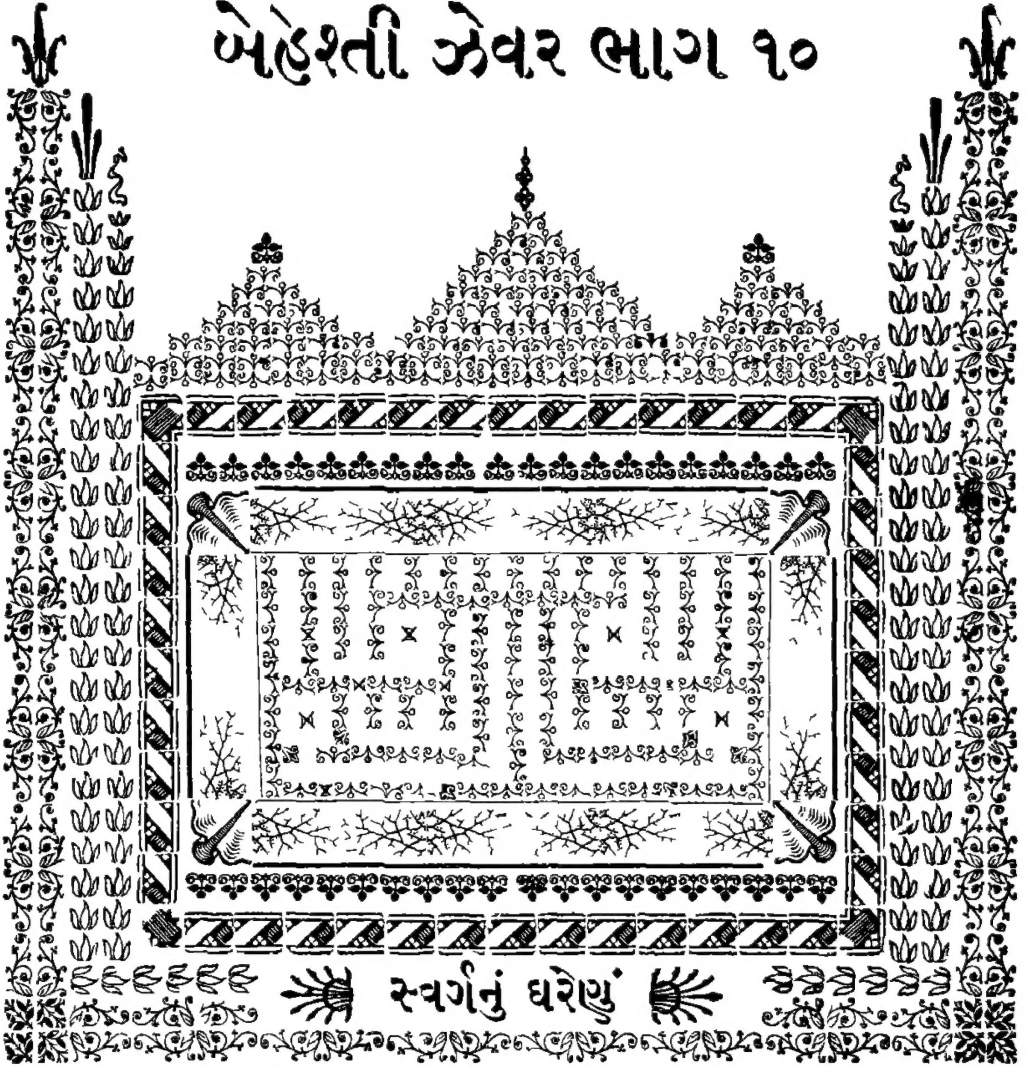
એથી પહેલાના ૯ ભાગો લોકોએ ધણી માનની સાથે જોયા તેમ એને પણ કદરની નીગાહથી જોશે એવી આશા છે અલ્લાહ તઆલા એના ખીજા ભાગોની જેમ એને પણ કબુલ કરી લોકોપ્યોગી બનાવે આમીન

હી. અબ્દુરહીમ બી. મૈલાના ગુલામ મોહમદ સાદેક.

મેહેસ્તી ઝેવર ભા. ૧૦ માનું સાંકળોડું.

કેટલીક તમીજની તથા આરામની વાતો	૨	નવ રતન ચટણી બનાવવાની રીત	૨૬
કેટલીક ખરાબી જે ઓળોનામાં હોય છે.	૫	મુગ્ગો બનાવવાની રીત	
કેટલીક અનુભવ અને ઇનતેજામની વાતો	૮	લી યુના અચાર બનાવવાની રીત	"
બાળકોની સભાળ વિષેનું બયાન	૧૩	કપડા રંગવાની રીત	૨૭
કેટલીક નેકીઓ અને નસીહતની વાતો	૧૫	થોડાક લેખાનું વણન	૨૯
હાથના હુન્નર અને ઉદ્યોગનું વર્ણન	૧૮	માર મામના ચરમી તથા હિંદી નામો	"
વેગમ્બરો તથા યુઝરોના હુન્નરોનું વર્ણન	૧૯	હાંદી મહીનાઓ અને મોસમના નામ	
કેટલીક ગુજરાતી કરવાની સહેલી રીત	,	દિશાઓના નામ	૩૦
સાથુ બનાવવાની રીત	૨૦	કેટલાક પોન્ટના કાયદા	,
કપડા છાપવાની રીત	૨૧	કાગળનો કાયદો	,
લખવાની સાહી મનાવવાની રીત	૨૨	પુક પારટના કાયદા	૩૧
સાકડી રંગવાની રીત	,	રજીસ્ટરના કાયદા	
વાસણ પર કલમ કરવાની રીત	"	વીમાના કાયદા	૩૨
પાકો ટાકો લગાડવાની રીત	,	પાગમલના કાયદા	,
પીવાનો તબાકુ બનાવવાની રીત	૨૩	મનીઓડરના કાયદા	"
ડબલ રોટીના ખમીરની રીત	,	કાં લખવા વાચવાની પદ્ધતી અને કાયદા.	૩૩
ડબલ રોટી બનાવવાની રીત	૨૪	મિનામનો છેવટ જેમાં ત્રણ મજમુન છે	
નાનખતાઇ બનાવવાની રીત	૨૫	વધુ ઇલમ હાસલ કરવાની રીત,	૩૬
મીઠા ખીસકુટ બનાવવાની રીત	,	કેટલીક કિતાબોના નામ જેમના જોવાથી	
ખારા ખીસકુટ બનાવવાની રીત	"	કાયદા છે	૩૭
કેરીના અચાર બનાવવાની રીત	"	કેટલીક કિતાબોના નાન જેના જોવાથી	
આસનીદાર અચાર બનાવવાની રીત,	"	નુકસાન છે	૩૮
ધણા દિવસ રહે તેવા શલગમના અચાર.	૨૬	મેહેસ્તી ઝેવરનો વધારો.	૪૧

બેહેશ્તી ઝેવર ભાગ ૧૦

ધણેા મહેરબાન રહમ કર્તા ખુદાના નામથી.

આ ભાગમા ધણી ખરી ઝેની વાતો છે, જેથી દુનિયામા પોતે પણ ઝેનથી રહે અને ખીજાઓને પણ તકલીફ થાય નહિ આ વાતો બહેરમાલો દુનિયાની માનમ પર છે પરંતુ રસનુસ્તાહ (સલ) એ ફરમાવ્યુ છે કે પાકો મુસલમાન નેજ છે જેના હાથ અને જીભથી કોઇને તકલીફ પહોંચે નહિ અને આ પણ ફરમાવ્યુ છે કે મુસલમાનને યોગ્ય નથી કે કોઈ સખત તકલીફમા પડી પોતાને બેઆખર કરે, વળી આ પણ આન્યુ કે રસનુસ્તાહ (સલ)

વાએજમા આ વાતનો ધણો ખ્યાલ રાખતા કે સાબળનારને કટાજો ન આવે અને આપણુ ફરમાવ્યુ કે કોઇને ઘેર એટલુ મહેમાન રહે નહિ કે જેથી ધરવાળો ગભરાઇ જાય આથી જણાયુ કે જરૂર વગર તકલીફ ઉડાવવી અથવા કોઇને તકલીફ આપવી અથવા એવી રીતે વર્તવુ જેથી ખીજો માણસ ગભરાઇ જાય એ પણ દીનથી વિરુદ્ધ છે એજ માટે આ કિતાબમા દીનની વાતો સાથે એવી વાતો લખી છે જેથી પોતાને તેમ ખીજાઓને પણ આરામ મળે

કેટલીક તમીજની તથા આરામની વાતો.

(૧) જ્યારે રાત્રે ધરનો દરનાજો બધ કરો તો પહેલા ધરની અદર સારી રીતે જોઈ લો કે કંઈ કુતર, બિલાડુ તો રહી ગયું નથી કે કંઈય રાત્રે જાનનું અથવા કોઈ ચીજનું નુકસાન કરે અથવા બીજું કંઈ નહિ તો આખી રાત ખડખડાટ ઉઘ ઉડાવવા માટે બહુજ છે (૨) પોતાના લુગડા તથા કિતાબોને કદિ કદિ તડકો દેખાડ્યા કરો (૩) ધર સાફ રાખો અને દરેક ચીજને તેની જગ્યામા મૂકો (૪) જો પોતાની આરોગ્યતા ચાહો તો પોતાને ઘણો આરામ આપો નહિ, કોઈ મહેનતનું કામ પોતાને હાથે કર્યા કરો સૌથી સારી ચીજ જોરતો માટે દળવું, ખાડવું અથવા રેડીયો ચલાવવો છે એથી શરીર તદુરસ્ત રહે છે (૫) જો કોઈથી મળવા જાન તો ત્યાં એટલી વાગે જોમો નહિ અથવા એટલી વાર વાતો કરો નહિ કે તે ગમરાઈ જાય અને તેના કામકાજમા અડચણ થાય (૬) બધા ધરવાળા આ વાતનો નિયમ કરે કે દરેક વસ્તુની એક જગ્યા મુકરર કરી લે અને જ્યારે ઉડાવે ત્યારે કામ પુરૂ થયા પછી ત્યાંજ મૂકી દે જેથી દરેકને વખત પર પૂછવું કે શોધવું પડે નહિ અને ઘણી વખતએવું બને છે કે જગ્યા બદલ વાંચી કોઈને પણ તે ચીજ જડતી નથી જેથી સૌને તકલીફ થાય છે અને જે ચીજને ખાસ તમારે વાપરવાની હોય તેની જગ્યા પણ મુકરર રાખો કે જેથી વખત પર હાથ નાખતાજ મળી આવે (૭) રસ્તામા ખાટ્યો, ચોકી કે કોઈ વાસણ, ઇટ, પથર કે સિલ્લ વગેરે નામો નહિ ઘણી વખત એવું બને છે કે અધારામા અને કોઈ વખત દિવસમા કોઈ હમેશની ટેવ પ્રમાણે જલદી ચાલ્યો આવતો હોય તો ઠોકર ખાઈ પડી જખમી થાય છે (૮) જ્યારે કોઈ તમને કંઈ કામ વિષે કહે તો તે સામળી હા કે ના નો જરૂર જવાબ આપો જેથી કહે

નારને સતોષ થાય નહિતો એમ ન થાય કે કહેનાર સમજે કે એણે સામળી લીધું છે અને તમે સામળ્યુ ન હોય અથવા તે સમજે કે તમે આ કામ કરી આપશો અને તમારી મરજી ન હોય તો નાહક બીજો માણસ ભરોસા પર રહે (૯) ખાવામા નમક સહેજ ઓછું નાખ્યા કરો કેમકે ઓછાનો ઇલાજ થઈ શકે છે પરંતુ વધુનો તો કંઈ ઉપાયજ નથી (૧૦) ઘણમા કે શાક, ભાજમા મરચા કાતરીને નાખો નહિ બલકે વાગીને નાખો કેમકે કાતરીને નાખ વાંચી બીયા તેના ટુકડાઓમા રહે છે અને કોઈ ટુકડો મોઢામા આવી જાય છે તોતે બીયાના લીધે આખા મોઢામા આગ લાગી જાય છે (૧૧) જો રાત્રે પાણી પીવાની જરૂર પડે તો અજવાળામા પાણીને સારી રીતે જોઈ લો નહિ તો લોટા વગેરેને કપડું લગાડી દો કે જેથી કોઈ એવી તેની ચીજ મોઢામા આવી જાય નહિ (૧૨) નાના બાળકોને હસવામા ઉછાળો નહિ તેમ કોઈ બારી વગેરે પર લટકાવો નહિ ખુદાપાક બચાવે કંઈય એવું ન થાય કે હાથથી છૂરી જાય અને હસવાનું ખસવું થઈ જાય એવીજ રીતે તેમની પાછળ પણ દોડો નહિ રખેને પડી જાય અને વાગી બેસે (૧૩) જ્યારે વાસણ ખાતી થઈ જાય તો તને હમેશ ઘોષ ઉઘ મૂકો અને ફરી જ્યારે તેને વર્તવાની જરૂર પડે તો પણ ફરીથી ઘોષ લો (૧૪) અગર વમણને જમીન પર મૂકી ખાવું કાઢો તો તેવુંજ ખુનચા અથવા દસતરખાન પર મૂકો નહિ પહેલા તેના નીચે જોઈ સાફ કરી લો, (૧૫) કોઈના ઘેર મહેમાન જવું થાય તો તેનાથી કોઈ ચીજની ફરમાશ કરો નહિ કેટલીક વખત તે ચીજ ઘણી નજીવી હોય છે પરંતુ ધરવાળો તેને પુરી કરી શકતો નથી જેથી નાહક તે શરમાશે (૧૬) જ્યાં માણસો એકા હોય ત્યાં બેસી થુકવું કે નાક સાફ કરવી નહિ જો જરૂર હોય તો એડ બાજુપર જઈ સાફ કરી લો (૧૭)

ખાતી વખતે એવી ચીજો નામ લો નહિ કે જ્યે સામળનારને અણુગમે થાય કેટલાક નાણુક મીઠાજવાળાઓને ધણી તકલીફ થાય છે (૧૮) બામાગની સામે અથવા તેના ધરવાળા એની આગળ જીદગીથી ના ઉમેદ થઈ જાય એવી વાતો કરો નહિ નાહક દિલ દુટી જશે, બલકે દિલાસાની વાતો કરો કે ધનશાઅલાહ બધું દુખ મરી જશે (૧૯) જો કોઈની છુપી વાત કરવી હોય અને તે પણ ત્યાજ હોય તો આખથી કે હાથથી તેના તરફ ઇશારો કરવો નહિ નાહક તેને વહેમ આવશે અને આ પણ સારેજ છે કે તે વાતનું કરવું શરીરતથી દુરસ્ત હોય, અને જો દુરસ્ત ન હોય તો એની સાતજ કરી યુનો છે (૨૦) વાન કરતી વખતે હાથ વધારે હતાવો નહિ (૨૧) દામન, ખાય કે કપડાના છેડાથી નાક લુછો નહિ (૨૨) જાજરની ખુડીમા તહારત કરો નહિ હાથ પાણી માટે બીજી ખુડી રાખો (૨૩) સપાટ હાથે જાય અને રીને પહેરો કદાચ તેમા કોઈ દુખ આપનાર જનવર બેઠું હોય (૨૪) કોઈ છુપી જગ્યા પર કોઈને ગડગુમડ હોય તો તેને એમ ન પૂછો કે કંઈ જગ્યાએ છે આ વગર કાગળે તેને શરમાવું છે* (૨૫) આનવા જગ્યાની જગ્યાએ બેસો નહિ તમને તેમજ બીજાઓને તકલીફ થશે (૨૬) શરીર તેમજ કપડામા ગદકી થવા ન દો જો ધોળીને ત્યાના ધોળેલા કપડા ન હોય તો પહે રેલા કપડાનેજ ધોઈ નાખી નહાઈ લો (૨૭) માણુમો બેઠા હોય તે વખતે ઝાડુ દેવાડો નહિ (૨૮) ગોટલા છાલ કોઈની ઉપર ફેંકો નહિ. (૨૯) ચપ્પુ, કાનર, સોય અથવા એવી બીજી

x અને મરદોએ જાજરમા પાણી લઈ જવું જોઈએ નહિ બલકે ટેલા લઈ ખાય ફરી ચુસલખાનામા હાથ પાણી લે કર્તા

* વળી પૂછવું પણ નકામું છે કેમકે જ્યારે જણાઈ ગયું કે પરદાની જગ્યાએ છે તો પછી વધારે પૂછવાની શું જરૂર છે

કોઈ વસ્તુથી રમો નહિ વખતે અજાણથી વાગી બેસે (૩૦) જ્યારે કોઈ મહેમાન આવે તો સાથી પહેલા તેને જાજર દેખાડી આપો અને તરતજ તેની સવારીના ઉમા રહેવા માટે બે બળદ, ઘોડા માટે ઘાસ પુળતો બદોજસ્ત કરી આપો અને ખાવામા એટલું તકલ્લુફ કરો નહિ કે તેને વખત સર ખાવું મળે નહિ ખાવું વખતસર રાધી લો જોકે સાદું કેમ ન હોય અને જ્યારે તેનો જવાનો ઇરાદો થાય તો સવારમા વહેવા તેને નાસ્તો તૈયાર કરી આપો, મતલબ કે તેના આરામ અને કામમા નુકસાન આવે નહિ (૩૧) જાજર અથવા ચુસલખાનામાથી નાણુ બાધના બાધના નીકળો નહિ બનકે અદરજ સારી રીતે બાધી બહાર આવો (૩૨) કોઈ તમને કંઈ વાત પૂછે તો પહેલા તેનો જવાબ આપો પછી બીજા કામે વળગો (૩૩) જે વાત કહો અથવા કોઈ વાતનો જવાબ આપો, તો સારી રીતે મોઢું ખોલી સાફ વાત કહો કે બીજે માણુસ સારી રીતે મમજી જાય (૩૪) કોઈને કંઈ ચીજ આપની હોય તો દૂરથી ફેંકો નહિ જો તેના હાથમા આવશે નહિ તો નુકસાન થશે માટે પામે જઈ આપો (૩૫) જો બે માણુસો પઠતા પઠાવતા હોય અથવા વાતો કરતા હોય તો તેમની વચ્ચે જઈ શોર કરવો અથવા બીજા કોઈથી વાત કરવી જોઈએ નહિ + (૩૬) જો કોઈ કંઈ કામમા અથવા કોઈની સાથે વાતોમા લાગી હોય તો જતાજ તેની સાથે પોતાની વાત શરૂ કરો નહિ બલકે જ્યારે તમારા તરફ ધ્યાન આપે તોજ એકો જોઈ વાત કરો (૩૭) જ્યારે કોઈને કંઈ ચીજ આપની હોય તો જ્યાં સુધી સામવાળો તેને સારી રીતે પકડે નહિ ત્યાં સુધી પોતાના હાથ

+ બલકે એવા વખતપર સલામ પણ કરો નહિ જ્યારે તે લોકો પોતાનું કામ કરી તમારી તરફ ધ્યાન આપે ત્યારે સલામ કરી વાત કરો અ.

માથી છોડો નહિ કેટલીક વખત વચ્ચે પડી જઈ નુકસાન થાય છે (૩૮) જે કોઈની ઉપર પખાથી હવા નાખવી હોય તો ધણોજ ખ્યાલ રાખો કે માથામા અથવા શરીરમા કે કપડામા વાગે નહિ અને એટલા જોરથી પણ નાખો નહિ કે બીજો કાયર થાય (૩૯) ખાતી વખતે એક જગ્યા પર હાડકા ભેગા કરો તેમજ કોઈ ચીજના છલતો વગેરે ચારે બાજુ ફેલાવો નહિ જ્યારે બધા એકઠા થઈ જાય, એક બાજુ પર નાખી દો (૪૦) ધણી ઉતાવળથી તેમજ મો ઉચ્ચ કરી ચાલે નહિ નહિ તો પડી જશે (૪૧) કિતામને ધણી સભાળની સાથે બધ કરો ધણી વખત આગળ પાછળના પાના વળી જાય છે (૪૨) પોતાના ધણીની આગળ બીજા કોઈ ના મહરમ મન્દની તારીફ કંવી નહિ ધણી ખરા મન્દને ના લાગે છે (૪૩) એવીજ રીતે બીજી સ્ત્રીઓની તારીફ પણ ધણીની આગળ કરો નહિ કદાચ તેનું દિન તે ઓગત પર લોભાઈ જાય અને તમારા ઉપરથી દિલ ઉતરી જાય (૪૪) જે સ્ત્રી સાથે તમારા સહેલા ન હોય તો તેની મુશકાત વખતે તેનાથી તેના ઘરનો કે માન, દોનત, ઘરેણા, પોશાક નો હાલ પૂછો નહિ (૪૫) દરેક માસમા ત્રણ કે ચાર દિવસ એના નીની લો કે તેમા આખા ઘરની સફાઈ કરી લો જળા ઉતારી બિછાણા (ફરશ) ઉઠાવી ખખેરી દ્રવ્ય ચીજને તેની જગ્યા પર મૂકી દો (૪૬) કોઈની સામેથી લખેલો કાગળ અથવા મૂકેલી કિતાબ લઈ જોવી નહિ જો તે કાગળ હાથનો લખેલો હોય તો કદાચ તેમા કંઈ બેદની વાત લખી હોય, અને જો છાપેલી હોય તો પણ કદાચ તેમા કોઈ એવો છુપો કાગળ લખીને મૂક્યો હોય (૪૭) દાદર ઉપર ધણી સભાળીને ચઢો અને ઉતરો બંધકે બેદનર આ છે કે જે પગથીઆ પર એક પગ મૂકો હોય તેનાજ ઉપર બીજો પણ મૂકી કુઆગલા પગ થીઆ પર એવીજ રીતે પગ મૂકો, અને આ પ્રમાણે કે એક પગથીઆ પર એક પગ અને

બીજા પર બીજો પગ ખાસ કરી છોકરીઓ તથા એવરતો માટે સારું નથી અને નાના છોકરાઓને પણ રોકો (૪૮) જ્યાં કોઈ ખેડુ હોય ત્યાં લુગડુ અથવા કિતામ કે બીજી કોઈ ચીજ એવી રીતે ઝાટકો નહિ કે બેઠેલા માણસ ઉપર પડે એવીજ રીતે મોઢાથી કે કપડાથી પણ ઝાટકવું નહિ બલકે ત્યાંથી દૂર જઈ સાફ કરવું જોઈએ (૪૯) કોઈના ગમ કે દુખની અથવા બીમારીની કંઈ ખબર સાંભળો તો જ્યાં સુધી પાકી ખબર ન મળે ત્યાં સુધી કોઈને કહો નહિ પણ ખાસ કરી તેના સગા સમીઓને તો કઠિપણ કહો નહિ કારણકે જે ખોટી વાત હશે તો બીજાઓને હેરાન કર્યા જેથી તે લોકો એને પણ ખર ખોટું કહેશે કે શા માટે એવી ખોટી વાત ઉઠાવી (૫૦) એવીજ રીતે સહેજ સાજ બીમારી કે તકલીફની ખબર પણ પર દેશમા સગા વહાલાને કાગળથી કરો નહિ (૫૧) દીવાલો પર ચુકો નહિ પાનની પીથકારી મારો નહિ એવીજ રીતે તેલમા ખરડાએલા હાથ દીવાલ અથવા બારણાથી જુછો નહિ બલકે ઘાઈ નાખો (૫૨) જે દસ્તરખાન ઉપર બીજી તરફારીની જરૂર હોય તો ખાનારની સામેથી વામણુ ઉઠાવો નહિ બીજા વાસણમા લઈ આવો (૫૩) કોઈ માણસ હાડોળા પર કે ખાટલા પર બેગે હોય અથવા સૂતા હોય તો તને હલાવો નહિ જો તેની પાસેથી જવ તો એવી રીતે ચાલો કે તેમા ઠોમર કે વુટણુ વાગે નહિ અને જા હાડોળા ઉપર કે ધીજ મૂકી હોય તો ધીમેથી મૂકો તેમજ કોઈ ચીજ લેવી હોય તો પણ ધીમેથી ઉપાડો (૫૪) ખાવા પીવાની કોઈ પણ વસ્તુ ઉઠાડી રાખો નહિ એટલા સુધી કે કોઈ ચીજને દસ્તરખાન ઉપર પણ મૂકો, અને તેના ખાવામા વાર હોય અથવા છેવટમા ખાવાની હોય તો તેને ઢાકી રાખો (૫૫) મહેમાનને જોઈએ કે જ્યારે પેટ ભરાઈ જાય ત્યારે થોડીક રેટી, તરફારી દસ્તરખાનમા જરૂર રહેલા દે જેથી ઘરનાજાઓને એવો વહેમ પડે નહિ કે મહેમાનને

ખાણુ ધરી પડ્યુ આથી તેઓ શરમાઇ જાય છે (૫૬) જે વાસણુ તદ્દન ખાલી હોય તેને તાખમા કે દુલાખમા મૂકવુ હોય તો ઉઘો મૂકો (૫૭) ચાલવામા પુરો પગ ઉચકી આગળ મૂકો ધસેડીને ચાલો નહિ એથી સપાટ ફાટી જાય છે અને ખોટું પણુ દેખાય છે (૫૮) પીછાડી કે ઓઢણીના છેડાનો ધણો ખ્યાલ રાખો કે તે ભોય પર ધસડાય નહિ (૫૯) જે કોઇ મીઠું અથવા ખીજી કોઇ ખાના પીવાની વસ્તુ તમારાથી માગે તો વાસણુમા લાવી આપો હાથમા લાવો નહિ (૬૦) છાકરીઓની મામે કોઇ બેશરમીની વાત કરો નહિ નહિ તો તેમની શરમ ટુટી જશે

કેટલીક ખરાબી અને તકલીફની વાતો જે ઓરતોમાં હોય છે.

(૧) એક ખરાબી આ છે કે વાતનો વાજબી જવાબ આપતી નથી કે જેથી પુરુષનારને શાતી થાય કેટલીક આમ તેમની વાતો મેળવે છે અને ખરી વાત તો જણાતીજ નથી હમોશ ધ્યાન નાખો કે જે કોઇક ધૂણે તેનો મતલબ સારી પેઠે સમજી ફરી તેનો જરૂર જેટલો જવાબ આપો

(૨) એક ખરાબી આ છે કે કોઇ કામ માટે તેમને કહેતો સાબળી ચુપ થઈ રહે છે કહેનારને આ શક રહે છે કે ખુદા જાણે તેણીએ સાબળ્યુ છે કે નહિ કેટલીક વખત ભુલથી એમ સમજાઈ છે કે સાબળ્યુ હશે પણ ખરૂં જોતા સાબળ્યુ ન હોય તો ભરોશા ઉપર તે કામ રહી જાય છે અને જ્યારે પૂછનામા આવે તો મે સાબળ્યુ નથી એમ કહી છુટી પડે છે મતલબ કે તે કામ તો રહીજ ગયુ અને કેટલીક વાર જૂનથી સાબળ્યુ નથી એમ સમજી તેણે ખીજી વાર કહ્યું તો તે બિચારાની ખબર લઈ નાખે છે કે સાબળ્યુ, સાબળ્યુ કેમ જન ખાય છે મતલબ કે ત્યારે પણ પોત પોતામા નારાજ થાય છે જે પહેલીજ વખતે એમ કહી દેત કે વાર તો ખીજીને ખમર થઈ જાત.

(૩) એક ખરાબી આ પણ છે કે તોફાણીને જે કામ બતાવશે અથવા કોઇને ધરમા કંઈ વાત કહેશે તો આંધેથી ખુબ પાડીને કહેશે એમા જે ખરાબીઓ છે એક તો બેશરમી અને અને બેપરદગી કે બહાર દગવાળ સુધી બધક ધણી ખરી વખત તો રસ્તા ઉપર અવાજ પહોંચે છે ખીજી ખરાબી આ કે દૂરથી કહેવામા કંઈક વાત સમજી અને કંઈક ન સમજી જેટલુ સમજી નહિ તેટલુ કામ બન્યુ નહિ હવે શેઠાણી ગુસ્સે થઈ કહે છે કે તે આ કામ કેમ ન કર્યુ અને તે જવાબ આપે છે કે મે તો સાબળ્યુ-જ નથી મતલબ કે ખુબ રકઝક થાય છે અને કામ બગડ્યુ તે જુદુ એનીજ રીતે તોફારણીઓ પણ દરવાજા પરથીજ પોકાર કરતી આવે છે એમા પણ કંઈ સમજાયુ ન સમજાયુ થાય છે તમીજની વાત આ છે કે જેની સાથે વાત કરી હોય તેની પાસે જઈ અથવા તેને પોતાની પાસે બોનાવી ધીમેથી સારી રીતે સમજાવી કહો અને જ્યાર કોઇ કંઈક કહે તેને ધ્યાન દઇ સાંભળો

(૪) એક ખરાબી આ છે કે કોઈ વસ્તુ ની જરૂર હોય અથવા ન હોય પણ સહેજ પસદ આવી કે તરત લઇ લીધી પછી ઉધાર પણ ભણે હોય તેની કાંઈ પરવા હોતી નથી. અને જે રોકડથીજ હોય તો પણ પોતાના પૈમાને આવી રીતે બગાડવા એ શુ અકલની વાત છે વળી નકામો ખરચ કરવાથી ગુનો પણ થાય છે જ્યાં ખરચ કરવુ હોય તો પહેલાં સારી પેઠે વિચારી લો કે એમા ખરચ કરવામા કોઈ દીનનો ફાયદો કે દુનિયાની જરૂર પણ છે જે વિચાર

કલીક ઓરતોને અવાજના પરદાનો તદ્દન ખ્યાલ હોતો નથી અને જુવો તો અવાજનો પરદો પણ ચહેરાના પરદા મુજબ વાજેખ છે જેથી ગુનેહગાર થાય છે દરેક વાતથી પરદાનો ધણો ખ્યાલ રાખવો જોઈએ

અહમદ હસન.

વાથી જરૂર કે ફાયદો જણાય તો ખરચ કરવો નહિ તો પૈસા ખગાડો નહિ અને કરજનો અનતા સુધી લેવું જ નહિ જો કે થોડી ઘણી તકલીફ પશુ થાય તો તેને સહી લે

(૫) ખરાબી આ છે જ્યારે કંઈ જવું હોય શહેરમાં અથવા સફરમાં તો નકામો વખત ગાળી મોડું કરે છે જો સફરમાં જવું હોય તો મહાકેસર મોડી પહોંચશે અને જો રસ્તામાં રાત પડી ગઈ તો જનમાલનો જોખમ, અને જો ગરમીના દિવસ હશે તો તડકામાં પોતે પશુ તપરો અને બાળકોને પશુ ઇન્ન પહોંચશે, અને જો વરસાદની મોસમ હશે તો એકતો વરસાદ પડવાની બીક બીજી કાઢવામાં ગાડીનું ચલવું મુશ્કેલ થશે જો ધરથી વેળાસર નીકળે તો તેમાં દરેક રીતે આરામ મળે અને જો શહેરમાં જવું હોય તો પશુ ગાડીવાળા ઉભા ઉભા હેગન થાય છે * વળી વાર લગાડી જવામાં પાછા ફરતા વાર લાગશે જેથી પોતાના કામોનું તુક સાન અને રાધવા કરવામાં મોડું થશે

(૬) એક ખરાબી આ છે કે સફરમાં જરૂરથી વધુ સામાન લઈ જાય છે જેથી જનવરને પશુ તકલીફ અને ખેસવાની જગ્યા પશુ તગ થઈ જાય છે અને સાથી વધારે પીડા માયેના મગ્દોને થઈ પડે છે તેમને સાચવવું પડે છે, કદી લાલ્લુ પડે છે, મજુરીના પૈસા પશુ તેમનેજ આવવા પડે છે મતલબ કે અંધી વાતોની ફીકર તે બીચારાઓની જન પર પડે છે અને પોતે આરામથી ગાડીમાં ખેસી રહે છે સફરમાં સામાન થોડો લઈ જવાથી દરેક વાને આરામ મળે છે એવીજ રીતે આગગાડીની

* એ હેરાની ઉપરાત કે ગાડીવાળા ખોટી થાય છે અને તેના બદલામાં કંઈ બાડું વધારે આપવામાં આવતું નથી માટે એરતો ગુનેગાર થાય છે, કદાચી એવું થઈ જાય તો ગાડીવાળાઓથી કસુર માફ કરાવવી જરૂરી છે અથવા કંઈ બાડું વધારે આપી રાજ કરવા એ બહેતર છે, અહુ-મંદ હસન

મુસાફરીમાં પશુ ધ્યાન રાખો બલકે આગગાડી માં વધારે સામાન લઈ જવાથી એથી પશુ વધુ તકલીફ થાય છે

(૭) એક ખરાબી આ છે કે ગાડી વગેરે માં ખેસતી વખતે મરદોને કહી દીધું કે મોડું ઢાકીયો અથવા એક ખુણામાં સત્તાઈ જાય અને ખેસી ગયા પછી તે લોકોને ખમર અપાતી નથી કે હવે પરદો નથી એમાં બે ખરાબી છે, કદીનો તે બાપડા મોડું ઢાકી ખેસી નકામી તકલીફ ઉઠાવે છે અને કદી એવું પશુ થાય છે કે તેઓ આસરે સમજે છે કે હવે પરદો નથી જેથી મોડું ઉઘાડી નાખે છે અથવા મામે આવી જાય છે જેથી બે પરદગી થાય છે આ બંધી ખરાબી બીજી વખત ન કહેવાની છે નહિતો સર્વને માતમ થઈ જાય કે બીજી વખત ખમર અપાય છે તો તેની રાહ જીવે અને કહ્યા વિના કોઈ સામે આવે નહિ

(૮) એક ખરાબી આ છે કે જવા માટે હજી તૈયાર પશુ થઈ નથી છતાં અડધા કલાક પહેલાં પરદો કગવી દીધો અથવા રત્નો બધ કરાની દીધો નાહક ખુફાની મખતુકને તકલીફ થઈ તહી છે અને હજી સુધી પોતે ધરમાં નકામો ચોચલા કર્યા કરે છે

(૯) એક ખરાબી આ છે કે જવા જાય છે ગાડીમાંથી ઉતરી ઝટ ધરમાં પેસી જાય છે ઘણી વખત ધરનો કોઈ મરદ અદર હોય છે તે સામે આની જાય છે માટે તમને જોઈએ કે ગાડીમાંથી ઉતરના પહેલા કોઈ નોકરણી વગેરેને ધરમાં મોકલી તપાસ કરીશો અને પોતાના આવવાની ખબર આપો જો કોઈ મરદ વગેરે હશે તો અલગ થઈ જશે જ્યારે તમે જાણીશો કે ધરમાં કોઈ મરદ નથી ત્યારે ઉતરીને અદર જાવ

(૧૦) એક ખરાબી આ છે કે જ્યારે બે એરનો વાતો કરે છે તો ઘણી વખત એમ થાય છે કે એકની વાત પુરી થવા પહેલાં બીજી

બોલી ઉઠે છે બલકે કેટલીક વખત તો બને સાથે બોલવામાટે છે પોત પોતાની હાકે જાય છે અને એક બીજીની વાતો સાંભળતીજ નથી વાર એવી રાતો કરવાથી શુ ફાયદો ? હ મેશ ધીયાન રાખો કે જ્યારે એકની વાત પુરી થાય ત્યારેજ બીજાએ બોલવું જોઈએ

(૧૧) એક ખરાબી આ છે કે ધરેણુ અને કદી રૂપીઆ પૈસા પણ બે પરવાઈથી તકીચા નીચે મૂકી દીધા અથવા તાત્કાલ ઉઘાડા મૂકી દીધા તાત્કાલ કુચી હોના છતાં સુન્તીથી તેમા સંભાળીને મૂકતી નથી ફરી કોઈ ચીજ બોવાઈ જાય તો દરેકનું નામ લેતી ફરે છે

(૧૨) એક ખરાબી આ છે કે તેમને એક કામ માટે મોકલે તો જઇને બીજા કામે વળગી જાય છે અને જ્યારે બીજા કામોથી પરતારી રહે ત્યારે પાછી આવે છે એમા મોકલનારને ઘણી તકલીફ અને ગભરાટ થાય છે કેમકે તેણે તો એક કામનો હિસાબ કરી રાખ્યો છે કે આટલી વારનું છે જ્યારે તેટલી વાર થઇ જાય છે તો તેને શીકર થવા લાગે છે પણ આ બુદ્ધિ શાળા કહે છે કે લાવને આવી 'તુ તો સાથે બીજા કામ પણ કરી લઉં એવું કરો નહિ પ્રથમ પહેલું કામ કરી તેનો હુકમ પુરો કરી દો ફરી પોતે નીરાંતે બીજા કામ કરે

(૧૩) એક ખરાબી આ છે કે એક વખ તના કામને બીજા વખતપર ટાળી મૂકે છે એથી ઘણી વખત નુકસાન થાય છે

(૧૪) એક ખરાબી આ છે કે વખત વિચારી કામ જલ્દીથી કરી લેતી નથી દરેક વખત મીઝજમા રહે છે આ મીઝજમાને મીઝજમા કેટલીક વખત અસલ કામ બગડી જાય-છે અને ફરી તેનો વખત જતો રહે છે

(૧૫) એક ખરાબી આ છે કે કોઈ વસ્તુ બોવાઈ જાય તો તપાસ કર્યા વિના કોઈની ઉપર તોહમત મૂકી દે છે એવે જણે કોઈ વખત કંઈ ચોરી કરી હતી તો બે ઘડક દહી દીધું કે

બસ તેનું કામ છે આશુ જરૂરો છે કે બધા એમો એકજ માણસે કર્યા હોય? એવીજ રીતે બીજા પુરી વાતોમા પણ સહેજ શક ઉપરથી પાકુ ચકીન કરી બેસે છે

(૧૬) એક ખરાબી આ છે કે પાન તમા ખુનો* એટલો બધો ખગ્ય વધારી દે છે કે બિચારો ગરીબ માણસ ઉઠાવી શકતો નથી અને શેફાઓને ત્યાં તેટલા ખગ્યમા ચાર પાચ ગરીબોનું બહુ થઇ શકે એને ઘટાડવો જોઈએ

(૧૭) એક ખરાબી આ છે કે તેમની ગામે બે જણ કંઈ વાત કરતા હોય તો વગર પૂછે પરછે પણ વચ્ચે હાથપણ કરે છે અને સલાહ આપવા લાગે છે જ્યાં સુધી તમારાથી કોઈ સલાહ પછે નહિ ત્યાં સુધી ગુગી બેરી બીને બેસી રહે

(૧૮) એક ખરાબી આ છે કે ઓરતોમા થી આંતરે બધી ઓરતોની સુરત શીકલ તે-મના પોશાક, ધરેણુની વાત પોતાના ખર્ચની આગળ કરે છે કદાપી ખર્ચવતું દિલ નેના ઉપર લાગી ગયું અને તેના ખિયાલમા રડી ગયો તો તમને કેટલું મધુ નુકસાન પહોંચે+

(૧૯) એક ખરાબી આ છે જ્યારે તેમને કોઈની સાથે કંઈ વાત કરવી હોય તો તે બીજા માણસ ગમે તેવા કામમા હોય અથવા બીજા કંઈ વાત કરી રહ્યા હોય તો કદી પણ થોમશે નહિ કે તેનું કામ કે વાત પુરી થવા પછી વાત કરીશું બલકે તેની વચ્ચે ફૂદી પડશે, આ પુરી વાત છે થોડીવાર થોમવું જોઈએ જ્યારે

*જે તમાખુના ખાવાથી મોઢામા વાસ આવે તેનું ખાવું નકામો ખરચ હોવા છતાં હુગ ધને લીધે પણ મકરૂહ છે અં હસન

+ અને જો તેણે તમારી તારીફ કરવાથી કોઈ ના નબેઝ કામ ઝીના વગેરે કર્યું તો તે ગુનાનો સબબ બનવાનો તમને પણ શુનો થશે ખુબ સમજ લો અ હસન

તમારી તરફ ધ્યાન આપે ત્યારે તેનાથી વાત કરો !

(૨૦) એક ખરાબી આ છે કે મદદ અધુરી વાત કરશે સદેશો પણ અધુરો પહોંચાડશે જેથી ઉત્તર સમજશે આથી કેટલીક વખત તો કામ બગડી જાય છે અને કોઈ વખત આ ભુલના કારણે બે માણસોમા ૨૪ પેદા થાય છે

(૨૧) એક ખરાબી આ છે કે જ્યારે તેમ નાથી વાત કરવામા આવે તો ધ્યાન દબાવી પેડે સાબળશે નહિ વચ્ચેમાં બીજી કંઈ કામ કરી લીધું અથવા બીજા કોઈથી વાત કરી લીધી આથી વાત કરનારને સંતોષ થતો નથી તેમ કામ પુરૂ થનાનો પણ ભરોસો પડતો નથી કેમકે જ્યારે પુરી વાતજ સામળી નથી તો ને કામ કેવી રીતે કરશે

(૨૨) એક ખરાબી આ છે કે પોતાની ભૂલને કદી પણ કમુલ કરશે નહિ બનના સુધી વાત બનાવશે

(૨૩) એક ખરાબી આ છે કે કહીથી થોડી ચીજ કે નજીવી ચીજ એમના હિસ્સામા આવશે તો તેને મેળુ મારશે કે એવી ચીજ એને યેર ગઈ મોકલવાની શું જરૂર હતી, મોકલના પણ શરમ આવી નહિ આ સારી વાત નથી તેની એટલીજ હિંમત હતી તમારૂં તો કંઈ તેણે મગાડ્યું નથી અને ઘણી સાથે પણ આરતોની એજ ટેવ છે કે રાજ થઈને કોઈ ચાજ બેતી નથી દરેક વાતે એમ કાઢી રદ કરી પછી કમુલ કરે છે

(૨૪) એક ખરાબી આ છે કે તેમને કંઈ કામ બતાવે તો પહેલા બડમગાટ કરી તેશે ફરી તે કામને કરશે વારૂ જ્યારે તે કામ કર વુજ છે તો પછી આ વાહીયાતથી શું ફાયદો ? ફેગટમા બીજાને પણ સતાવે

(૨૫) એક ખરાબી આ છે કે પહેરેલાજ કપડાને સીવે છે કેટલીક વખત તો સોય પણ ખેંસી જાય છે નખમા શા માટે તકવીફમા પડતું

(૨૬) એક ખરાબી આ છે કે (સાસરે) આવતી જતી વખતે જરૂર રહે છે બંને રડવું આવે કે ન આવે પણ આ બીકથી ગે છે કે વખતે કોઈ એમ કહેશે કે એને તો મોહનમત નથી ?

(૨૭) એક ખરાબી આ છે કે ઘણી વખત તકીયામા અથવા એમજ સોય પડતી મૂકી ઉરી જાય છે અને જો કોઈ અજાણથી આની બેસી જાય તો તેને ભોકાઈ જાય છે

(૨૮) એક ખરાબી આ છે મચ્ચાઓને ગરમી કે સરદીથી બચાવતી નથી જેથી બીમાર થઈ જાય છે પછી તાવજ ફલીતા કરાવતી ફરે છે પણ દવા દારૂ કરતી નથી અને ફરી પણ કાળજી રાખતી નથી

(૨૯) એક ખરાબી આ છે કે છોકરાઓને ભૂખ વિના ખવડાવી દે કે અથવા મહેમાનને જખર જખતી ખવાડે છે જેથી ભૂખ વિના ખાનાની તકવીફ તેમને ઉઠાવતી પડે છે

કેટલીક અનુભવની અને ઇનતેઝા-મની વાતો.

(૧) બનતા સુધી પોતાના બે છોકરા કે છોકરીઓની શાદી એકા વખતે કરો નહિ કેમકે વડુઓમા તેમ જમાઇઓમા જરૂર ફેર હશે છોકરાઓ કે છોકરીઓની સુગતમા કે શણગારમા અથવા ખુબ સુરતીમા કે હયા શરમમા કંઈને કંઈ ફેર જરૂર હશે વળી બીજી પણ ઘણી વાતોમા ફેર પડી જાય છે અને લોકોને વાનો કરવાની નેમ એકને વધારવા ઘટાડવાની ટેવ હોય છેજ તેથી નાહક બીજાનું દિલ દુખેડે,

(૨) દરેકના ઉપર ભરોસો ન રાખો તેમ કોઈને ભરોસે ધર મૂકી જવ નહિ મતલમકે જયા સુધી કોઈની દરેક વાતે સારી રીતે પરિક્ષા કરો નહિ ત્યા સુધી તેનો ભરોસો કરવો નહિ ખાસ કરી શહેરોમા કોઈનો હજીયાણી બની કચ્છાનો ગેનાઈ લઈ અને કોઈ તારીજ, ગડા ટુક, ઝાળ કરતા કોઈ ફાવ જોતા, કોઈ કંઈ તમારો લઈ

ધરોમા પેસતીઓ ફરે છે તેવીઓને ધરમા પેસવા જરો નહિ દરવાજા પરથી જ મનાઈ કરો એવી ઓરનોએ ઘણા ખરા ધરોની સફાઈ કરી નાખી છે

(૩) કમમદાન કે પાનદાન જેમા રૂપીઆ પૈસા, ધરેણા ગાઠા મૂકતી હો કમિ પણુ ઉઘાડુ મુકીને ઉઠો નહિ તાણુ દઈ અથવા પોતાની માથે લઈ ઉઠો

(૪) બનતા સુધી સોદો ઉધાર મગાવો નહિ જો કહી ધણીજ લાચારીએ મગાવવુ પડે તો ભાવ પુછી તારીખ સાથે લખીયો અને બ્યારે પૈમા આવે તરત આપી દો

(૫) ધોળણના કપડા, દળતારીનુ અનાજ અને તેની દળાઈ એ સર્વેનો હિઆમ લખ્યા કરો મોઢે યાદ ખખા પર બરોસો કરો નહિ,

(૬) બનતા સુધી ધરનો ખર્ચ કરકસરથી કરો બનકે જેટલુ ખરચ તમને મળે તેમથી પણુ કમક અચવી રાખો

(૭) જે ઓરનો બહારથી ધરમા આવે છે તેમની સામે એની વાત કરો નહિ જેને તમે જાહેર કરવા માગતા નથી, કેમકે એવી સ્ત્રીઓ એક ધરની વાતો દશ ઘેર જઈ કહ્યા કરે છે

(૮) ઓટો (સોટ) ચોખા અટકળથી પકાવો નહિ, પોતાના ખરચનો અદાજે કરી બને વખત બધી ચીજો માપી, તોળી ખરચ કરો, કોઈના મેણાની પરવા કરો નહિ

(૯) જે છોકરીઓ બહાર નીકળે છે તેમને તદ્દન ધરેણા પહેરાવો નહિ એમા જનન મલ બનેનો ડર છે

(૧૦) જો કોઈ મરદ દરવાજા પર આવી તમારા આનિદ અથવા બાપ કે ભાઈની સગાઈ કે દોસ્તી જાહેર કરે તો પણુ તેને ધરમા પરદો કરવા છતાં બેલાવો નહિ તેમજ કોઈ કીમતી ચીજ પણુ તેને આપો નહિ અગ્નિપ્રચાની જેમ ખાવુ વગેરે મોકલી આપો બ્યા સુધી તમારા ધરનો કોઈ મરદ તેને ઓળખે નહિ, ત્યા સુધી વધારે મોહબ્બત કરો નહિ એવીજ

રીતે એવા માણસની મોકલેલી ચીજને પણુ કદી વાપરો નહિ તેને ખોટુ લાગવાની પરવા કરો નહિ

(૧૧) એવીજ રીતે જો કોઈ અગ્નિપ્રચી ઓરત ગાડી વગેરે કમ લઈને આવી કહે કે તમને ફવાણા ઘેરથી મને તેડવા મોકલી છે કરી પણુ તેના કહેવાથી ગાડીમા બેસો નહિ મતલબ કે અગ્નિપ્રચા માણસના કહેવા પર કોઈપણુ કામ કરો નહિ તેમ પોતાના ધરની ચીજ પણુ તેને આપો નહિ, ગોઠે મરદ હોય કે ઓગત પોતાના નામથી લે અથવા ખીજન નામથી માગે

(૧૨) એનુ ઝાડ કે જેના ફળથી માર વાગવાનો ડર હોય જેમકે કોઠી તેને વરમા રહેના દેવુ નહિ

(૧૩) ટાઢમા કપડા જરા વધારે પહેરો, ફટલીક ઓરનો કપડા ઓછા પહેરે છે, જેથી કદી સળેખમ થઈ જાય છે અને કદી તાવ આવી જાય છે

(૧૪) બચ્ચાઓને મા, બાપ તેમજ દાદાનુ નામ પણુ યાદ કરાવી દો, અને વખતો વખત પૂછતા રહો કે જેથી તેને યાદ રહે એથી આ ફાયદો છે કે ખુદા ન કરે જો બચ્ચુ ખોવાઈ જાય અને કોઈ તેને પુછે કે તુ કોના છોકરો છે ? તારા મા-માપ કોણુ છે ? જો તે છોકરાને નામ યાદ હશે તો બતાવી આપશે ફરી તેને કોઈ પણુ તમારી પાસે પહોચતો કરશે અને જો યાદ ન હોય તો જવામ આપશે કે મા નો છુ બાપ(બાજી)નો છુ એ ખબર નથી કે મા કોણુ અને બાપ કોણુ છે

(૧૫) એક જગ્યાએ એક સ્ત્રી પોતાના છોકરાને મૂકી કમ કામ માટે ચાલી ગઈ, પાછળથી એક બિલાડીએ આવીને તેને એટલા નખૂરીયા બર્ચા કે મરી મયો આથી બે વાતો જણાઈ એક તો આ કે બચ્ચાને કદી એકલુ ન રાખવુ જોઈએ, બીજી એકે કુતરા મિલાડા વગેરે જનવરનો

કઈ બરોસો નહિ કેટલીક ઓરતો એવકુરી કરી બિયાડીઓને પોતાની સાથે સુવાડે છે વાર તેનો શુ બરોસો રાત્રે કંઈ ધોકામાં પળે કે દાત ખારી દે અથવા ગળુ પકડી લે તો શુ કરી લે

(૧૬) દવા હમેશ હકીમને દેખાડી પછી ખૂબ સાર કરીલો કદાચ એવુ બને છે કે અનાડી ગાંધી કંઈની કંઈ દવા આપી દે છે કાઈ વખત તેમાં એવી ચીજ મળેલી હોય છે જેની તાસીર સારી હોતી નથી અને જે દવા શીશીમાં કે દાબડીમાં અથવા પડીકામાં બચી રહી હોય તેના ઉપર એક કાગળની ચીઠ્ઠી ચોટાડી તે દવાનું નામ લખી દો કેટલીક વખત એવુ બને છે કે તે દવાની પીઠાન રહેતી નથી જેથી તે ગમે તેટલી કીમતી હોય પણ ફેડી દેવી પડે છે અને કેટલીક વખત ગલત યાદ રહી ગયું અને બીજી બીમારી પર બૂલથી વાપરી અને તેણે નુકસાન કર્યું

(૧૭) લેહાજની જગ્યાએથી પૈસા કરજ લો નહિ અને વધારે આપો પણ નહિ એટલું આપો કે જે વસુલ પણ ન થાય તો તમને બારે પડે નહિ

(૧૮) જ્યારે કોઈ મોટું કામ કે નેક કામ કરો તો પ્રથમ કોઈ સમગ્તુ દીનદાર હિતેચ્છુ માણસથી સલાહ લઈ લો

(૧૯) પોતાની માલમતા, રૂપિયા, પૈસા સતાડીને રાખો દરેકની આગળ તેની વાત કરો નહિ

(૨૦) જ્યારે કોઈને કાગળ લખો તો પુરૂ સરનામું ખુલા શબ્દોમાં લખો અને ફરી જ્યારે તેજ જગ્યાએ કાગળ લખો તો એમ ન સમજો કે પહેલા કાગળમાં તો સરનામું લખ્યું હતું હવે શુ જરૂર છે કેમકે ખુદ જાણે પહેલા કામગીરી છે કે નહિ જે ન હોય તો બીજા માણસને કેટલી અડચણ પડશે વખતે તેને મોઢે પણ યાદ ન હોય અથવા અમળું હોવાથી બીજાને તે મતાવી શકે નહિ

(૨૧) જે આગળાડીમાં સફર કરવાની જરૂર પડે તો પોતાની ટીકીટ ખુબ સમાજીને રાખો અથવા સાથેના મરદોની પાસે રાખો અને ગાડીમાં ગફલતથી વધારે ઉધો નહિ કોઈ મુસાફર ઓરતથી પોતાના દિલનો બેદ કહો નહિ તેમજ પોતાના ધરેણા અને સામાન વિશે પણ વાત કરો નહિ અને કોઈની આપેલી વસ્તુ પાન કે મીઠાઈ કે ખાણું કંઈ પણ ખાવું નહિ અને ધરેણા પહેરી ગાડીમાં બેસો નહિ બલકે ઉતારીને પેડી વગેરેમાં મુકી દો જ્યારે ડેકાણે પહોંચી જવ ત્યારે જે જોઈએ તે પહેરો

(૨૨) સફરમાં થોડાક પૈસા પોતાની પાસે જરૂર રાખો

(૨૩) ગાડા માણસને છોડો નહિ, તેમ તેનાથી વાત પણ કરો નહિ, તેને બાન ન હોવાથી ખુદ જાણે શુ કંઈ દે અથવા કંઈ કરી બેસે તો પછી તમને શરમિદગી અને ખેદ થાય

(૨૪) અધારામાં ઉઠાડે પગે કોઈ જગ્યાએ ચાલો નહિ અધારામાં હાથ પણ કંઈ નાખો નહિ પહેલા બતાવ લઈ ફરી હાથ નાખો

(૨૫) પોતાનો બેદ દરેકને કહો નહિ કેટલાક લોકો અધુરાઓને પોતાનો બેદ કહી મના કરે છે કે કોઈને કહેશે નહિ આથી એવા માણસો વધારે કહેવા લાગે છે

(૨૬) જરૂરી દવાઓ હમેશ પોતાના ધરમાં રાખો

(૨૭) દરેક કામનું પરિણામ પહેલા વિચારી ફરી તે કામ કરો

(૨૮) ચીની અને કાચના વાસણો અને સામાન પણ જરૂર વગર વધારે રાખો નહિ એમાં ઘણા રૂપિયા ખર્ચાદ થાય છે

(૨૯) જે ઓરતો રેલ્વેમાં બેસે અને તેમની સાથેના મરદો બીજી જગ્યાએ બેઠા હોય તો જે સ્ટેશને ઉતરવું હોય ત્યાં ગાડી પહોંચતાજ સ્ટેશનનું નામ સાબળી કે પાટીઆ ઉપર વાચી ઉતરવું જોઈએ નહિ કેટલાક શહેરોમાં બે બે

ત્રણ ત્રણ રટેશનો હોય છે વખતે તેમની સાથેનો મરદ બીજા રટેશને ઉતરે અને આ અહીં ઉતરી પડે તો બને હેરાન થશે અથવા મરદની આખ લાગી ગઈ અને તે અહીં ન ઉતરે અને આ અહીં ઉતરી જાય તો પણ મુસીમત માટે પોતાના ધરનો મરદ જ્યારે આની જાય ત્યારે ઉતરે

(૩૦) પટેલી ઓરતો સફરમા પોતાની સાથે મસલાઓની એક કિતાબ, કાગળ, પેન-શીલ થોડાક પોષ્ટ કાર્ડ અને વુલુતુ વાસણ જરૂર રાખે *

(૩૧) સફરમા જનાર માણસને બનતા સુધી કોઈ બીજીની ભલામણ કરવી નહિ કે ફલાણી ચીજ ફલાણે ઠેકાણેથી ખરીદી લાવજો અથવા ફલાણી વસ્તુ ફલાણે ઠેકાણે મુકેલી છે તે પોતાની સાથે લેતા આવજો અથવા આ સામાન લઈ જવ ફલાણેને આપી દેજો આવી ભલામણોથી ઘણી વખત બીજા માણસને ઇજા પડે છે બીજાને જે તે માણસ એપરવા હોય તેના ભરોસા પર તમને નુકસાન થશે માટે જે ચીજ મળાવી હોય અથવા મોકલવી હોય રેલ્વે મારફતે મળાવી અથવા મોકલાવવી અને જે અહીં મળતી હોય તો મોઢી પણ લઈ શકો છો પોતાના સહેજ ફાયદા માટે બીજાઓને હેરાન કરવા એ બહેતર નથી કેટલાક કામ નાના સરખા હોય છે પણ તેના બદલાયતમા ઘણી બેચેની થાય છે અને જે બહુજ લાચારીથી મળાવવી પડે તો પૈસા પહેલા આપો, અને જે રેલ્વેમા આવે જાય તો કંઈક પૈસા વધુ પણ આપો કે વખતે તેની સાથે પોતાનો પણ સામાન અને બધો મળી રમીદ લેવાની જરૂર પડે

(૩૨) રેલ્વેમા અથવા બીજા કોઈ સફરમા અગળવા માણસની આપેલી ચીજ કદિ ખાવી નહિ કેટલાક હરામખોરો કંઈ ઝેર અથવા કેરી વસ્તુ ખવાડી માલ સામાન લઈ નાસી જાય છે

* વાળુ માટે વાસણ દરેક ઓરતને સાથે રાખવું જોઈએ પટેલી હોય કે ન હોય આ હસન

(૩૩) રેલ્વેની જલદીમા આ વાતનો ખિયાલ રાખો કે જે કલાસની ટીકીટ હોય તેના બદલે બીજા કલાસમા બેસી જવાય નહિ.

(૩૪) સીવતા જે કપડામા સોય અટકી જાય તો તેને દાતથી પકડી બેચો નહિ કદાચ ભાગી જઈ અથવા લપસી જઈ તાળવામા કે જીભમા પેચી જાય છે

(૩૫) એક નરેણી નખ કાપવા માટે જરૂર પોતાની પાસે રાખો જેથી નખ કાપનામા આરામ રહે

(૩૬) તૈયાર દવા કદિ પણ વાપરો નહિ જ્યાં સુધી તેનો પુરો નુસખો કોઈ અનુભવી સારા હકીમને દેખાડી રજ લે નહિ ખાસ કરી આખમા તો એવી ચીજ કદિ પણ નાખવીજ નહિ

(૩૭) જે કામમા પૂરો ભરોસો ન હોય તેમા બીજાને કદિ ભરોસો આપવો નહી નહી તો તકલીફ અને રજ થશે

(૩૮) કોઈના કામમા દખલ અને સલાહ આપો નહિ અલખત જેના ઉપર પૂરો ઇ-ખતેયાર હોય અથવા તે પૂછે તો કંઈ વાધો નથી

(૩૯) કોઈને રોકવા પર અથવા ખાણ ખાવા પર જખરજખતી કરવી નહિ કેટલી વખત બીજાને તકલીફ અને ગભરાટ થાય છે એવી મોહખતથી શુ ફાયદો જેનું પરિણામ નફરત અને ઇપકો હોય

(૪૦) એટલો બોલો ઉડાવો નહિ જે મુશ્કેલીએ ઉડાવાય કેટલાક માણસોને અમે જોયા છે, કે નાનપણમા બોલો ઉડાવી લીધો, જેથી કંઈ બગાડ પેદા થઈ ગયો અને આખી ઉમરની પીડા ઉભી કરી ખાસ કરી છોકરીઓ અને ઓરતો ઘણાજ ખિયાલ રાખે તેમના શરીરના સાધા, રંગ વધારે કમજોર અને નરમ હોય છે

(૪૧) સોયો કે સોય અથવા બીજા કોઈ એવી અણીદાર ચીજ પડતી મૂકી ઉઠો નહિ સળેજે

કોઇ જૂલથી તેના ઉપર આવી બેસે અને તેને ભોકાઇ જાય

(૪૨) માણસના ઉપરથી કોઈ વજનની ચીજ તેમ બચબરેલી (જેમ ચપ્પુ, છરી વગેરે) અને ખાણુ પાણી પણ કોઇના ઉપરથી આપો નહિ વખતે હાથમાથી છુટી જાય

(૪૩) કોઇ બચ્ચાને કે શાગરિદને સળ આપવી હોય, તો જાડી લાકડી કે લાત મુઠ્ઠીથી મારો નહિ ખુદા બચ્ચાને જે કંઈ નાશુક જગ્યાએ વાગી બેસે તો લેવાની દેવા થઈ જાય અને ચહેરા પર તેમજ માથા પર પણ મારો નહિ

(૪૪) જે કોઇ ઠેકાણે મેમાન જવ અને પોતે ખાધ લીધું હોય તો જતાજ ધરવાળાઓને ખમર આપીદો કેમકે તે શરમથી પૂછશે નહિ અને છાનામાના ખાનાની શીકર કરશે ખાનાનો વખત હોય કે ન હોય તેમણે તકલીફ ઉઠાવી રાધ્યુ જ્યારે સામે આવ્યુ ત્યારે તમે કંઈ કે અમે તો ખાધ લીધું છે તો તે વખતે તેમને કેટલો ખેદ થશે તો પ્રથમથીજ કેમ ન કહી દેવુ જેમણે એવીજ રીતે બીજાને કોઈ તમારી દાવત કરે અથવા તમને રોકે તો ધરવાળાને પૂછી લો અને કોઇ એવોજ મોકો હોય કે તમારે પોતે મજુર કરવી પડે તો ધરવાળાને એવા વખતે ખમર આપો કે તે રાધે નહિ

(૪૫) જે જગ્યા અદમ અને વેહાઝતી હોય ત્યાં વેચાણુ ખરીદ ડીક નથી કેમકે એરી જગ્યાએ ન તો વાત સાફ થઇ શકે છે અને ન તો (પૈસાની) માગણી થઇ શકે છે એક બીજાને પોત પોતાના દિલમા જુદુ જ સમજે છે પરિણામ સાર થયું નથી

(૪૬) ચપ્પુ વગેરેથી છત ખોતરો નહિ

(૪૭) પહનાર બાળકોને હ મેશ મગજ સકિત માટે કોઈ ચીજ અવાડયા કરો

(૪૮) બનતા સુધી રાત્રે એકલા વરમા રહેા નહિ ખુદ જાણે શુ બનાવ બને પણ

*એટલે જેને ઘેર મેહમાન હોય તેને પૂછી લો

લાચારીની વાત બીજી છે, કેટલાક માણસો એમજ મરી ગયા અને કેટલાક દિવસો વિત્યા પછી લોકોને ખમર થઇ

(૪૯) નાના બાળકોને કુસ પર ચઢના દો નહિ બતકે જે ધરમા કુવો હોય તો તે ઉપર ઢાકણુ બનાવી દરેક વખત તાણુ દમ રાખો અને તેમને બધણો, (લોટો) આપી પાણી લેવા મોકલો નહિ વખતે ત્યાં જઈ પોતેજ ડોલ બેચના લાગે

(૫૦) જે પત્થર, ઇટ ધણા દ્રિસ એકજ જગ્યાએ પડયા રહેછે, ધણુ કરી તેના નીચે વીછી વગેરે પેદા થઈ જાય છે તેને એકદમ ઉઠાવો નહિ બતકે સારી પેડે જેઈ તપાસીને ઉપાડો

(૫૧) જીસતગ પર જ્યારે સુતો તો તેને ફરીથી ઝાટકી નાખો કદાચ કોઈ જાનવર ચઢી ગયું હોય

(૫૨) રેશમી તથા ગરમ કપડાઓની ધડીઓમા લીમડાના પાતરા અને કાકુર રાખ્યા કરો એથી કીડા લાગતા નથી

(૫૩) જે ધરમા રૂપિયા પૈસા દાટો તો ધરમા એક બે માણુઓને જેમના ઉપર પૂરો ભરોસો હોય તેને દેખાડી દો, એક ઠેકાણુ એક ઓરત ધણોની કમાઈના પાચમેા રૂપિયા દાગીને મરી ગઇ તેની જગ્યા કોઇને બરાબર માલમ પડી નહિ બધુ ધર ખોદી નાખ્યુ પણ પતો લાગ્યો નહિ તે ખિચારો ગરીબ માણુસ હતો ખિચાલ કરો કે તેને કેટલો ખેદ થયો હશે

(૫૪) કેટલાક માણુઓ તાણુ દમ કુચી પણ ત્યાજ આમતેમ મૂકી દે છે એ મોટી ભૂલ છે

(૫૫) ગ્યાસતેલ ધણુ નુકશાન કારક છે તેને માળવુ ન જોઈએ અને દીવામા દીવેટ (મતી) પોતાના હાથે બનાવીને નાખે જે બહુ જાડી કે બહુ પાતળી પણ ન હોય કેટલીક એતમીજ નોકરણીઓ બહુજ જાડી બતી નાખી દેછે જેથી મફતમા ખમણુ તમાણુ તેલ બરબાદ થાય છે

અને દીવામાં બત્તી ઉસકવા માટે ખાસ એક લાકડી અથવા લોહા કે પીતળનો તાર જરૂર રાખવો નહિ તો આગળી બગાડવી પડેછે, અને સાવચેતથી દીવાને ઝોલવે એવી રીતે તેના ઉપર હાથ મારે નહિ કે દીવો પોતાની ઉપર આવી પડે બલકે તેને માટે પખો કે કપડુ ચોગ્ય (મુનામમ) છે નહિ તો છેવટે મોથી ઝોલવે

(૫૬) રાત્રે રૂપિઆ વગેરે ગણવા હોય તો બહુજ ધીમેથી ગણો અરાજ થાય નહિ એના હગ્ગરો દુરમત છે

(૫૭) દીવાને ધરમાં બળતો મૂકી જાય નહિ એનીજ રીતે સળગતી દીવાસળીને ફેંકો નહિ તેને ઝોલવીને ફેંકો અથવા ફેંકી સપાટ વગેરેથી મસળી નાખો કે તેમાં તદ્દન ચણગરી રહે નહિ

(૫૮) બચ્ચાઓને દીવાસળીથી, આગથી કે આતશબાજીથી કફી રમવા દો નહિ અમારી પાકાશમાં એક છોડરો દીવાસળી ખેંચી રહ્યો હતો કે પહેરણમાં આગ લાગી અને છાતી બળી ગઈ એક ઠેકાણે આતશબાજીથી એક છોડરાનો હાથ ઉડી ગયો

(૫૯) જગજૂ વગેરેમાં દીવો લઈ જવ તો ધણી સભાળ રાખો લુગડામાં લાગી જાય નહિ ધણી લોકો એવી રીતે બળી મૂવા છે ખામ કરી જાસતેલ તો બહુજ ગજમતુ છે

બાળકોની સભાળ વિષે બચાવ

(૧) દરરોજ બચ્ચાના હાથ, મ્હો, ગળુ, કાન, આડા વગેરે બીના કપડાથી ખૂબ સાફ કરી દેવા મેવ જમવાથી માસ ગળી જઈ જખમ પડી જાય છે

(૨) જ્યારે ઝાડો, પેશામ કરે તો તરતજ પાણીથી ધોઈ નાખો ખાલી ચીથડાથી લુછવા પર બસ કરો નહિ એથી બચ્ચાના બદન પર ખુજલી થઈ જાય છે અથર શીઆળાની મોસમ હોય તો પાણી સહેજ ઉતુ કરી બેટુ.

(૩) તેને જુદો સુવાડે અને તેની સભાળ માટે તેની બને તરફ બે ખાટલાઓ મેળવીને પાથરે અથવા તેના બને પાસામાં તકીયા મૂકી દે જેથી પડી ન જાય સાથે સુવાડવામાં એ બીક કે વખતે ઉંચમાં કંઈ પાસા તળે દબાઈ જાય, હાથ પગ તો નાજુક હોય છેજ નો તકલીફ થાય તો તાજુબ નથી એક ઠેકાણે એનીજ રીતે એક છોડર રાત્રે દબાઈ ગયુ અને સનારે મરેલુ મળ્યુ

(૪) બચ્ચાને હાંચકાની ટેવ વંડુ પાડવી નહિ, કેમકે દરેક ઠેકાણે હાંચકો મળતો નથી અને ખોળામાં પણ વંડુ રાખવો નહિ, એથી બચ્ચુ કમજોર થઈ જાય છે

(૫) નાના બાળકને એવી ટેવ પાડવી કે દરેકની પાસે આવી જાય એક માણસની સાથે વધારે હળી જવાથી જો તે મરી જાય અથવા નોકરીથી દુર કરવામાં આવે તો બચ્ચાની મુમીમત થઈ પડે છે

(૬) જો બચ્ચાને પારકી ઓરતનુ દુધ પાવુ હોય તો એવી તબવીજ કરવી જોઈએ કે જેનુ દુધ સાફ હોય જીવાન હોય, અને તેનુ દુધ તાજુ હોય એટલે તેનુ બચ્ચુ છે, માત મહીનાથી મોડુ ન હોય અને તે ચવણુની સારી હોય, દીનદાર હોય, બેવકુફ, બેશરમ, બદચ્છણુ, કળુસ લાલચુ હોય નહિ

(૭) જ્યારે બચ્ચુ ખાવા ક્ષીબે તો નોકરણી (ચાચા) પર તેના ખાવાનો આધાર રાખે નહિ બલકે પોને પોતાની અથવા કોઈ તમી જદાર માતઅર માણસની સામે ખવડાવ્યા કરે જ્યાં વધારે ખાઈ બીમાર ન થાય અને બીમારીમાં દવા પણ પોતાની સામે તૈયાર કરાવી પીવાડવી

(૮) જ્યારે કંઈક સમજણ આવે તો તેને પોતાના હાથે ખાવાની ટેવ પાડવી અને ખાતા પહેલાં હાથ ધોવાડી આપવા, અને જમણા હાથે ખાતા ક્ષીબવતુ અને થોડુ ખાવાની ટેવ

પાડવી જેથી બીમારી અને હીરસથી દુર રહે
(૯) મા-આપ પોતે પણ ધ્યાન રાખે તેમજ જે મરદ કે ઓરત અચ્ચાપર મુકરર હોય તે પણ ધ્યાન રાખે કે અચ્ચુ દરેક વખત ચોખ્ખુ સાફ રહે જ્યારે મોઢું, હાથ મેલા હોય કે તરતજ ધોવડાવી દેવો

(૧૦) બનતા સુધી દરેક વખત કોઈ અચ્ચાની સાથે રહે, રમતી વેળા ધ્યાન રાખે, વધુ દોડના કે કૂદવા દે નહિ ઉચી જગ્યા ઉપર લઇ જઇ રમાડે નહિ સારા માણસોના છોકરાઓ સાથે રમાડે કમીનાઓના બાળકો સાથે રમવા દે નહિ તેમ છોકરાઓમા વધારે ન રમવા દે, ગલીઓમા કે સડકપર રમાડે નહિ બગર વગેરેમા તેને લઇ ફરે નહિ તેની દરેક વાતે જોઇ વખત પ્રમાણે તેને અદબ કાયદા શીખવે નકામી વાતોથી તેને રોકે

(૧૧) નોકરને તાકીઃ કચી કે તેને બીજી જગ્યાએ કંઈ ખવાડે નહિ અગર કોઈ તેને ખાવાપીવાની ચીજ આપે તો ઘેર લાવી મા આપવી સામે મૂકી દે પોતે ખવાડે નહિ

(૧૨) બાળકોને એવી ટેવ પાડવી કે પોતાના વડીલો સિવાય બીજા કોઈથી કંઈ ચીજ માગે નહિ તેમજ વગર પુરૂ કોઈની આપેલી ચીજ ને નહિ

(૧૩) અચ્ચાને વધારે લાડ, પ્યાર કરે નહિ નહિ તો બગડી જશે

(૧૪) બાળકોને વધુ તગ કપડા પહેરાવે નહિ અને વધારે ગોઠા, કિનારી પણ લગાડે નહિ હા ઇંદ, બધીઈદમા કંઈ વધો નથી

(૧૫) બાળકોને મજન, દાતણ કરવાની ટેવ પાડવી

(૧૬) આ કિતાબના સાતમા ભાગમા જે અદબ અને કાયદાઓ ખાના, પીવા, ખોલવા, ચાલના, મલવા, ઉઠવા, બેસવાના લખ્યા છે તે સર્વની અચ્ચાઓને ટેવ પાડવી આ બરોસા પર ન રહે કે મોટા થઈ પોતે શીખી લેશે.

અથવા તે વખતે એને પઢારી શુ યાદ રાખે કે પોતાની મેળે કોઈ શીખતુ નથી અને પઢવાથી જાણકાર થાય છે પણ ટેવ પડતી નથી અને જ્યાં સુધી અનેક વાતોની ટેવ ન હોય ત્યાં સુધી ગમે તેટલો પઢેવો ગણેલો હોય હ મેશ તેનાથી બે તમીજી, નાલાયકી અને દીલ દુખાવાની વાતો થતી રહે છે અને થોડુક પાચમા ભાગના તથા નવમા ભાગના છેવટમા અચ્ચાઓ વિષે લખ્યું છે ત્યાં જોઇ તે વાતોનો પણ ધ્યાન રાખે

(૧૭) પઢવા લાજવામા અચ્ચા ઉપર વધુ મહેનત નાખે નહિ શરઆતમા એક કલાક પઢવાનો મુકરર કરે ફરી બે કલાક, ફરી ત્રણ કલાક એવીજ રીતે તેની તાકાત પ્રમાણે મહેનત વેતા રહે એવું ન કરે કે આખો દિવસ પઢાવ્યા કરે એક તો થાકી જવાથી અચ્ચુ ગભરાઇ જશે વળી વધારે મહેનતથી દિન, મગજ ખરાબ થઇ ગઈને અને યાદશક્તિમા ખગળી આવશે અને બીમારોની પેઠે સુસ્ત રહેના લાગશે જેથી પઢવામા જીવ લગાડશે નહિ

(૧૮) નિયમીત રજાઓ સિવાય ઘણી જરૂર વિના વખતોવખત રજા આપવી નહિ એથી તબીબીત ઉધામ થઇ જાય છે

(૧૯) બનતા સુધી જે ઇલામ કે જે હુન્નર શીખાડે એવા માણસથી રીખાડે જે ઇલામમા કામિલ (પ્રવીણ) હોય કેટલાક લોકો સસ્તો પઢાવનાર રાખી તેનાથી પઢાવે છે પહેલાથીજ ઢગ બગડી જાય છે ફરી તેનું સુધારવું ઘણું મુશ્કેલ થઈ પડે છે

(૨૦) હ મેશ સહેલો સખક (પાઠ) બપોર પછી મોકરર કરવો અને અધરો સખક સવારે કેમકે પાછલા વખતમા તબીબીત થાકી જાય છે જેથી મુશ્કેલ સખકથી ગભરાશે

(૨૧) અચ્ચાઓને ખાસ કરી છોકરીઓને રાધતા અને સીવતા જરૂર શીખવવું

(૨૨) શાદીમા છેકરા છોકરીની ઉમરમા
ધધારે તફાવત હોવાથી ધણી પુરાણમો થાય છે

(૨૩) તેમજ છેક નાની વયમા પણ શાદી
કરવાથી ધણી નુકસાન છે

(૨૪) છોકરાઓને સમજવો કે સૈની
સામે ખાસ કરી છોકરીઓ અને ઝોરતોની
સામે ખડુ કરે નહિ

કેટલીક નેકીઓ અને નસીહતની વાતો

(૧) થઈ ગએલી વાતનું કોઈને મેણુ મારવું
ધણુ ખોટું છે ઝોરતોમા એરી પુરી ટેવ
હોય છે કે જે વાતોની સફાઈ અને મારી પણ
થઈ ચુકી હોય છતાં જ્યારે કોઈ નવી વાત
થઈ કે તરતજ આગવી વાતોને લઈ બેસે છે
એથી ગુનો પણ છે તેમજ દિયોમા ફરીથી રજ
અને દુશમનાઈ વધી જાય છે

(૨) પોતાની સાસરીની શિકાયત પીયરમા
જઈ કદી કરો નહિ કેટલીક શિકાયતોનો ગુનો
પણ છે અને એ બેસમરીની વાત છે અને
ધણુ કરી એથી બને તરફ અણબનાવ પણ
થઈ જાય છે એવીજ રીતે સાસરીમા પીયરની
મોટાઈ કે ત્યાની તારીફ કરો નહિ એમા પણ
કોઈ વખત ફખર અને ગર્જનો ગુનો થઈ જાય
છે અને સાસરીવાલા સમજે છે કે વહુ અમને
બેકદર સમજે છે તેથી તેઓ પણ તેની
બેકદરી કરવા લાગે છે

(૩) વધારે બકવાની ટેવ પાડો નહિ. નહિ
તો ધણીખરી વાતોમા કોઈની કોઈ એવી વાત
જરૂર નીકળી જાય છે જેનું પરિણામ દુનિયામા
દિલગીરી અને આખેરતમા ગુનો થાય છે

(૪) બનતા સુધી પોતાનું કામ બીજાથી
લેવું નહિ પોતાના હાથે કરો બલકે બીજાઓનું
કામ પણ કરી આપો કે જેથી સવાબ પણ
થશે અને દરેકની મોહબત વધશે

(૫) જે ઝોરતો ધરમા આવી સમતેમની
વાતો સમજાવે તેમને મોટે ભાગે નહિ
તેમજ તેમની વાત પણ ધ્યાન દઈ સામજો
નહિ એરી વાતો સામજવાથી ગુનો થવા ડતા
કોઈ વખત ફસાદ પણ જાય છે

(૬) જે પોતાની કમી, નણુદ, દેરાણી,
જેઠાણી અથવા દીકરે કે બીજા કોઈ સગા
સબધીની શિકાયત સામજો તો તેને વિશ્વા
રાખો નહિ બહેન આ છે કે તેને જુલમ માની
દિલથી કાઢો નહિ જે એટલી હિમત ન
હોય તો જેણે કહ્યું હોય તેની સામે વાતની
સફાઈ કરીએ એથી ફસાદ વધતો નથી

(૭) મોકરોપર દરેક વખતે સખતાઈ કરો
નહિ અને પોતાના બચ્ચાઓની સબાળ રાખો
કે તેઓ મોકરોને અથવા તેમના બચ્ચાઓને
સલામ નહિ કેમકે એ લોક શરમને લીધે મોટે
તો કંઈ કહેશે નહિ પણ દિલમા તો જરૂર બાકશે
અને જે બાકે પણ નહિ તો ગુલમનો વખાલ
અને ગુનો તો જરૂર થશેજ

(૮) પોતાનો વખત નકામી વાતોમા ગાળો
નહિ પોતાનો ધણો ખરો વખત આ કામ માટે
રાખો કે તેમા છોકરીઓને કુરઆન શરીફ તથા
દીનની કિતાબો પઢાવો જે વધારે ન થઈ શકે
તો કુરઆન શરીફની પછી આ કિતાબ બેહેશ્તી
ઝેવર પહેલાથી છેલ્લા સુધી તો જરૂર પઢાવો
છોકરીઓ પોતાની હોય કે બીજાની, દરેક માટે
આ વાતનો ધ્યાન રાખો કે તેમને જરૂરી હુજર
પણ આવડી જાય પણ કુરઆન શરીફ ખતમ
થવા પહેલાં બીજું કંઈ પણ કામ લો નહિ
જ્યારે કુરઆન શરીફ પૂર થઈ જાય અને દોર
પણ કરી લે તો પછી સવારે પઢાવો ફરી જ્યારે
છુટી થવા બાદ ખાઈ લે ત્યારે લખાવો, પછી
બાકીના દિવસમા સીબ્વા પરીબવાનું તથા રાધ-
વાનું કામ શીખાડો

(૯) જે છોકરીઓ તમારી પાસે પઢવા
આવે તેમનાથી પોતાના ધરનું કામ કરાવો નહિ
બલકે તેમને પણ પોતાની જોલાદ મુજબ રાખો

(૧૦) નામના માટે કોઇ ચીજ કે કોઇ મોટું કામ પોતાના ઉપર નાખે નહિ જેથી ગુનો અને મુસીબત બને થાય છે

(૧૧) કઇ જવા આવના માટે વગર કાગળે કપડા બદલવા, બધા ધણેણા પહેરના જરૂરી સમજે નહિ કેમકે એમા એજ ખ્યાલ હોય છે કે જોનાર માણસ અમને મોટા સમજે તો એવી નીચત કરવીજ ગુનો છે વળી એથી જ વામા પણ મોડું થાય છે જેથી અનેક તરેહના નુકસાન થાય છે તમીઅતમા નરમી અને સાદા પણ ગણે કદી જે કપડા પહેર્યા હોય તેજ પહેરી આપ્યા જાય કદી વધુ મેલા થઇ ગયા હોય અથવા એવો કોઇ મોટો હોય તો સાદી રીતે જ નહીંથી કપડા બદલી બે

(૧૨) કોઇથી બદલો લેતી વખતે તેના ખાનદાનના કે મરેલાઓના એમ કાઢો નહિ એમા ગુનો થાઇ છે અને નાહક બીજાઓને રજ પણ થાય છે

(૧૩) બીજાની ચીજ જ્યારે વાપરી રહેા અથવા વાસણ ખાતી થઈ જાય કે તરતજ મોકલી આપો સજોગે જો કોઇ તે વખતે લઇ જનાર મજે નહિ તો તેને પોતાની વાપરવાની ચીજે સાથે ભેગી કરો નહિ તદ્દન જુદી ગણો કે તે ચીજ ખોવાય નહિ તેમ છતા કોઇની ચીજ તેની રજ મિવાય વાપરવી ગુનો છે

(૧૪) સારૂ ખાતા પીવાની ટેવ રાખો નહિ સદા સરખો વખત રહેતો નથી ફરી કોઇ વખતે ઘણી મુસીબત ઉઠાવવી પડે છે

(૧૫) કોઇના ઉપકારને ભૂલો નહિ જો કે તે નાતો હોય અને પોતાના અહેસાન ગમે તેટલા મોગ હોય તો પણ જતાવો નહિ

(૧૬) દુરસદની વખતે સૌથી મોટું કામ કિતામ જોવી છે આ કિતામની હેવટે કેટલીક કિતામોના નામ લખ્યા છે તેમને જોયા કરો અને જે કિતામોની અસર સારી ન હોય તેમને કદી જોવી નહિ

(૧૭) મોગ સાદે કદી ખોલવું નહિ અવાજ બહાર જશે કેટલી મોટી શરમની નાત છે

(૧૮) જો રાત્રે ઉઠો અને ધરનાળા ઉધમા હોય તો ખડખડાટ કરો નહિ અને જોરથી ચાલો નહિ તમે તો જરૂરના લીધે જાગ્યા બીજાઓને શામાટે જગાડ્યા જે કામ કરો ધીમેથી કરો ધીમેથી ખાણુ ઉધાડો, ધીમેથી પાણી લો, ધીમે યુધો ધીમેથી માટલાને ઢાંકી દો

(૧૯) મોટાઓની મસ્કરી કરો નહિ એમ બીની નાત છે અને હસકા લોકો સાથે પણ મજાક કરો નહિ, નહિ તો તેઓ એઅફમ થઇ જશે ફરી તમને મોટું લાગશે અથવા તે લોક બીજે કઇ એઅફમ કરવાથી બેઇજનજન થશે

(૨૦) પોતાના કુટુંબીઓની કે પોતાની ઓવાદની તારીફ કોઇની આગળ કરો નહિ

(૨૧) જો કોઇ મજલીસમા બધા ઉમા થઇ જાય તો તમારે બેમી રહેવું જોઇએ નહિ કેમકે એમા ગરર જણાય છે

(૨૨) જો બે માણસોમા કઈ અણુઅનાવ હોય તો તમાર બનની વચ્ચે એવી વાત કહેવી નહિ કે કદી તે બનેતો મેળાપ થઈ જાય તો તમારે શરમાવું પડે

(૨૩) જ્યા સુધી રૂપીઆ, પૈમા કે કઇ કામ નરમીથી નીકળે ત્યા સુધી સખ્તી અને ભૂડામ કરો નહિ

(૨૪) મહેમાનની સામે કોઇની ઉપર ગુસ્સો કરો નહિ એથી મહેમાનનું દિવ ગુસ્સાથી પહે લાની માફક ખુશ રહેવું નથી

(૨૫) દુશ્મનની માથે પણ સદગુણથી વર્તો જેથી તેની દુશ્મનાઇ વધશે નહિ

(૨૬) રોટીના ટુકડા આમનેમ રહેવા દો નહિ જ્યા જુવો ત્યાથી ઉઠાવી સાફ કરી ખાઇ જાય જો ન ખાઇ શકો તો કોઇ જનવરને ખવાડી દો અને દસ્તરખાનમા જે દાણા હોય તેને એની જગ્યાએ નાખો નહિ જ્યા પગ પડતો હોય

(૧૭) જ્યારે ખાઇ રહો તો તે ખાણને પડતુ સુકી ઉડી જવુ નહિ એમા એઅદની છે બલકે પહેમા વામણુ ઉઠાવડાવો પછી પોતે ઉઠો

(૨૮) છોકરીઓને તાકીદ કરો કે છોકરાઓમા રમે નહિ કેમકે એથી બનેલી ટેવ બગડે છે અને જ્યારે પગલા છોકરાઓ વરમા આવે જો કે તે નાના કેમ ન હોય પણ છોકરીઓએ ત્યાથી ખમી જવુ જોઈએ

(૨૯) કોઈની સાથે હાથ પગની મશકરી કદી પણ કરો નહિ ધણુ કરીતા સડાઈ થઈ જાય છે અને કોઈ વખત આમ તેમ રાગી પણ બેસે છે અને મોઢે પણ વધારે ઠંડો કંગો નહિ એથી પણ તકરાર થઈ જાય છે, ખામ કરી મહેમાનથી મશકરી કરવી ઘણીજ ના લાયકી છે જેમકે ફેટલાક લોક આરાતીઓ સાથે મજાક કરે છે

(૩૦) પોતાના વડીલોના સીરાણે બેસો નહિ પણ જ્યારે કોઈ કારણથી તેઓ બેમના માટે હુકમ કરેતો અદમ એજ છે કે કહેવુ માનીયો

(૩૧) જો કોઈથી કંઈ ચીજ માગેની લો તો તેને સજાગીને રાખો અને જ્યારે કામ થઈ જાય તો તરતજ તેને પાછી આપીદો તેના માગવાની વાત જુઓ નહિ પહેલા તો તેને શુ ખર્ચ કે હવે કામ થઈ ગયુ બીજુ કદાચ શરમથી મગી શકે નહિ અથવા બૂલી જાયતો, તો તેને જરૂર વખતે કટલી પરેશાની થશે એવીજ રીતે કોઈનુ કરજ હોયતો તેના ખ્યાલ રાખો કે જ્યારે જરા પણ સવડ થઈ કે જેટલુ બને તેટલુ આપીદો

(૩૨) જો કદી લાચારીથી રાત્રે કંઈ પગે ચાલવાનો વખત આવે તો છરંગ, કડા વગેરે પગમાંથી કાઢી હાથમાં લઈસો રસ્તામા વગાડતા ચાલો નહિ

(૩૩) જો કોઈ ઓરડી વગેરેની અદર હોય અને બારણુ વગેરે બંધ હોય તો એકડમ ઉઠાડીને અદર પેસી જવ નહિ ખુદા જાણે તે માણુમ નાગો હોયકે ઉઠાડો હોય અથવા ઉગમા હોય અને નકામે જાગી ઉઠે બલકે પહેના ધીમે ધીમે પોકારો અને અદર આવવાનો હુકમલો જો તે હુકમ આપે તો અદર જાવ નહિતો ચૂપ થઈ જાવ હા અગર કોઈ ધણુજ જરૂરી કામ હોયતો તેને અવાજ દઈ જગાડો જ્યા સુધી તે જવાન ન આપે ત્યાસુધી અદર જવુ નહિ

(૩૪) તમે જોને ઓળખતા ન હોય તેની આગળ કોઈ શહેર કે કોમની બુગાઇ કરો નહિ કદાચ તે માણુમ તેજ શહેરનો કે તેજ કોમનો હોય તો પછી તમારે શરમાવુ પડશે

(૩૫) એવીજ રીતે જે કામના કરનારની ખબર ન હોય તો એમ કહો નહિ કે આ કયા બેનકુદે કયું છે અથવા એની બીજી કોઈ વાત કહો નહિ વખતે કોઈ એવા માણુસે કયું હોય જોનો તમે અવ્ય કરતા હોનો માત્રમ પડ્યા પછી શરમાવુ પડશે

(૩૬) જો તમારે બચ્ચુ કોઈનો વાક કરે તો પોતાના બચ્ચાની તરફદારી કદી પણ કરો નહિ ખાસ કરી બચ્ચાની સામે એ પ્રમાણે કરવુ એ તો તેની ટેવ બગાડીજ છે

(૩૭) છોકરીઓની શાદીમા ખાસ કરી આ વાત જુઓ કે જમાઈના મિત્રજમા ખુદાને ખોદ અને દીનદારી હોય એવો મણુસ હ મેશ પોતાની ઓરતને આરામથી રાખે છે અગર માત્ર દેલત ધણી હોય અને દીન ન હોય તો તે માણુમ પોતાની ઓરતનો હક જાણુશે નહિ અને તેની સાથે વફાદારી કરશે નહિ બલકે રૂપિઆ પૈમા પણ આપશે નહિ અને જો આપશે તો તેને વધારે સતાવશે

(૩૮) કોઈક ઓરતને ટેવ હોય છે કે પગમાંથી કોઈને બોનાવવો હોય તો ખર્ચ

કરવા માટે આડમાથી ઢેપુ ફેકે છે કોઇ વખત તે બીજને પણ વાગી જાય છે એવું કામ ન કરવું જોઈએ જેમા કોઈને તકલીફ પહોંચ્યાનો સંભવ હોય બચે પોતાની જગ્યા પર બેસી રહી કોઇ ચીજને ખખડાવી જોઈએ

(૩૯) પોતાના કપડાપર સોય દોરાથી ડ્રમ વગેરે કંઈ નિશાની બનાવી આપો કે જેથી ઘોષીને ઘેર કપડા બદલાય નહિ નહિ તો એમા ફુનિયાનું નુકસાન હોવા છતાં એક બીજના કપડા વાપરવાથી ગુનેગાર પણ થશે

(૪૦) અરબમા દસ્તુર છે કે જે માણુમ કોઈ યુજ્ઞગથી કંઈ ચીજ તબરક માટે લેવા મુજબે તો તે ચીજ પોતે લાવી તે યુજ્ઞગને કહે છે કે આને આપ એક બે દિવસ વાપરી અમને આપશો એમા તે યુજ્ઞગને કંઈ અડચણ પડતી નથી નહિ તો વીશ માણુમ કોઈ યુજ્ઞગથી એક એક કપડું માગે તો તેમની પોટલીમા એક ચીથડું પણ રહે નહિ અમાગ હિંદુસ્થાનમા વગર ખટ કે માગી લે છે કેટલીક વખત તેમને વિચાર આવે છે કે અમે પણ અરબના કયલા મુજબ ચાલીએ તો ધણું માર થાય

(૪૧) જો કોઈ માણુમ પોતાના તરકથી કંઈ વાત કહે અને તેથી કલટો વાજળી જવામ આપવો હોય તો પોતાના તરકથી જવામ આપો બીજ કોઈના નામથી કહો નહિ કે તમે એમ કહો છો પણ ફલાણો એથી ઉતરુ કહે છે કેમકે જો તે બીજ માણુસને તેણે કંઈ કહી દીધું તો તે વાત સામળી તેને ખેદ થશે

(૪૨) માત્ર અટકત અને ગુમાનથી ખાતી કર્યા વિના કોઈની ઉપર તોફાનત લગાડો કિ એથી ધણુ દિવ ૫ બે છે

હાથના હુન્નર અને ઉદ્યોગનું થોડું કે વર્ણન

કેટલીક લાવારેમ ગરીમ ઓગતો જેમને ખાવા, પહેરવાનું સાધન નથી એની મુનીયતમા

સપડાર છે કે ખુદાની પતાહ એનો ઇનાજ બે વાતોથી થઇ શકે છે નિકાહ કરી લે અથવા પોતાના હુન્નરથી બે પૈસા પેશ કરીએ પણ હિંદુસ્થાનના જાહેરો નિકાહ અને હુન્નર બંનેને એમ સમજે છે અને કોઈને આનાત સુજતી નથીકે એવા ગરીબોના ખરચની ખચર રાખે તો પછી બતાવો કે તે ખીચારીઓનો ગુજરો કેની રીતે થાય ? (ખીચીઓ બીજાઓ પર તો ધર્મજોર ચાલતું નથી પણ પોતાના ફિલ પર, તેમજ લાથ, પગ ઉપરનો ખુદાપાકે દુદરત આપી છે ફિલને મમજવો અને કોઈના ખગ બોગ કહેવાનો વિચાર કરે નહિ જો કે ઇની ઉમર નિકાહ લાચર હોય તો નિકાહ કરી લે અને જો એ લાચર નથી અથવા તેને એમનો મમજતી નથી પણ દિન માનતું નથી, અથવા ઝવડા ટગાડી ગલગાય છે તો એની હાનનમા પોતાનો ગુજરા કોઈ પાક હુન્નરથી કરવો જોઈએ કાંઈ નીચ સમજે કે હસે તો તેની પરવા કરે નહિ બીજા નિકાહનું બચાન તો છૂટા જાગમા આવી ગયું છે પણ હુન્નર અને કસમનું બચાન હવે આવે છે ખીચીઓ જો એમા કાંઈ વાત બે ઇજતનીની હોત તો પેગમ્બર (મત) એ ડમોને કેમ ડરત રુ તેઓથી વંડુ કોઈની ઇજત છે ? હનીસમા છે કે અમાગ પેગમ્બરે (મત) મકરીઓ ચરાવી છે અને એમ પાંદ ફરમાયું કે કોઈ પણ પેગમ્બર એમા ચલા નથી કે જેમણે બકરીઓ ચરાવી ન હોય વળો આ પાણુ ફરમાયું કે સૌથી સારી કમાણી પોતાના હાથની છે અને હજરત લાલુફ (અયે) પોતાના હાથના હુન્નરથી ખાતા હતા આ સધળી માતો અમર પેગમ્બરે (સલ) ફર માવી છે અને પેગમ્બરોના કેટલાક કામોનું બચાન કુરઆન શરીફમા છે અને કેટલાક કામો એની કિતબોમા જણેલા છે જેમા પેગમ્બરોના હલ છે તે મવ માથી ચોડાક કામોના નામ લખનામા આવે છે

કેટલાક પેગમ્બરો તથા યુજ્ઞગોના

હાથના હુન્નરોનું વર્ણન

હઝરત આદમ (અને) એ ખેતી કરી છે અને લોટ દરથો છે અને મેટી પમની છે હઝરત ઇદરીસ (અને) એ લખાણ તથા ફરજનું કામ કર્યું છે હઝરત નહ (અને) એ લાખડુ વેરી કિસ્તી (હુડી) મનારી છે જે સુથગનું કામ છે હઝરત હફ (અને) વેપાર કરતા હતા હઝરત માયેહ (અને) એ પણુ વેપાર કર્યા હતા હઝરત યુન કરનેન જેઓ ધણા મોટા માણસ હતા અને કેટલાકોએ તેમને નગી પણુ કહ્યા છે તેઓ જમીન ગુથતા હતા હઝરત ઇમ્દાદીમ (અને) એ ખેતી કરી છે અને કડીઆ કામ પણુ કર્યું છે ખાનગી કામો બનાવવા હતા હઝરત બ્રત (અને) ખેતી કરતા હતા હઝરત હમમાદન (અને) તીંગ બનાવી નિશાન તાકતા હતા હઝરત હમહાફ, (અને) હઝરત યાકુમ, (અને) તથા એમના તમામ ફરજન્દો બકરીઓ ચારના હતા અને તેમના મગ્સાઓને વેચતા હતા હઝરત યુમોફ (અને) એ દુલ્લ કાળ વખતે અનાજનો વેપાર કર્યો હતો હઝરત એયુમ (અને) ને ત્યાં જાત અને બકરીઓના બગ્સા વધતા હતા અને ખેતી થતી હતી હઝરત શોઅમ (અને) મકરીઓ ચરાવતા હતા હઝરત મુસા (અને) એ કેટલાક ગરસ બકરીઓ ચરાવી છે અને નિકાહની મહેર એજ હતી હઝરત હાશન (અને) એ વેપાર કર્યો છે હઝરત અલયસઅ (અને) ખેતી કરતા હતા હઝરત હાનુફ (અને) બત્તર બનાવતા હતા જે હુદા રતું કામ છે હઝરત હુકમાન (અને) ધણી હિકમતવાળા આવેશ થયા છે અને કેટલાકોએ તેમને પેગમ્બર પણુ કહ્યા છે તેમણે મારીઓ ચરાવી છે હઝરત સુનેમાન (અને) જબીલ ગુથતા હતા હઝરત ઝકરીઆ (અને) સુધારનું કામ કરતા હતા હઝરત હસા (અને) એ એક દુકાનદારને

ત્યાં કપડા રગ્યા હતા અમારા પેગમ્બર (અને) નું બધુંકે તમામ પેગમ્બરોનું બકરીઓ ચારવું હમણા બયાન થયું છે જે કે આ પેગમ્બરો નું યુજ્ઞગન મજબૂર ચીજો ઉપર હતું નહિ પરંતુ એ કામો કર્યાં તો છે એને એમ તો સમજ્યા નથી અને મોટા મોટા વધીઓ તથા મહાન આવેશો કે જેમની કિતાબોના મસલાઓ મનદ છે તેઓમાથી કોઇએ કપડા વણ્યા છે અને કોઈએ ચામડાનું કામ કર્યું છે કોઈએ મીઠાઇ બનાવી છે તો ફરી એવો પ્રશ્ન છે જે આ સર્વેથી વધારે (તોમાનોમા) ઇન્જિલદાર છે

કેટલીક યુજ્ઞરો કરવાની સહેલી

રીતો.

સાચું બનાવવો, ગોટા, કીનારી બનાવવી, ચીકન કાઢવું, જળી ગુથવી, નાડા બનાવવા, સુતરના ખુતામ બનાવવા, સુતરાઉ અથવા કિનારી બોજ બનાવવા, ગુજબ બનાવવું, ટાપીઓ કે મદરીઆ અથવા કુરતા, કુરતીઓ સીવી વેચવા, શાડી બનાવવી, કપડા રગવા, કારચોમી કામ કરવું, સીવવું અને જે સીવવાની મશીન મળાવી હોય તો વધુ જલદી કામ થાય અને એમાં વધુ ફાયદો છે આજકાલ ધણી સસ્તી મળે છે મરમીના બેદા, બગ્સા વેચવા, રીશ્મ, ચોકી, પેગીઓ વગેરે રગવું, છોકરીઓ પઢાવવું, કપડા લઈ ચરખાથી કપાસીયા કાઢી ર અને કપાસીયાને જુદા જુદા વેચવા ચરખાવતી સુતર કાતણ અથવા તેથી પાટી કે કપડા બનાવી વેચવા ભાત ખરીદી છાડીને ચોખા કાઢી વેચવા, કિતાબોની જીવંદ બાધવી, ચટણી અચાર બનાવવા, ખાંડો ભરવો અને તેમાં કુલ પાડવા, વાણુ (ફિરકી) બનાવવું, પાટી વણવી, ચુરણુ વગેરે બોળીઓ અથવા નમકે સુથેમાની મનાવી વેચવું, ખજુરની સાંડીઓ (હસીરો) અથવા મખા બનાવી વેચવા, દાડમ અથવા કિનાખ વગેરેનું ચરખવું

અથવા સરકો બનાવી વેચવો, ગોટાનો વેપાર કરવો, વાસણોપર કંલક કરવી અને સાંધવા, કપડા છાપવા, ફસલમા સરસીયા લઈભરી લેવા અને ફસલમાઠ જ્યારે મોઢા થાય ત્યારે વેચી નાખવા સુરમાને ઝીણો વાટી અથવા તેમા કોઇ ફાયદાકારક દવા મેળવી તેની પડીકરીયો બનાવી વેચવુ, પીવાની તમાખુ બનાવી વેચવો, બિટકુટ, ડબલ રોટી વગેરે બનાવી વેચવુ, સુતરની દોર ડીઓ વણુની, કંલક વગેરેનો કુસ્તો બનાવી વેચવો અને એવાજ સહેલા અને ચાલુ કામ ધણુ છે જેનો વખત હોય કરી લીધુ કેટલાક કામ તો એવા છે કે જોયા વગર સમજ શકાતા નથી તેને તો કોઈથી શીખી લે અને કેટલાક કામ એના છે કે સમજુ માણુસ ડિતામમા જોઈ બનાવી શકે છે તેના કામોની રીત લખવામા આવે છે અને તેમાથી ધણીખરી વાતો રાત દિનસ ધરમા પણ કામ લાગે છે અને નવમા ભાગમા ચુરણુ તથા નમક સુવેમાની અને કંલક ધના કુસ્તાની રીત લખી છે

સાચુ બનાવવાની રીત

સજી ખાગ એક મણુ ચુનો એક મણુ એડીનુ તેલ અથવા ચુનુ તેલ નવશેર ચરબી સત્તર શેર

પ્રથમ સજીને કોઇ સાદુ ઠંકણે મૂકે જેમકે પાકો ચણુતરો હોય અથવા પાકી જમીન હોય મતલમકે તે । માટી ભજે નહિ અને જાળના જે ઢેપા હોય તેને પથર વગેરેથી ભાગી તેના ઉપર ચુનો નાખી દે જે ઢેપા હોય તો થોડુક પાણી તે ઉપર છાટી દે, જેથી તે પીગળીને ઝીણો મળી જવા સાયક થઈ જાય પછી બનેને ખૂબ મેળવે એટલા સુધી કે બને તદ્દન મળી જાય ફરી એક (નાનો) હોજ તૈયાર કરી ચાર છટો તેના ચારે ખુણાપર મૂકી દે અને એક લોખંડની જાળીને જે ચાણીની માફક હોય તે છટોપર મૂકી દે પણ કાણુ મોટા મોટા હોવા જોઈએ પછી જાળીની ઉપર એક રાફ પાથરે એ રાફ

એટલો મોટો હોય કે હોજની દીવાલોથી બહાર ચારે તરફ સહેજ લટકતો કહે અને તે ટાટ તથા જાળીથી આ મતલમ છે કે જ્યારે તેના ઉપર ચુનો અને સજી જે મેળવીને રાખેલા છે નાખવામા આવશે તો ટાટ અને જાળીના કાણુ માથી અગ્નિ નીચે ટપકશે અને જાળીના ઉઆ રહેવા માટે નીચે છીટ મુકવામા આવી છે અને જાળી ન મળી શકે તો વાસની ટટી બધાવી અથવા લાકડીઓ મિછારી તે ઉપર ટાટ નાખી ટપકાવે અને હોજના નળ હેડળ એક ધડો મુકી દો ફરી તે હોજમા ઉપર સુધી પાણી ભરી દે પણ હવાવે નહિ તેવુ અરક ટપકી ટપકી નળ વતી તે ધડામા આવી જશે જ્યારે ધડો ભરાઈ જાય ત્યારે તેને હટાવી બીજો ધડો મુકી દે અને જેટલુ પાણી ઓછુ થતુ જાય બીજુ નાખતા રહેવુ જ્યારે પુર થવા આવે ત્યારે હલાવી દે અને પહેના પાણીને જુદુ કરી લે પહેલા પાણીની આ નિશાની છે કે જ્યા સુધી લાલ રંગતુ પાણી આવે તે પહેલુ પાણી છે અને જ્યારે તેથી ઓછુ લાલ આવે તે બીજુ પાણી છે અને જ્યારે ધણોજ ઓડો રંગ જણાય એટલે સફેદ પાણી જેતુ આનરા લાગે તે ત્રીજુ પાણી છે અને એવીજ રીતે ત્રણેદગળના પાણીને જુદુ કરવામા આવે અને જે ત્રણે રંગના પાણીને જુદુ નહિ કરે તો પણ કઈ વાધો નથી માત્ર ત્રીજુ પાણી માથી એક ધડો પાણી જુદુ કરી લેવુ બસ છે

અને જે થોડો સાચુ બનાવવો હોય તો હોજ બનાવવાની જરૂર નથી બલકે જેવી રીતે ઝોરનો ચારપાઈ (પલગ) વગેરેમા કપડુ બાધી કુસુમની રીતી ટપકાવે છે તેવીજ રીતે ટપકાવી લે જ્યારે બધુ પાણી ટપકી રહે તો પ્રથમ કડાયામા એક લોટો સાદુ વાપરવાતુ પાણી નાખી દે પછી ચરબી અને તેલ નાખી દે જ્યારે જ્વેશ આવી જાય ત્યારે તે છેવટતુ પાણી જે એક નાના ધડામા જુદુ કરી લીધુ છે

તેમથી થોડું થોડું નાખે એટલે થોડુંક પાણી પહેલા નાખે જ્યારે જાડું થવા લાગે ત્યારે ફરી થોડુંક પાણી બીજું નાખી દે એજ પ્રમાણે જ્યારે બધા ઘડાનું પાણી પુર થઈ જાય ત્યારે બીજા ઘડાઓનું પાણી જે જુદું રાખ્યું છે થોડું થોડું ઉપર મુજમ નાખી પકાવે અને થોડા પાણીનો મતલબ એક બનજો પાણી છે એવીજ રીતે બધું પાણી નાખી દે ફરી ખુમ પકાવે જ્યારે કેવામ પર આવી જાય એટલે ખુમ સખત જાડું થઈ જાય ત્યારે કફીર વતી થોડુંક ઠાઠી ટાઢું કરી હાથથી ગોળી બનાવે અને જુવે ને હાથે ચોટે તો વધારે પકાવે ફરી જુવે કે હાથમા તો ચોટતું નથી જ્યારે ન ચોટે અને ગોળી બનાવતા બનાવતા તગતજ સખત થઈ જાય જેમકે તૈયાર સાચું હોય છે તો બસ સમજો કે તૈયાર થઈ ગયો આ કેવામના તૈયાર થવા પર આગનો તાવ ઓછો કરી દે બનકે બધા લાકડા અને આગ તેની નીચેથી કાઢો લે થોડીવાર થોભી તેને એક હોજમા જમાવી દે અને હોજની રીત આ છે કે છટાને ઉભી કરી હોજની માફક બનાવી લે અથવા ચાર પાટો આને ઉભા કરી દે અને તેની બહાર ચારે તરફ છટ વગેરે ની આડ મુકી દે જેથી પાટીઆ પડી જાય નહિ અને હોજની અદર એક જાડું જુતું રદી કપડું જેમા કાણું ન હોય અથવા ઠાટ વગેરે બિઝારી દે એટલા સુધી કે ચારે બાજુ જે તખતાની દીવાલો છે તેમના ઉપર પણ બિઝારવામા આવે ત્યાર પછી કડાયામાથી થોડુંક-એક ડબ્બું (પાટ) થી કાઢી હોજમા નાખે અને કફીરથી હલાવવા કરે જેથી જલદી સુકાઈ જાય ફરી તેના ઉપર થોડું મીનું નાખી હલાવે ફરી જ્યારે તેપણ સુકાઈ જાય ત્યારે બીજું નાખે મતલબ કે કડાયામાથી એજ પ્રમાણે બધું કાઢી હોજમા નાખી જમાવી દે. અને ટાઢું થતા પછી તખતા જુદા કરી સાચુને સભાળથી રાખે તારથી કે ગમે તેથી કાપી નાના ઢુકડા કરી લેવામા આવે

સાચું બનાવવા સુધો ગાળ હોવો જેઠેર જેનો બનાવવની રીત આ છે કે જમીનમા એક ખાડો ખોદીને તેની ચેમેર છટાની એક પુટ દીવાલ ચણી લઈ માત્ર લાકડા નાખવા જેટલો ગાળો તેમા ખુલ્લો રાખે એવા સુલાથી કડાયાને ચારે બાજુ આચ સરખી પહેવે છે,

વાસણોના નામ જેની જરૂર

પહે છે

૧ કફીર લોઢાનો અથવા લાકડાનો લાખા હાથાવાળો જેઠેર જેમકે પુલાવ પકાવવાનો હોય છે તેથી હલાવવામા આવશે

૨ એક વાસણ જેમકે તામસેટ દાડીવાળું મસજીદોમા પાણી કાઢવાનું હોય છે જેમા ત્રણ શેર પાણી આવી જાય એવું પતરાનું બનાવવું જેઠેર

૩ એક વાસણ સાચુને કડાયામાથી કાઢવા માટે જેમકે ડબ્બું પુલાવ કે સાલન કાઢવાનું હોય છે જેથી સાચું કડાયાથી કાઢી હોજમા નખાશે

કપડાં છાપવાની રીત

પીળો રંગ—જે શેર પાણીમા અડધો શેર ખાવાનો ગુદર નાખે જ્યારે પલળી જાય અડધો તોલો ઘઉંનો લોટ અને અડધો તોલો ધીને ખુમ મેળવી તેમા અડધો શેર કસીસ અને બ તોલો ગોળી લાલ ટોલ જે બજારમા મળે છે ખુમ મેળવી તે ગુદરમા નાખી ખુમ મેળવી કપડાં છાપી દે , ખુમ સખત હોવું જેઠેર પછી તેથી કપડું છાપે આ રંગ કોઈ કપડા ઉપર લપેટી પાસે રાખી લે અને બીજું તેના ઉપર લગાવી લગાવીને કપડું છાપે બીજા લાકડાના કુલ પાનવાળા બનેલા તૈયાર લખ્તોમા વેચાય છે અથવા સુધાર પાસે બનાવીલે.

કાળો રંગ-નવટાક વિજાયતી રંગ જેને પપળી કહે છે અને બજારમા મળે છે અને અડધો શેર ખાવાનો ગુદર બ શેર પાણીમા પત્તાળી દે અને નવટાક પોટાગ અને અડધો તેનો મોરચુથુ અને અડધો તેનો ઘઉંનો લોટ અને અડધો તેનો ધી તેમા મેળની ખુમ હલાવી જાડા જાડા રંગથી કપડા ઝાપે

લાખવાની શાહી બનાવવાની રીત

ખાવળનો ગુદર	એ રતલ
કાજલ	અડધો રતલ
ફટકડી	અડધો તેનો
કાથો	અડધો તેનો
ખાવળની છાલ	નવટાક
આખાની ઝામ	નવટાક
મોરચુથુ	નવગડ
મેઘીની લાકડી	નવટાક

પ્રથમ ત્રણ શેર પાણીમા ગુદરને પલળી દે બ્યારે ખુમ પલળી જાય ચારે કાજલ મેળવી એક દિવસ લોટ અને લાકડી તથા છ લેને ખીખ બ શેર પાણીમા એટલુ ઉબળે કે અડધો શેર પાણી રહી જાય પછી તે પાણીને કાજલ તથા ગુદરના ઘોટેલા પાણીમા મેળની દે અને એક દિવસ લોટારી કઠાઈમા ખુમ મોટી થાલ વગેરેમા અથવા સુપડા (ઝાઝ)મા ખાતળી ખાતળી ફેલાવી સુકવી લેનો સૌથી બેહતર છે એ રીતે શાહી તૈયાર થઇ જશે જે ખાવળનો ગુદર બજારમા મોડો હોય તો ખાવળોમાથી એકઠો કરી લેવામા આવે, ઘણે ભાગે જગલમા રહેનારાઓને બે ચાર પૈમા આવાથી ઘણો લાવી આવે છે

અગ્રેજી શાહી બનાવવાની રીત.

આસમાની રંગ પહેલા ન નો તો ૦ ૧

મેળની રંગ તો ૦ ૧

સોડા તો ૦ ૦૧૧

સોડાને ૦૧ શેર પાણીમા મેળવી ગરમ કરી લે ફરી તે પાણીમા બને રંગ મેળવી

દહ એવી રીતે હલાવે કે બધા મળી જાય અગ્રેજી શાહી તૈયાર થઇ જશે

લાકડી રંગવાની રીત

જેવો રંગ ચઢાવવો હોય તેના રંગનુ પડીકુ બજારથી ખરીદી ટરપીટરના તેલમા એ પ્રમાણે મેળવે કે જાડુ થઇ જાય ફરી ખીમકોરીની પુઝડી-૨ અથ ૧ કોઇ પખીના પરથી કે કોઇ લાખડી પર ચીથડુ માધી તેનાથી જેની રીતે ચાહે ફુલ, પાનવાળી અથવા તદ્દન સદી રંગી લે અને જો સુખાઇ જના પાદ તે ઉપર વાર નીશનુ તેન મસળો સુકવી એ તો વધારે પાકો અને અમકદાર થઇ જાય

વામણુ પર કંદલઈ કરવાની રીત

અડધો શેર નવમાદગને વાટી દોઢ પારોર પાણીમા નાખી પતીવી અથવા હાડીમા એવી ચાચે પાનવે કે તે પાણી બળીને સુધાઈ જાય બ્યારે સખત થઈ જાય ત્યારે ઉતારી વાટી નાખી જે નાસણુ પર કંદલઈ કરવી હોય પ્રથમ તેને ખુમ માછ સાપ કંડ લે અને આગ સળગાવી તેને ગરમ કરી તે ઉપર રૂંધી નવમાદગ ફેરવી દે ફરી સહેજ ધનધ ટાઇ જગ્યાએ લગાડી રહે આખા વામણુ ઉપર એવી રીતે ફેરવે કે તે કંદલઈ બધામા ફેરવે જાય કંદલઈ થઇ જશે અને વામણુને સાણુમીથી પાડી રાખે

પાકો ટાકો લગાડવાની રીત

કાસા ૧ કુટી દુકડે દુકડા કરી લે અને તેના બરાબર ખડીયો ખાર લઇ બ તેને ખુમ ઝીણુ વાટે અને જે નાસણુને સધતુ હોય તેને જો ખીજે કોઇ ઠેકાણે પડેવાથી સાધેતુ હોય જેમકે બધવાની ટોટા સાધેતી હોય છે તેને માટી

* થણુ આ કામ માટેજ કાપે નહિ કેમકે એ જનવરને જરૂર વગર તકલીફ આવવી છે બધકે કોઈ ઠેકાણે પડેતી મળી જાય તો તેને આ કામમા લાવે અ.

ચોપડી છુપાવી દે કે આગથી તે સાધો છુટી જાય નહિ ફરી જે જગ્યાએ સાધવું હોય તેની અદરની બાજુએ તેજ જગ્યા ઉપર તે ખડી ચાખાર તથા કાચુ મગી દે અને વાસણને કોઈ બીજાથી પડડી આગ ઉપર મહેજ ઉત્તુ રાખે જ્યારે ખુબ ગરમ થઈ જાય ત્યારે હાગી એ આગની ગરમીથી તે પ્રયુ અને ખડીયાખાગ પીગળી તેના કણખા ભગાડ મધાઈ જશે તેમ કાચો સાધો ક'તમનો લાગે છે ક'તમને પીગળાવી તે જગ્યા ઉપર અદારથી લગાડી ફેલાવી દે હંકુ થવાથી સવાઈ જશે અને જ્યાં સાનવું હોઈ તે જગ્યાને પ્રથમ અગમર કરી લે જે કંઈ ઉચુ નીચુ હોય તે તેને કાનમથી બગાડ કરી લે

પીવાનો તબાકુ બનાવવાની રીત.

જે તરેહની તબાકુ તમીચતને માફક હોય તેને લઈ ખુબ કુટી લે ફરી તેમા ગીરો અથવા પાતળો ગોળ ઢિનાળામા સરખા બાગથી સહેજ વધુ અને ચોમામામા સરખા બાગથી કંઈ એછો અને શીયાળામા બનામર તેમા મેળવી કુટી લે પણ તબાકુ કુટવામા ઘણી તકલીફ થાય છે માટે બેહશ્તર આ છે કે કોઈ માનવર દુકાનદારથી અથવા મજુરને મજુરી આપી તેનાથી તૈયાર કરાવી લે

પુશબોદાર પીવાની તબાકુ બનાવવાની રીત.

સાદી બજાર તબાકુમા આ મુગ ધીઓ સરખે ભાગે લઈ અંગ્રોળ મેળવી દે અને તેલો ના ઢિનાનુ અત્તર મેળવી દે તે પુશબુઓ નીચે પ્રમાણે છે લખિંગ, બાનડડ, સદ્દનો વેર, મોગી એલચી, મુગધનાના બાવખીર

ડબલ રોટી બિસ્કુટ વિગેરે બનાવવાની રીત

સોજી અથવા મેદામા ખમીર મેળવી માછ તખતા ઉપર ખુબ કુટે ફરી આગમા મુકે ત્યાર

આદ ભઠ્ઠી ખુબ ગરમ કરે પછી તેની અદરથી બધી આગ અને ગમ કાઢી લઈ તે સાચાઓને ભઠ્ઠીની અદર મુકી તેનું મોઢું બંધ કરી દે જ્યારે તે પાકી જાય ત્યારે કાઢી લે ખુશ્સો આગળ સમજો

ડબલ રોટીના ખમીરની રીત.

લખિંગ, નાની પેળચી, જાયફળ, જાવત્રી, ઇદરજવ, મમુદ્રીચુ, સમુદ્રમુખ, તાનમખાના, ફૂલમખા, કમળાનકડી, મુગાની જડ, ગુલાબના ફૂલ, નાગીમર, તજ બીખ કત્રની, નાની મોગી માક્રત, નાના ગોખર, ચાચીની, ચીનીકમાલા, દરેક વસ્તુ તેમા ના બદલાવ (કેસર) તેલો ના એ બધી વસ્તુઓને કુટ કપડાણુ કરી એક શીરીમા કતેતો ખુબ ઘણો મખત હોય ભરી લઈ સલાબથી રાખે અને દ કચીજનુ વજન દોઢ માશા સુધી પણ થઈ શકે છે એથી ઓઢામા મસાનો ઠાંક થશે નહિ જ્યારે જરૂર પડે શીરીમાથો દોઢ માશા ભુકી લઈ સવા તેના દહીમા મેળવી એ આગળીઓ થી એક મીનીટ સુધી ફીટે પછી ધડનો મેદો તેમા એટલો મેળવે કે વધારે સખત થાય નહિ કાની મોવની બસમર તેમા ૧૨મી રહે એજ ઓળખાણુ છે ફરી તેને હવેળીઓથી ગોળો બનાવી એક કપડામા મુકી એવી ગાઠ વાળે કે તે ગોળો ઢીના રહે ફરી તેને માછ ખુટી ઉપર લટકારી દે એરીજ રીને નચુ દિવમ સુધી લટકતો રહે એથે દિવસે તેને ઢિનારી જુવે કે તેને અદર ખમીર ખુબ કુદ્યુ હશે તે ગોળા ઉપર જે ઢારી જમી હોય તેને ઢાઢી નાખે અને તેની અદરથી નરમ ખમીર કાઢી લે ફરી નવ ટાક દહીમા એટલો મેદો મેળવે કે પડેતાની માફક થઈ જાય એટલે કાનની લોલની જેમ નરમ રહે અને તે ખમીર કે જેને ગોળામાથી કાઢ્યુ છે, તેમા મેળવી હાથથી એ પ્રમાણે મેળવે જેમકે પીનાની તબાકુને મસજે છે ફરી તેનો પણ ગોળો બનાવી તેજ કપડામા બાધી

છ કલાક સુધી લટકાવે ત્યાર બાદ ઉતારી છારી દુર કરી ખમીર કાઢી લે ફરી ઉપર પ્રમાણેજ દહી શેર ૧મા મેદો મેળવી તે ખમીરને મેળવી દઈ કપડામા લટકાવે છ કલાક સુધી તેજ પ્રમાણે લટકતુ રહે ત્યાર પછી ઉતારી નેવીજ રીતે ખમીર કાઢી ફરીથી દહી શેર ૧મા મેદો ઉપર પ્રમાણે મેળવી લટકાવી દે છ કલાક પછી ઉતારી ઉપર પ્રમાણેજ ખમીર કાઢી લે આ ચોથી વાર છે આ વખતે ગોળા ઉપર જે છારી જમી છે તેને જો દુર કરે નહિ તો કંઈ વાંચો નથી ફરી દહી શેર ૧મા ઉપર પ્રમાણેજ મેદો મેળવી તે ખમીરને પણ તેમા મેળવી હાથથી ખુબ મસજો જ્યારે મળી જાય ત્યારે મજાળીને કોઈ પેટી વિગેરેમા મુકી દે અને ચાર કલાક બાદ તેમાથી કાઢી લે જો ખમીર નાખવુ હોય તો તેમાથી અધોળ ખમીર જુદુ કાઢી લે અને ઉપર પ્રમાણે અધોળ દહીમા મેદો મેળવી તે અધોળ ખમીરને તેમા મેળવી દે અને તેજ પ્રમાણે લટકાવી દે છ કલાક પછી કાઢી ઉપરની રીત મુજબ બીજો મેદો મેળવે એવીજ રીતે બરાબર કરતી રહે આથી ખમીર વધતુ જશે અને આ અધોળ ખમીર કાઢતા જે વંચુ તેની ડમલ રોટી પકાવે ફરી બીજો દિવસે જ્યારે ખમીરની જરૂર હોય ત્યારે જે ખમીર લટકે છે તેમાથી અધોળ જુદુ કરી લે અને બાકીના ખમીરથી ડમલ રોટી પકાવે, અને ખમીરને એવીજ રીતે વધારતા રહે

ડમલ રોટી બનાવવાની રીત.

જે ખમીરની રોટી બનાવવા ઉપર લખ્યુ છે તેને એક શેર મેદામા પાણીથી ગુદે જ્યારે ગુદાઇ જાય તો તેના ઉપર કપડુ ઢાકી દે અને બે કલાક સુધી રાખી મૂકે જો આઠ કે દશ શેરની ડમલ રોટી બનાવવી હોય તો તેટલો મેદો આ ખમીરમા મેળવી ગુદે અને સહેજ નમક તથા ખાડ મેળવે તો સાર છે અને દોઢ કે બે

કલાક સુધી પડ્યુ રહે અને આજે ખમીર હવે ગુદાઇ છે તે ચપાતી (ફલકા) પકાવવાના આટા જેટલુ નરમ હોવુ જોઈએ પણ શીખવાની શરૂઆતમા વધારે નરમ આટાને પકાવવામા સહેજ અડચણ છે માટે ઓછો નરમ રાખે ફરી જ્યારે હાથ જમી જાય ત્યારે વધુ નરમ કરે ફરી બે કલાક પછી તે ગુદેલાને હાથથી થોડો થોડો ઉઠાવી બાકી ઉપર જોરથી મારે અને હથેળીથી મસજો ફરી ઉઠાવે અને મારે જ્યારે ખુબ તાર બધાઇ જાય ત્યારે ઘણી કોઈ મેજ કે તખતા પર મૂકી દે વીશ મીનીટ પછી જેટલી મોટી રોટી બનાવવાનો વિચાર હોય, તો તેટલા મોટા પેડા તોળીને સુષ્ટ મેદો અથવા નેલથી બનાવીને રાખે જેથી હાથમા વળગે નહિ અને જોઈએ તો સાચામા મૂકે અથવા પત રાના ચોખુટ ટુકડાઓ ઉપર મૂકે જ્યારે પેડા અડધા ડ્રુલી જાય ત્યારે ભટ્ટી સળગાવે અને આ ભટ્ટી એવી હોય કે ત્રીની ઉપર કે પાછળ એક જાળી હોવુ જોઈએ જ્યારે પુરી રીતે પેડા ડ્રુલી જાય ત્યારે ભટ્ટીના અંદરની બંધી આગ કાઢી લે અને જો પાણીમા થોડુ નમક અને દહી મેળવી ભટ્ટીની અંદર છાગી દે તો બહેનર જે ફરી એક પેડાને ભટ્ટીમા મૂકી ભટ્ટીનુ મોઢુ બધ કરી દે અને બે ત્રણ મીનીટ થોભે પછી જુવે જો નેના ઉપર રંગ આવ્યો હોય તો બધા પેડા મૂકી દે અને જો બે ત્રણ મીનીટમા તે પેડા બળી જાય તો આમરે પદર મીનીટ થોભી જાય જેથી ગરમાવો નેના માફકસર થઇ જાય ત્યારે ફરીથી એક પેડા મૂકીને જુવે જો તાપ ઘણો ઓછો થઇ ગયો હોય તો બંધી રોટીના પેડા મૂકી ભટ્ટીના મોઢા ઉપર થોડીક આગ નાખે અને ભટ્ટીને કોઈ ઢાકણા વગેરેથી બધ કરી દે જેથી વગળ નીકળે નહિ અને ત્રણ ત્રણ ચાર ચાર મીનીટ પછી જોયા કરે જ્યારે રતાશ પડતો રંગ એવો બદામી રંગ આવી જાય તો તરતજ તેનુ ઢાકણુ

બધ કરી દેવુ અને થોડી થોડી નારે
જેતા રહેવુ ફરી જ્યારે પાકી જાય કાઢી લે
અને જો તે વખતે નાનખતાઈ કે મીઠા મિસ્કુટ
તૈયાર ન હોય તો થોડી આગ ભઠૂના મોઢા
ઉપર મુકી મોઢુ બધ કરી દે જોથી ગરમાવે
બાકી રહે આ ગરમાગો વીશ મીનીટ સુધી
રહી શકે છે એ પછી ભઠૂમા ફરીથી આગ
સળગાવથી પડશે અને જો ભઠૂ નથી બનાવે
તો ત્રણ દિવસ સુધી તેને દરરોજ સળગાવતા
રહેવુ કે જોથી કીક થઈ જાય પછી રોટીઓ પકાવે

નાનખતાઈ બનાવવાની રીત.

ધી અડધો શેર, ખાડ અડધો શેર, એક
આનાની નાની ઝેળચી સમુદ્ર શીણુ તો ૦૧
ધઉનો મેદો અચ્છેર અને નવટાક પ્રથમ રી,
ખાડ અને એનચી દાણુને વીશ મીનીટ સુધી
એક લગનમા હાથથી શીટે જેમકે ગુલ ગુનાના
આટાને શીટાય છે વીશ મીનીટ પછી જ્યારે તે
ખુમ હવકુ થઈ જાય સમુદ્ર શીણુ વાટીને મેળવે
અને હાથથી ખુમ શીટે અને પહેલા અડધો
શેર મેદો નાખી મેળવે જો નરમ રહે તો બાકીના
નવટાકને પણ નાખી દે એની નરમાશ પણ
કાનની લોલ માફક હોવી જોઈએ ફરી નાનખ
તાઈ મનાવી ભઠૂમા મુકે તૈયાર થાય ત્યારે કાઢીને

મીઠાં બિસ્કુટ બનાવવાની રીત

ધી પોણો શેર, ખાડ એક શેર, સમુદ્ર શીણુ
અડધો તોલો એ પૈસાનુ દુધ ધઉનો મેદો પોણા
બશેર પ્રથમ ધી અને ખાડને નાનખતાઈની
માફક ખુમ શીટે અને થોડુ થોડુ દુધ નાખતા
જવુ જ્યારે બંધુ દુધ મળી જાય ત્યારે પાશેર
પાણી એક વખતે નાખી દેવુ અને તેગા
સમુદ્ર શીણુ વાટી નાખી દેવુ ફરી તેના ઉપર
મેદો પણ નાખી દે જો વધારે નરમ થઈ જાય
તો બીજો મેદો નાખે જ્યારે બરાબર થઈ જાય
ત્યારે રોટીની માફક વેલણથી વેલે અને જોટલુ
મોઢુ મિસ્કુટ બનાવવુ હોય તેટલીજ મોટી

ડાનડીથી કાપી કાપી તૈયાર કરે અને પતરા
ઉપર મુકી ભઠૂમા મુકે જ્યારે પાકી જાય
ત્યારે કાઢી લે

ખારાં બિસ્કુટ બનાવવાની રીત

ધી	રતલ ૦૧
ખાડ	નવટાક
મીઠુ	તો ૦૧૧
ધઉનો મેદો	રતલ ૦

પ્રથમ ધી, ખાડ અને મીઠાને વાટી એક
લગનમા પાચ મીનીટ સુધી સારી પેટે શીટે ફરી
મેદો મેળવીને ખુબ ગુ દે જેમકે પુરીઓનો આટો
ગુદાય છે ફરી જોટલુ મોટુ મિસ્કુટ બનાવવુ
હોય તેટલુ મોટુ વેલણથી વેલી ઉપર પ્રમાણેજ
પતરામા મુકી ભઠૂમા રાખે અને તૈયાર થયા
પછી કાઢી લે અને ડાચન રોટી પકાવતા પહેલા
પકાવવુ જોઈએ કેમકે એને નધુ તાવની જરૂર છે

કેરીના અચાર બનાવવાની રીત.

કાચી કેરીઓ જે પછડાયલી ન હોય એ
પ્રમાણે હોયે કે લીલી હાવ ન ગહેરા પામે
ફરી તેને વચ્ચેથી એવી રીતે ચીરે કે બને
ફાડો જુદી થાય નહિ ફરી ગોટલીઓ કાઢી
નાખી તેમા લસણને છોની તેની કળીઓ, લાલ
મરચા, વરિઆળી, ફાદીનો, અદરખ, કવોજ
અને નમક માફકસર મેળવી ભરી દે અને કેરીનુ
મોઢુ દોરાથી બાંધી બધ કરી દે આઠ દસ
દિવસ તડકો ખનાડી ફાદીનાના અરક અથવા
સરકામા નાખી એક અઠવાડીઉ તડકો ખવાડી
કામમા લાવે અને જો તેડમા નાખના હોય
તો કેરીને ઊલવાની જરૂર નથી મીઠુ મસાલો
ભરી મગધીઆના તેલમા નાખી દે

ચાશનીદાર અચાર બનાવવાની રીત

એક શેર દરખ, એક શેર ખારક, અડધો
શેર આમચુર, અદરખ, શેર ૦૧ લસણ, શેર ૦૧
આ મધા મસાલાને છ શેર ફાદીનાના અરકમા

નાખી ત્રણ શેર ખાડ નાખી પદર દ્વિસ સુધી તડકો આપી પછી વાપરે

નમક પાણીના અચાર બનાવવાની રીત.

મૂળા, ગાજર, શલગમ વગેરેને છોથી ટુકડા કરી પાણીમા ઉકાળવા જોશ આવી જવા બાદ પાણી કાઢી નાખી હવામા સુકવી દેવા ફરી સરસીઆનુ તેલ અને વાટેલી હળદર, લાલ મરચા, કલોણ, તાંબુ, મીઠું માફક સર અને પાણી નાખી એક અઠનાડીક તડકો આપી વાપરે ઘણા દિવસ રહે તેવાં શલ ગમનો આચાર.

દશ શેર શલગમના ટુકડા પાણીમા સહેજ જોશ દહ સુકવી તેમા નીચે પ્રમાણે ચીજો મેળવવી મીઠું શેર ૦ લાલ મરચા નવટાક અને રાઇ શેર ૦ આ બધી ચીજોને વાટવી અને લસણુ શેર ૦ અને અદરખ શેર ૦ ને ઝીણી ઝીણી કાપે જ્યારે ટુકડાઓમા ખટાશ અને તેજ આવી જાય ત્યારે ગોળ કે સફેદ ખાડનો શીરો કરી તે ટુકડાઓ પર નાખી દે અને જ્યારે શીરો ઓછો થઇ જાય ત્યારે બનાવી નાખી દે મુદત સુધી રહે છે

નવરતન ચટાણી બનાવવાની રીત

કેરીઓનો ગર બશેર, સરકો અથવા ફાદી નાનો અરક અઢી શેર, લસણુ લાય મરચા અધોળ અધોળ કલોણ, વરીઆળી, સુકો ફુટીનો એ એ તોલા લવિંગ, જયફળ ચાગ ચાર માસા અદરખ, નમક નવટાક નવટાક ખાડ અથવા ગોળ અડધો શેર

પ્રથમ કેરીઓના ગરને (ચોડા) સરકામા વાટી નાખો ફરી બધા મસાવાને (ચોડા) સર કામા વાટી કેરીઓના ગરમા મેળવી દો અને જોડેલા સરકો વધ્યો હોય તેમા ગોળ, મસાલો, કેરીઓના ગર મેળવી જોશ આપો જ્યારે ચાશની તૈયાર થઇ જાય કામમા લાવો

અને જો રંગીન બનાવવી હોય તો ભરબટમ શેકેલી એ તોલા હળદર વાટી નાખી દો

મુરખ્યો બનાવવાની રીત

કાચી કેરીના છલતા કાઢી નાખો કે લીલાશ સહેજ પણ બાકી રહે નહિ ફરી ગોટલીઓ કાઢી કાઠાથી કે સોય વગેરેથી કાચી કાચી ચુના અને ફટકડીના નીચેવા પાણીમા નખાવતા જવુ ફરી એ ત્રણ કલાક પછી સાફ અને ચોક્ખા પાણીમા નખાવવુ અને ઘોંઘા નાખી ચોક્ખા પાણીમા જોશ આપવો જ્યારે અડધા કાચા પાકા થઇ જાય હવામા સુકવી દેવા ફરી કેરીઓથી બમણી શાકર કે ખાડની ચાશનીમા નાખી જોશ આપો અને જ્યારે ચાશની ઘણી જડી થઇ જાય અને તાર ઉકવા લાગે કામમા લાવે અને જો વધારે ઉમદા બનાવવો હોય તો દર ત્રીજો ચોથે દિવસે બીજી ચાશની બદલી નાખવી આજ રીત દરેક મુરખ્યાઓની છે જેમકે પેકા, (ભુરકોલુ) સફરજન, આમલા વગેરે

નમક પાણીની કેરીની રીત.

શાખો જે સખત હોય અને પછડાયલી ન હોય પાણીથી ખુબ ઘોંઘા માટીના વાસણુમા નાખી કેરીઓ ડુમે તેટલુ પાણી ભરવુ ત્રણ દિવસ પછી ઘોંઘા તે પાણી ફેકી બીજુ પાણી બની નાખવુ પછી આખા મરચા અને નમક તેમા એટલુ નાખવુ કે સો કેરીઓ ઉપર અડધો શેર નમક લસણુ શેર ૦ હોય અને પદર દ્વિસ પછી ખાવુ અને કેરીઓ પાણીમા ડુમતી રહેવી જોઇએ અને કેટલાક એમ કરે છે કે એ વાર પાણી બદલી ત્રીજી વારના પાણી મા મેથીને જોશ દહ જ્યારે તે પાણી ઠાંડુ થાય કેરીઓના ડીંટ પર થોડુ થોડુ તેલ મસળી તે પાણીમા નાખી દે છે મેથીના લીધે પાણી બગડવુ નથી અને એથી કેરી વધારે ટકે છે,

લીંબુના અચાર બનાવવાની રીત

દશ શેર નાના લીંબુ લઇ તેમને એક દિવસ પાણીમા નાખી દે અને બીજો દિવસે

પાણીમાંથી કાઢી તેમની ચાર ચાર ફાડા કરી તેમાં ગરમ મસાલો અને સોંધવખાર ભરી દે આટલા લીંબુ માટે શેર ગરમ મસાલો અને દોઢ શેર માકુ બસ છે અને નમક મસાલો ભરી વાસણમાં નાખી દે પછી ઉપરથી બીજા લીંબુને નીચોવી દે અને કેટલાક ત્રણ વખત પાણી બદલે છે અને શેર પાછળ નાટક મસાલો નાખે છે ફરી ઉપરથી ખાટા લીંબુનો રસ નીચોવે છે જોલો વધારે રસ નીચોવશે વધારે દિવસ રહેશે અને કેટલાક એક શેર નમક રાખે છે અને ચાગ ચીજોનો વધારો કરે છે, સુઠ, પીપેર, સગજર, સમદરફીલુ દરેક ચીજ અડધો અડધો તોલો અને આ બધી ચીજો ગરમ મસાલા સાથે કુટવામાં આવે છે

કપડાં રંગવાની રીત.

કાળો રંગ-કલ્લ યુવાની એક શેર અને ચોખ્ખી ગળી બશેર અને ગોળનો શીરો એક શેર સર્વેને ખુમ મેળવી કોઈ વાસણમાં ભરી દે અને સવાર, સાજ અને મપોરે એક લાકડીથી તેને હલાવી આપે કે તેનું ખમીગ ઉઠે અને જો સરદીની મોસમ હોયતો વાસણના ચારે બાજુ આગ સળગાવી દે કે તેની ગરમીથી ખમીર ઉઠે તેમાં કપડાંને રંગીને રંગવા પછી જ્યારે સુકાઈ જાય ત્યારે ગાયના તાંત દુધમાં બોળી દે અથવા મેઘીના પાદડાંને પાણીમાં ઉકાળી તે પાણીમાં કપડાંને બોળી દે તો ખુમ પાકો રંગ થઈ જશે

પીળો રંગ-પ્રથમ હળદર ખુમ ઝીણી વાટી પાણીમાં મેળવી કપડાંને તેમાં રંગી લે પછી નીચોવી સુકવી દે ફરી સફેદ ફટકડી બે તોલા વાટી પાણીમાં મેળવી દે ફરી કપડાંને તેમાં ઘોઘ સુકવી લે ફરી આખાની છાલ એક શેર ભઈ ત્રણ પહોર સુધી પાણીમાં જોશ આપે ફરી તે પાણીને ગાળી તેમાં બોળાંને ફરી સુકવી દે

ધેરા સોનેરી રંગ-પ્રથમ અડધા પૈસા ભાર હળદરમાં કપડુ રંગે ફરી અડધો શેર નાશપાલને પાણીમાં ઉકાળે અને ગાળી તેમાં રંગે પછી તે પાણીને રહેવાદે, ફરી અડધા પૈસા ભાર ગર પાણીમાં મેળવી તેમાં રંગે ફરી જે નાશપાલનું પાણી વધ્યું છે તેમાં બોળે ફરી બે પૈસા ભાર ફટકડી બીજા પાણીમાં મેળવી તેમાં કપડાંને બોળી દે ફરી તેજ ફટકડીના પાણીમાં થોડાક કલ્લ ચોખ્ખાનો અથવા આટનો નાખી હાથથી હલાવી કપડાંને કેટલીક વખત બોળી કાઢી લે

ધેરા સોનેરી રંગની બીજી રીત-નાશપાલ અને મજાક બને સરખા વજન લઈ બેને સહેજ વાગીને રાત્રે પાણીમાં પલાળે અને સવારે જોશ ઘીગાળી લે પ્રથમ ફટકડીને ઝીણી વાટી પાણીમાં મેળવી તેમાં કપડાંને બીજવી સુકવી દે ફરી તેજ નાશપાલ અને મજાકના પાણીમાં બોળે

ઝમર રૂદી રંગ-કપડાંની તરફીબથી પહેલા ફટકડીનાં પાણીમાં બોળી સુકવી દે ફરી ગાળીના પાણીમાં અને ફરી તેજ નાશપાલ અને મજાકના પાણીમાં બોળે

બીજી રીત-આખાની કપડો પાશેર લઈ શેર પાણીમાં જોશ દેવી ફરી તેને ગાળી લઈ તે પાણીને રાખી લે ફરી બીજા પાણીમાં ફરીથી જોશ આપે અને તે પાણીને જુદા રાખે ફરી ત્રીજા પાણીમાં જોશ આપે અને તે પાણીને પણ જુદા રાખે પ્રથમ પહેલા પાણીથી કપડાંને રંગી સુકવી દે ફરી બીજા પાણીમાં રંગી સુકવી દે ફરી ત્રીજા પાણીમાં તે ગાળા ફટકડી મેળવી તેમાં ખુમ મસળા મસળાને ઘોઘ સુકવી દે

તુસી રંગ-આવળની છાલ અડધો શેર અને કાયફળ ચાર તોલા સહેજ ફટીને રાત્રે પાણીમાં પલાળી દે. અને સવારે જોશ આપે. પહેલા બે તોલા ફટકડી બીજા પાણીમાં

મેળવી કપડાને તેમા બોળે ફરીને તે રગના પાણીમા બોળે ફરી તેજ રગમા એક તોનો કસીસ મેળવી ફરીથી તેમા બોળે પણ આ રગવાની કસીસ હોય હીરાકસી હોય નહિ

તુસી રગ પાકો રતાશ પડતો સુદર-

પ્રથમ મજાક ગેર ના અને મેધીના પાદડા શેર ના બનેને વાગી રાત્રે બાર શેર પાણીમા તર કરે સનારે માટીની હાડલીમા કેટલાક જ્વેશ દધ માળીને રાખી લે પછી મોટી હળડે અને મોટી હળદરને ઝીણી વાટી બહોળા પાણીમા નાખી કપડાને એવી રીતે રંગે કે ડાઘા પડે નહિ ફરી નીચોવાને ગ્રાયામા સુકવે અને તે રંગને ગહેવા દે અને ગોળ શેર ના અને મુખા આમલા શેર ના બનેને એક લોખડની કઢાઈમા થોડા પાણીમા નાખી તડકામા મુકી દે જ્યારે તેમા ઉચાલ ઉડવા લાગે અને કાળો થઈ જાય તો પેલા મજાક અને મેધીના રગમા મેળવી ફરી કપડુ રંગે

ફાખતાર્થ રગ-મે નગ માઝુ મોટા મોટા અધકચરા કરી પાણીમા એક પહોર સુધી રાખે ફરી વાટીને વધારે પાણીમા મેળવે અને કપડાને તેમા રંગી સુકાવા દે નહિ અને તે પાણીને ફેંકી વાસણમા બીજુ પાણી નાખે અને પા ગલાસ કટ નાખે ફરી રંગે

કાટ બનાવવાની રીત-પોણા મણુ પાણીમા ચાર શેર લોખડ અને થોડાક આમલા અને મોટી હચડે નાખી એક અઠનાડીક ગહેવા દે કેટલાક સેવો પત્રાવીને તેનુ પાણી (ઓસા મણુ) પણ એમા નાખી દે છે અને જે છીપાઓને ત્યાથી તેવાર મળી આવે તો બનાવવાની જરૂર નથી

લીલો રગ-પ્રથમ કપડાને ગળીમા રંગીલે ફરી પાણીમા હળદર ઉકાળી તેમા કપડુ બોળી અને સુકાઈ જવાદે ફરી કાકડા સીંગીને છુદી પાણીમા ઉકાળી ગાલી લઈ તે પાણીમા બોળે પછી સુકની નાખે ફરી ફટકડીના પાણીમા નાખી મબળે.

કાહી લીલો રગ-પહેલા હળદરને ઝીણી વાટી સાજખારનુ પાણી તેમા મેળવી થોડીવાર કપડાને તેમા પડયુ રહેવાદે ફરી સાયુના પાણીથી તેને ઘોછ ખાટી છાઠમા ફટકડી વાગી મેળવી તેમા કપડાને રંગે

બદામી રગ-પહેલા કપડાને સહેજ ગેર આપે ફરી સુકવી દે તુનને હાવન દરતામા તેના બીયા લઈ પાણીમા બે ત્રણ જ્વેશ આપે અને કેઈ વામણુમા પહેલા થોડુ પાણી લઈ તેમા અડધો રગ મેળવી કપડાને ડુમારી દે જે રગ શીકો ચઢે તો બાકીના બીજા અડધા રગને પણ નાખી દે

પાકો ઉઢો રગ-પતંગ શીરી અને થોડાક ચુનાને પાણીમા જ્વેશ દધ તેને સફ કરી ફટકડી નાખી કપડાને બોળે અને કેટલાક મોટી હચડે અને સહેજ કમીસ પણ વાટીને નાખે છે

પાકો લાલ રગ-પતંગ શીરા ત્રણ નવટાક મગારી તેને કુટી ઝીણા ઝીણા ઢુકડા કરી નાખે અને બગેર પાણીમા સહેજ જ્વેશ દધ આખી રાત પત્રાળી રાખી સનારે ફરી જ્વેશ આપે જ્યારે અડધુ પાણી રહી જાય સાફ કરી રાખીયે ફરી તેટલુજ પાણી નાખી બીજી વાર જ્વેશ આપે જ્યારે અડધુ પાણી રહી જાય તેને સાફ કરી જુદુ રાખે

પ્રથમ મોટી હચડે એક તોયો વાટી પાણી મા મેળવી તેમા કપડાને બોળી નીચોવી સુકવી દે ફરી સફેદ ફટકડી એક તોયો વાટી તેના પાણીમા કપડાને બોળે અને નીચોવી સુકવી દે ફરી પતંગરીરી ના બીજી વખત ઉકાળેના પાણીમા કપડાને રંગી સુકવી દે ફરી પહેલીવાર જ્વેશ આપેલા પાણીમા એક તોયો મફેદ ફટકડી વાટી હાથથી એટલુ હનાવે કે તેમા ફીણુ આરી જાય અને એક પહોર સુધી કપડાને તેમા બાંજવી રાખે ફરી નીચોવી સુકવી દે ફરી એક તોયો મોટી હળડે વાટી પાણીમા મેળવી તેમા કપડા બોળે અને થોડીવાર તેમા રહેવાદે ફરી નીચોવી સુકવી દે

પીસ્તાઈ રગ—પ્રથમ કપડાને હળદરનો રગ આપે ફરી સાથુના પાણીમા બીજવી દે ફરી ખાટા લીંબુનો રસ પાણીમા નીચોવી તે પાણીમા બોળે અને નીચોવી સુકવીદે

બીજી રીત—પ્રથમ ચાર માસા ગળી વાટી પાણીમા નાખી કપડાને તેમા રગે ફરી ફટકડીને વાટી તેના પાણીમા બોળી સુકવીને ફરી છ તોલા હળદર પાણીમા નાખી તેમા બોળી સુક વીણે અને ફરીથી ફટકડીના પાણીમા બોળે અને સુકવીદે ફરી નાસપાલ છ તોલા પાણીમા બોળે ૧૫ તેમા કપડાને બોળી સુકવીદે

ફીરેજી રગ—પહેલા પચરના ચુનામા કપડાને હલકો રગીને ફરી મોત્યુધાને વાટી પાણીમા મેળવી રગ તૈયાર રાખે અને તેમાથી ચોડો ચોડો રગ જુદો જુદો લઈ કપડાને રગતા રહે અને સુકવ્યા કરે જ્યારે મરજી મુજબ રગ ચઢી જાય ફટકડીના પાણીમા બોળી સુકવીને

થોડાક લેખાંનું વર્ણન.

હિસાબના નાના કાયદાઓને લેખા કહે છે તેમનાથી સહેલાઈથી મોઢે હિસાબ થઈ જાય છે અને થોડાક એવા લેખા લખવામા આવે છે જેમની જરૂર વધારે પડે છે

(૧) જેટલે રૂપિએ મળ્યું તેટલા આનાનું અઢી શેર જેમકે એક મળ્યું એવા આઠ રૂપિએ હોય તો આઠ આનાના અઢીશેર થયા

(૨) જેટલા શેરનો રૂપિએ તેટલા મળ્યુંના ચાલીશ રૂપિએ જેમકે એક રૂપિઆનું દોઢ શેર થી હોય તો ચાલીશ રૂપિઆનું દોઢ મળ્યું થયું

(૩) જેટલા શેરનો રૂપિએ તેટલા અધોળનો એક આનો જેમકે રૂપિઆના વીશ શેર થઈ આવતા હોય તો એક આનાના વીશ અધોળ એટલે સવાશેર આવશે

(૪) એક રૂપિઆની જેટલી ધડી (પાચશેર) તેટલા મળ્યુંના આઠ રૂપિઆ જેમકે એક રૂપિ આના ચાર ધડી થઈ આવે તો આઠ રૂપિઆના ચાર મળ્યું આવશે

(૫) એક રૂપિઆનું જેટલા વાર કપડું આવે તેટલી ગીરેહ એક આનામા આવશે જેમકે એક રૂપિઆનું ચાર વાર નાન કપાક આવતું હોય તો એક આનાનું ચાર ગીરેહ આવશે

બાર માસનાં અરબી તથા હિંદી નામો

અરબી નામ	હિંદી નામ
૧ મોહરરમ	મોહરરમ
૨ સફર	તેજ
૩ રબીઉન અવ્વલ	મૌનુદ
૪ રબીક આખર	અગ્યારમી
૫ જમાદીલ ઉલા	શામદાર
૬ જમાદીલ ઉખરા	શાઆલમ
૭ રજબ	રજબબ
૮ શામાન	સુખરાત
૯ રમઝાન	રમઝાન
૧૦ શવ્વાલ	ધર્દ
૧૧ જુલ કઅદ	ખાલી
૧૨ જુલ હજજ	બકરીદ

હિંદી મહીનાઓ અને મોસમ અને ફસલો

ફાગણ ચૈત્ર વૈશાખ જેઠ આ ચાર મહીના ઉનાળાના છે અને અસાડ ગ્રાવણ, ભાદરવો, આસો આ ચાર માસ ચોમાસાના છે અને કારતક, માગશર, પોષ, મહા આ ચાર માસ શીઆળાના છે એ મહીનામા વરસાદ થાય છે તેને માવડું કહે છે અને ચાદ રાખો કે ત્રીજે વર્ષે એક મહીનો બે વાર આવે છે તેને અ ધીક માસ કહે છે અને આપણું યાદ રાખો કે આ મહીના ચાદરાતથી શરૂ થતા નથી બલકે ચાદરાત અગાઉ બે એક દિવસ શરૂ થાય છે અને જે ફસલમા ધઉ, ચણા પાકે છે તેને રબીઅ અને અસાડી કહે છે અને જે મોસ મમા એવા અને નાનું અનાજ પાકે છે તેને ખરીફ આવણી કહે છે

દિશાઓના નામ

જે તરફથી સૂર્ય નીકળે છે તેને મશરૂક કહે છે અને તેને પૂર્વ પણ કહે છે અને જ્યાં સૂર્ય આથમે છે તે મગરૂમ કહેવાય છે એને પશ્ચિમ પણ કહે છે અને જ્યારે મશરૂકની તરફ મોઢું કરી ઉભી રહે તો જમણી હાથની દિશા જોવાય અને દક્ષિણ કહેવાય છે અને ડાબા હાથની દિશાને શિમાલ અને ઉત્તર કહે છે, અને કુતુમ તારો એજ તરફ દેખાય છે

કેટલાક પોષ્ટના કાયદા

બજા ગણા માણસોને એતુ કામ પડે છે

કાગળનો કાયદો—(૧) બે પૈસાના જે કાર્ડ મળે છે જે તેને મોકલવો હોય તો સગનામાની તરફ જમણી બાજુએ અડધામા ફક્ત જેનો પાસે મોકલો તેનું નામ અને પુરૂ ઠેકાણું લખો કેટલાક લખી દે છે કે જવાબ તુરંત આપશો અથવા મિસ્મીલાહ કે તેના અદદ અથવા માશા અ'લાહ અથવા ઈનશા અસ્લાહ વગેરે બીજી કંઈ પણ લખી દે છે અથવા કુલ પાન બનાવે છે એથી તે નોટપીટ થઈ જાય છે એટલે જેની પાસે જાય છે તેને એક આનો આપવો પડશે અને બાકીના અડધા ભાગમા જે ચહેા લખો અને એજ ભાગમાં પોતાનું નામ સરનામું અને તારીખ પણ લખી દો

(૨) લેનારનું સરનામું સાફ અને પુરૂ લખવું જોઈએ અને જે કોઈ નાના ગામડામા મોકલો તો જીન્દાનું નામ પણ લખો અને જે મોટા શહેરમા મોકલો તો મહોક્કાનું નામ અને મકાનના નંબર પણ લખો

(૩) જે એક આનાવાલુ પરખીડું મોકલો તો તેમા કાયદા ના ૧ મા જણાવેલી ચીજો લખવામા વાધો નથી પણ બધી જગ્યા ચીતરે નહીં નહિ તો પોસ્ટનાલાઓને અગ્રેજી લખવું પડે છે તો તે કયા લખશે અલગત પરખીટાની પાછળ પણ લખી શકે છે

(૪) જે પોસ્ટ કાર્ડ જોટલા લાખા, પહોળા, ચીકણા બડા કાગળને કાપી તેના ઉપર બે પૈસાની ટીકીટ લગાવી આપો તો તે પણ પોસ્ટ કાર્ડ થઈ જાય છે અને જે તેના ઉપર ટીકીટ લગાડશે નહિ તો તે પહોંચશે નહિ પોસ્ટવાલા લાવારેસી કાગળોના દફતરમા મોકલી આપશે અને જે પોસ્ટકાર્ડથી મોટા કે નાના, લાખો કે પહોળા હશે તો નોટપીટ થશે એને પ્રાઇવટ પોસ્ટકાર્ડ કહે છે એવા કાગળની ડાબી બાજુએ સરનામા તરફ પણ લખી શકાય છે પણ આ વાતનું ધ્યાન રહે કે અડધો ભાગ સરનામું લખના તથા પોસ્ટની છાપ માટે ખાલી રહે અને જે જમણી તરફ લખો ડાબી તરફ સરનામું લખશે તો પણ નોટપીટ થશે અને સાદા પરખીટા ઉપર એક આનાની ટીકીટ લગાવી દેવાથી એક આનાનું પરખીડું થઈ જાય છે અને જે ટીકીટ લગાડે નહિ તો બે આના નો નોટપીટ થાય છે પણ પરખીટાને ચુદર વગેરેથી ચોટાડી દો જે ચોટાડશે નહિ તો લાવારેસી કાગળોમા પોસ્ટવાળા મોકલી આપશે જે ટીકીટ ન હોય તો પોસ્ટકાર્ડની છબી બે પૈસાની ટીકીટને બદલે અને સરકારી પરખીટાની છબી એક આનાની ટીકીટને બદલે લગાડો નહિ નહિતો નોટપીટ થઈ જશે પહેલા એની રજૂ હતી હવે મનાઈ થઈ ગઈ છે

(૫) કાર્ડ કે પરખીટાને એ મુજબ ઘોવા નહિ કે ટીકીટ મેલી થઈ જાય અને બહુ મસળાએલી અને મેલી ટીકીટ પણ લગાડો નહિ કે જેથી શક થાય અને ટીકીટ પર પોતાનું નામ લખો નહિ ન લીટી દોરો ટીકીટને તદ્દન ખાલી રહેવા દો નહિ તો ટીકીટ નકામી થઈ કાગળ નોટપીટ થશે

(૬) કેટલાક લોકો એક કાર્ડ સાથે બીજો સીવીને મોકલે છે જેથી તે નોટપીટ થઈ જાય છે જે જવાબ માટે કાર્ડ મોકલવો હોય તો એક આનાનો રીપ્લસાઈ (જોડાપલો) કાર્ડ આવે છે તે મંગાવી લો,

(૭) પરખીટામા કાગળ મૂકી કાટામા એક તરફ મૂકી બીજી તરફ અઢી તોલા મૂકી તોળી લો જો અઢી તોલાથી વધારે ન હોય નો એક આનામા જશે અને જો એથી વધારે હોય તો તેનો આ હિસામ ઉકેદર અઢી તોલા વજનના વાસ્તે એક એક આનાવાલી દીકીટ વધતી જશે અને જો વગર દીકીટ મોકલશે તો નોટપીટ થશે અને હિસાબથી જેટલી દીકીટ અહીં લાગે તેથી બમણા પૈસા જેની પાસે કાગળ જાય છે તેને આપવા પડશે જો તે માણસ નોટપીટ કાગળ ચેવા ના પાડે તો તે કાગળ તમને પાછો આપવામા આવશે અને તમને બે આના આપવા પડશે અને જો તમે પણ લેશો નહિ તો પોસ્ટના કાયદા મુજબ તમારા દરેક કામળો મરકારી કાગળ સિવાય પોસ્ટમાજ રાખી મૂકશે અને જ્યાં સુધી તમે મહેસુલ આપશો નહીં ત્યાં સુધી તમને આપશે નહિ

(૮) એક પરખીટામા કેટલાક કાગળો લખી લખી મૂકે નહિ કે તે તેને વહેચેને દૂર કેમકે એ પોસ્ટના કાયદા વિરુદ્ધ છે જેથી શરીરતથી પણ મના છે હા તેજ માણસના કાગળમા બીજાને પણ બેચાર લીટીઓ લખી દે નો કંઈ વાધો નથી.

(૯) કાગળ અથવા પારસલ પર જેટવાની દીકીટ લગાડવી જોઈએ તેથી ઓછી હશે તો જેટલી ઓછી છે તેથી બમણા પૈસા લેનાર પાસેથી લેવામા આવશે

બહલ અથવા યુક પોસ્ટના કાયદા.

(૧) કોઈ કિતાબ અથવા પેપર કે જાહેર ખમર અથવા એવા કાગળો જેની વીગત કાગળ જેવી ન હોય જો એવી રીતે કાગળમા લપેટી બધ કરો કે બને તરફથી ખુલ્લુ રહે તેને યુક પોસ્ટ કહે છે તેને પાચ રૂપીઆ અથવા દશ પૈસાથી વજન કરી લો જો પાચ રૂપીઆ ભારથી વધારે ન હોય તો બે પૈસામા જશે અને જો એથી વધેતો દશ રૂપીઆ ભાર સુધી

એક આનામા જશે અને જો એથી વધારે હોય તો દરેક પાચ તોલા ઉપર બે પૈસાની દીકીટ વધારો

(૨) યુક પોસ્ટમા કાગળ લખીને મુકવાની મનાઈ છે

(૩) જો અહીં દીકીટ લગાડશે નહિ તો નોટપીટ થઈ જશે અને જેટની દીકીટ હિસાબથી અહીં લાગે તેથી બમણું મહેસુલ ત્યાં તેને આપવું પડશે જેના નામ ઉપર જાય છે જો તે ન લે તો મોકલનાર પાસેથી બમણું મહેસુલ લેવામા આવશે,

રજીસ્ટરના કાયદા.

(૧) જો કાગળ કે યુકપોસ્ટની વધારે સંખ્યા આહોતો તેને રજીસ્ટર કરો એટલે જેટલી દીકીટ મહેસુલના હિસાબથી લાગે છે તેથી બે આના વધારે ખર્ચ કરો, તમે પોતે દીકીટ લગાડો અથવા પોસ્ટમા પૈસા મોકલાવો અને લઈ જનારને કહો કે પોસ્ટ માસ્તરને કહે કે એને રજીસ્ટર કરવું છે, તો ત્યાંથી એક રસીદ મળશે તેને સાચવીને રાખો

(૨) જો તમે ચાહો કે જેની પાસે મોકલો છો તેના હાથની લખેલી રસીદ પણ આવી જાય કે જેથી તે નકાર કરી શકે નહીં કે અમારી પાસે કાગળ કે પારસલ વગેરે પહોંચ્યું નથી તો એક આનો વધુ કરો અને પોસ્ટ માસ્તરને કહેવામા આવે કે જવાબી રજીસ્ટર કરવાનું છે પોસ્ટમાથી તો એક રસીદ મળશે પણ જ્યારે તે ચીજ ત્યાં પહોંચશે પોસ્ટવાળા એક પહોંચ પર લેનારની સહી કરાની તમારી પાસે મોકલી આપશે

(૩) જેના ઉપર મોકલવું હોય તેનો પુરેપુરો ખતો અને નામ નેમ તમારું નામ અને ઠેકાણું સાફ ચોખ્ખા શબ્દોમા લખો કે પહોંચવામા વાધો આવે નહિ અને જો તે માણસ નહિ મળે તો અથવા લેવાની ના પાડે તો તમારી પાસે પાછું આવવામા વાધો આવે નહિ નહિ તો લા વારસી કાગળોના દફતરમા પહોંચાડશે

અને ત્યા ખોલી જોશે જો અદર સાફ પતો
મળશે તો તમારી પાસે પહોંચશે પણ વાર
લાગશે

વીમાના કાયદા.

(૧) જો તમને કાઈ કીમતી ચીજ મોકલવી હોય જેમકે નોટ, સેનુ ચાદી વગેરે તો તેનો વીમો કરાવો તેનો કાયદો આ છે કે જે ચીજનો વીમો કરાવવો હોય તેની ઉપર એક એક ધયાના છેટે સારી લાખતી મહોર (સીન) કરો મહોર પર કાંઈ માણસનું નામ કોતરેનું હોવું જોઈએ પૈસાની કે રૂપિયાની મહોર ન કરવી જોઈએ અને તેની ઉપર લેનારનું સગ નામુ તેમ પોતાનું પણ સાફ લખવું જોઈએ અને વીમાની કીમત લખવી જોઈએ જેમકે રૂ. ૨૦૦) અથવા અસોનો વીમો વગેરે

(૨) જો પયાસ રૂપિયાથી ઓછાનો વીમો છે તો મહેસુલ ઉપરાંત એક આનો જેખમ દારીનો વધારે લેશે અને જો પયાસથી વધારેનો હોય તો દરેક પયાસ ઉપર એક આનો વધતો જશે પોસ્ટમાથી તમને એક રમીદ મળશે તેને સાચવીને રાખો

(૩) જો હજાર રૂપિયાથી વધુનો એક વીમો જઈ શકતો નથી

(૪) વીમાને માટે પોસ્ટમાથી રજીસ્ટરનું પરખીકું મગાવવું ઘણું સારું છે તે પરખીકાની અદર કપડું હોય છે તેની કીમત નાનાની ત્રણ આના અને મોટાની સાડા ત્રણ આના હોય છે એમા ઘણી સલાખથી નોટ વગેરે ખાય છે આ પરખીકા ઉપર ફરી રજીસ્ટરના મહેસુલ વગેરે ની જરૂર નથી જો પરખીકાનું વજન અઢી તેલાથી યધુ ન હોય તો વગર ટીકીટ રજીસ્ટર થશે અને જો વધારે હોય તો દર અઢી તેલે એક એક આનાની ટીકીટ વધશે

(૫) સીકા, સેનુ, ચાદી કીમતી પત્થર, ઝવેરાત, નોટ તેમ સોના ચાદીની મનેલી ચીજો માત્ર વીમાથીજ જઈ શકે છે જો વીમા વગર

મોકલવામા આવશે તો પોસ્ટને ખચર પડનાથી લેશે નહિ અથવા મોકલી આપશે તો લેનાર પાસેથી એક રૂપિયા દડ લેશે

પારસલના કાયદો.

(૧) કાંઈ ઘરેણું અથવા રૂપિયા કે દના, અતર કે કપડું વગેરેને ડાબલી અથવા બોક્સ વગેરેમા બધ કરી ઉપર કપડું ચઢાવી ચારે બાજુ થી કપડું સીવી વેવું એને પારસલ કહે છે. તેને ચાલીસ રૂપિયા અથવા એક રતનથી વજન કરીને જો એથી વધારે ન હોય તો ત્રણ આનાની ટીકીટ લગાડીને અને જો એથી વધુ હોય તો દર ચાલીસ રૂપિયાભાગપર અગીઆર શેર ગતા સુધી ત્રણ આનાની ટીકીટ લગાડો અગીઆર રોરથી વધુ હોય તો વીશ શેર સુધી દર ચાલીસ રૂપિયાભાગ પર ચાર આનાની ટીકીટ લગાડો

(૨) વીશ ગેરથી વધુ વજનનું પારસન પોસ્ટથી જઈ શકતું નથી

(૩) પારસલમા એક કાગળ મૂકનાની રજા છે પણ તે કાગળ પાગમન લેનારનાજ નામનો હોય

(૪) પારસલની દરેક સીનણુ ઉપર ગરમ લાખથી સીલ કરીદો એથી સલાખ રહેશે

(૫) એટલું નાનું પારસન બનાવો નહિ જેમા પોસ્ટના સીકાની જગ્યા ન રહે

(૬) પાગમન નોટપીટ જઈ શકતું નથી

મનીઓડરના કાયદો.

(૧) જો તમારે કાંઈ જગ્યાપર રૂપિયા, આના મનીઓડરથી મોકલવા હોય તો પોસ્ટથી એક ફાર્મ મગાવી લો આ એક છાપેલો કાગળ હોય છે અને તેમા જેવી રીતે લખ્યું છે તે પ્રમાણે લેનારનું નામ અને પુર રેકાણું અને પોતાનું નામ અને રેકાણું તેમ રૂપિયા આનાની મણત્રી બધુ લખી તે ફાર્મ અને રૂપિયા પોસ્ટમા મોકલી આપો અને સાચે મનીઓડર શી પણ મોકલી આપો જેને હમણા બનવામા આવશે

પોસ્ટમાથી તમને એક રસીદ મળશે તેને પોતાનો પાસે રાખો જ્યારે રૂપિયા ત્યાં પહોંચી જશે લેનારની સહી એક કક્કડાપર કરાવી તે કક્કડો પોસ્ટથી તમારી પાસે પહોંચાડવામા આવશે ફરી તમને પહેલી રસીદ સાચવનાની જરૂર નથી

(૨) મનીઓડરનું મહેસુલ આ પ્રમાણ છે કે ફા રૂપિયા સુધી જોડે એક બેઆના મોકલો તો પણ મહેસુલ બેઆના પડશે અને પચ્ચીશ સુધી ચાર આના એજ હિસામથી આગળ વધતું જશે એટલા સુધી કે સો રૂપિયા ઉપર એક રૂપિઓ મહેસુલ છે

(૩) આ ફાર્મની બાબતે નાનો કોને કક્કડો હોય છે તે ઉપર કાગળ લખવાની રમ્મ કે નનારને જે જોઇએ તે લખો

(૪) બેના નું નમ તથા ઠેકાણું બહુ સાફ અને ખરૂં હોતું જોઇએ જે ઠેકાણું ખરૂં ન હોવાથી બીજા કોઇને મનીઓડર અપાઇ જશે તો પોસ્ટ જોખમદાર નથી

(૫) જે લેનાર ખતકાર કરે અથવા ઠેકાણું ખોટું હોવાથી મનીઓડર વહેંચાઇ ન શકે તો મોકલનારને પાછો મળશે પણ મનીઓડરનું મહેસુલ મળશે નહિ

થોડાક કાયદા જે વખતો વખત ઉપયોગી હતા લખી દીધા છે જે કોઇ વધારે વાત પુછવી હોય તો પોસ્ટ ઓફીસથી પુછવી તેની અને કદી કદી કાયદા પણ બદલાઇ જાય છે પણ જ્યારે બદલાશે તો કોઇપણ પ્રકારે ખબર પડી જશે

કાગળ-લખવા વાચવાની પદ્ધતી અને કાયદા.

આ વાતનો આ કિતામના પહેલા ભાગમા વાંચી ચુક્યા હો કે મોટાને કેવી રીતે કાગળ લખવો અને પરમીટુ લખવાનો શુ કાયદો છે હવે અહીં કેટલીક ઉપયોગી જરૂરી વાતો બતાવીએ છીએ

(૧) કલમ બનાવતા શીખો (૨) જ્યારે લખવું શરૂ કરો તો મોટા કનમથી તખતીપર લખ્યા કરો જ્યારે હાથ બેસે ઉગતાદની રમ્મ નહ સહેજ ગાળીક કનમથી જડા કાગળપર લખો જ્યારે હાથ ખુબ બેસી જાય ત્યારે બાળીક કલ મથી પાતળા કાગળ પર લખો

(૩) ઉતાવળા લખો નાંહ ખુબ સમાળી અક્ષરોને સુધારી લખો જે કિતામને જોઇ જોઇ ને લખો અથવા ઉગતાદે જેના હરફ મનાની આપ્યા હોય તો મનતા સુધી તેવાજ હરફ બતાવો જ્યારે લખાચુ પક યઇ જાય ફરી જયદી લખનામા વાધો નથી

(૪) લામા લમા તેમ મેનની કદી પણ લખો નહિ

(૫) જે કોઇ વાખ્ય ખોટો લખાયો હોય અથવા જે વાત લખની ન હતી તે લખાઇ ગઇ તો તેને થુડ કે પાણીથી ભુરો નહિ લખનારાઓની નજીક એમ સમજાય છે બતકે તેટલા લખાણ ઉપર એક લીટી દોરી તેને કાપી નાખો અને જે તે વાતને સતાડી હોય તો તેના ઉપર ખુબ સાફી ફેરવીદો અથવા કાગળ બદલી નાખો

(૬) ઝીણા ઝીણા અક્ષર બો વાકાચુકા લખો નહિ

(૭) દરક રકમના લખેલા કાગળો વાચો એથી કાગળ નાચતું આનડી જશે

(૮) જે મરદનો શરીરત સુજમ પરદો હોય તેને સખત લાચાગી મિવાય કદી પણ કાગળ લખો નહિ

(૯) કાગળમા કોઇને કોઇ બેશરમી કે મશ કરીની વાત લખો નહિ

(૧૦) જે કાગળ કોઇ ઠેકાણે લખો પોતાના ધણીને દેખાડી આપો અને જેનો ધણી ન હોય તે પોતાના ધરના મરદને, માપો, ભાઇને જરૂર દેખાડે એમા એક તો આ કાયદો છે કે અક્ષાહ પાકે મરદોને વધારે અક્ષલ આપી છે ખખે

કોઈ વાત ગેરવાજ્જી લખાઈ હોય અને તમારી સમજમાં ન આવી હોય તે સમજી કાઢી નાખશે અથવા સુધારી આપશે બીજો કાયદો આ કે તેમને કોઈ વાતનો શક પડશે નહિ યાદ રાખો કોઈ ઓરત પર શક થયો ઓરતને મરી જવાની વાત છે તો એવું કામ શા માટે કરો કે જેથી તમારા ઉપર કોઈને શક આવે અને એવીજ રીતે જે કાગળ તમારી પાસે આવે તે પણ પોતાના મરદોને દેખડો હા ધણીને જે કાગળ લખે અથવા ધણીને કાગળ આવે તો તે ન દેખાડવામાં કંઈ વાધો નથી તો પણ આવેના કાગળનું તેમ મોકલવાના કાગળનું પરબીડું ઉપરથી બતાવી દો.

(૧૧) મનતા સુધી પરબીડું મરદોના હાથે લખાવો કોઈ વખત એવી વાત થઈ ગય છે કે કચેરી કોર્ટમાં કોઈ વાત પુછવા માટે જવું પડે છે તો ઓરતો માટે એવી વાત કેટલી ગેરવાજ્જી છે.

(૧૨) કોઈ અથવા પરબીડું અગર સર નામાં તરફથી કંઈ બગડી ગય તો તેને કંઠી ધુવો નહિ, કોઈ વખત ટીકોટની જગ્યા મેલી થઈ જવાથી પોસ્ટવાળાઓને શક પડે છે કદાચ કેસ ન ઉઠે થાય એક ઠેકાણે એવું થયું છે બ્યારે સરકારી માણસે એ પૂછ્યું તો તે ઓરતને ઝાડો લાગી ગયો મહા મુશ્કેલીથી તે વાતનો ફેસવો થયો અને એવીજ રીતે મેલી ટીકોટ પણ ચોદો નહિ.

(૧૩) જે કાગળ સરકારી કોર્ટમાં રજૂ કરવાના કામનો હોય તેના ઉપર કોઈ લાચારી સિગ્ચ પોતાની સહી કઢી કરો નહિ.

(૧૪) ઉમગમાં ને ઉમગમાં અથ. સવા-બને માટે અખી દુન્યાના કાગળો લખી દો નહિ કોઈ લાચારી આવી પડે તો ખેર જેમ કે કોઈ ગરીબનું જરૂરી કામ અટક્યું હોય અને કંઈ લખનાર ન હોય તો લાચારીની વાત છે નહિ તો કહી દો કે હું કંઈ મુશ્કેલી નથી તેમ

મારા લખાણ પર ગેર મરદોની નીગાહ પડે એ શરમીની વાત છે પોતાની જરૂર માટે બેચાર લીટા કરી લઉ છું તમે બીજા કોઈ પાસે લખારી લો કરજી આ છે કે કેટલેક ઠેકાણે એવી એવી વાતોથી પુરા મરદોની નૈયત બગડી મધ છે અદનાક પુરા વખતથી બચાવે.

(૧૫) બ્યારે કાગળનો જનાળ લખી રહો તો તે કાગળને ચુનામાં બાળી નાખો એમાં એક તો કાગળની બેઅદમી થતી નથી આમ તેમ અથડાશે નહિ બીજું કાગળમાં હળવો વાતો હોય છે ખુદા જાણે કોની કોની નજર પડે પોતાના ધગી વાત બીજો ઠેકાણે પહોચવાની રુ જરૂર છે બનમન કોઈ ખાસ કારણને લીધે થોડા દિવસ માટે રાખનની જરૂર હોય તો બીજી વાત છે પણ રાખો તો સભાળીને પેટી વગેરેમાં મૂકે આમ તેમ રખડે નહિ.

(૧૬) જે કોઈ જાતી વાત લખી હોય તો પોસ્ટ કોર્ટમાં લખો નહિ.

(૧૭) કાગળમાં તારીખ મહીનો સન જરૂર લખો જે મહીનામાં કાગળ નખો છો તેનો જે દિવસ હોય તેને તારીખ કહે છે જેમકે હાલ જાણે જમાદીય ઉબગતો મહીનો છે અને આજ તેનો અઠારમો દિવસ છે તો અઠારમી તારીખ થઈ એના લખનારી આ રીત છે કે જે તારીખ હોય તેનો આકડો લખી તેના પડી મહીનાનું નમ લખો જેમકે જમાદીય આખરની અઠારમી તારીખને આ પ્રમાણે લખો ૧૮ જમાદીય ઉખરા અને સન વરસને કહે છે અમારા મુમ-લમાનોમાં બ્યારે રસુલનાહે (સન) મક્કા શરી ફથી મહીના મુન-વરાની તરફ હિજરત ફરમાવી હતી ત્યારથી વરસોનો શુમાર થાય છે તો અત્યાર સુધી ૧૩૨૨ વરસ થઈ ગયા છે તો એજ મન થયા અને એને હિજરી સન કહે છે કેમકે હિજરતના કિમાતથી છે અને તેરસો બારીસ આ પ્રમાણે લખો કે પહેલા શબ્દ સન લખી પછી તેના આકડા નખવા અને ત્યાર

બાદ હિ બનાવીશુ આવી રીતે "સન ૧૩૨૨ હિ" અને આ સન મોહરમના મહીનાથી બદલાય છે એટલે હવે જે મોહરમ આનશે તેનાથી તેરસો તેરીશ શરૂ થશે તો ૧૩૨૦ આકડો તો કાયમ રહેશે અને બારીશની જગ્યાએ ત્રીશનો આકડો લખાશે આવી રીતે સા ૧૩૨૩ હિ આ પ્રમણે દર મોહરમથી આ આકડાને બદલતા રહીશુ કે બીજા મોહરમથી રડને બદલે ૨૪ લખીશુ ત્રીજા મોહરમથી ૨૪ની જગ્યાએ ૨૫ લખીશુ અને તેરનો આકડો તેજ પ્રમાણે કાયમ રહેશે જ્યારે સીતે તેર વધ વહી જશે અને પુરા ચૌદસો વરસ થશે ત્યારે આ ૧૩૨૦ આકડો બદલશે તે જમાનામાં જે લોક હશે તે પોત પોતામાં તેના લખવાની રીત પુછી લેશે તારીખ અને મન લખાતામાં ઘણા ફાયદા છે એક તો આ જણાઈ આવે છે કે આ કાગળને આવનાને કેટલા દિવસ થયા નખતે તેમાં કોઈ વાત લખી હોય અને હવે મોકો ન રહ્યો હોય તો ઘેરો થશે નહિ બીજી અગર એક કાગળમાં એક વાત લખી હોય અને બીજામાં તેથી ઉત્તરી હોય તો તારીખ અને સન હશે નહિ તો જોનારને માલમ ન પડશે કે એમાં પહેલો કયો છે અને પાછલો કયો અને હુ કઈ વાત કહ અને કહ ન કર જે તારીખ અને સન હશે તો તેથી જણાઈ આવશે કે કનાણું કાગળ પડ્યો છે તેના મુજબ કરતુ જોએ અને બીજા પત્ર અને ફાયદા છે

(૧૮) સગનામુ બહુજ સાદુ લખો ત્યાં

તેમ અહીંનુ પણ ચોખ્ખા અક્ષરોમાં હોવુ જોઈએ નહિતો કોઈ કોઈ વખત ઘણી અડચણ પડે છે કદી તો કાગળ પડ્યોતો નથી અને કદી જવામ મોકલતી વખતે સરનામુ વચ્ચાતુ નથી જેથી જવામ આવતો નથી અને દરેક કાગળમાં પોતાનુ પુરૂ ઠેકાણું લખો વખતે મીઝને યાદ થુ ન હોય અને પહેલો કાગળ પણ ઠેકાણે ન હોય

(૧૯) એના કાગળ પર અક્ષર એવી સાફથી લખો નહીં કે અક્ષર ફેલાઈ જાય અથવા કુટી નીકળે કે વાચતા અડચણ પડે અને વધારે જડો પણ ન હોય કે નકામુ વજન વધતાથી મહેસુલ વધી જાય

(૨૦) કાગળ આડો આવળો લખો નહિ કે બીજો શોધ્યા કરે કે એના પાછીની ધમારત કંઈ છે એક બાજુથી સીધું સીધું લખો અને તરતીમથી લખતા જાવ જેથી વાચનાર સીધો વાચી જાય

(૨૧) જ્યારે એક પાતુ લખી રહો તો તેને રેતીથી અથવા શાહી ચુસથી (બુલાટીગથી) ખુમ સુકવી લો ફરી બીજી પાતુ લખો નહિ તો અક્ષર છેકાઈ જશે ન ચાશે નહિ

(૨૨) કેટલાકની ટેવ હોય છે કે કલમમાં સાહી વધારે ભરી લ છે ફરી તેને ચટાઈ પૂરુ કે બીજાણાપર અથવા દીવાલપર ખખેરી સાહી ઝાઝી કરે છે આ બે તમીજની વાત છે પહેલથીજ સાહી સમાજીને લો જે વધારે આવી જાય તો ખડીયામાં ખખેરી નાખો

કિતાબનો છેવટ જેમાં ત્રણ મજમુન છે

પહેલો મજમુન

એમાં વધારે ઇલમ હાસલ કરવાની રીત અને કેટલીક કિતાબોના નામ છે

આ કિતાબમાં અમે ખુદ પાકની મદદથી ખુબ વિચારી વિચારીને દીન અને દુનિયાની મર્વે એવી જરૂરી નાતો લખી છે જેમનું ૧૨-વાર કામ પડે છે જે વધારે વાનો જાણુરી હોય તો તેના ત્રણ તરીકા છે એક તો આ કે મરહોની માફક ફારસી પઠી આગળ અરબી પઢતુ શરૂ કરી દે અરબીમાં ધણી મોટી મોટી અને સારી માગી ઇનમની નાતો છે અને ખરી વાત તો આ છે કે દીનના ઇલમ મી મજમુન અને પૂરેપૂરી ખખર અરબી વગર હાસલ થઈ શકતી નથી જે તેની હિમ્મત હોય તો આ કિતાબ તો પૂરી થવા આવી અ લાહનું નામ લઈ તમે એક કિતાબ તૈમીરૂલ મુગતી નામની જેને મારા એક દોસ્ત મૌલવી સાહેબે લખી છે અને મે બહુ શોખથી તેને લખાવી છે અને મને ધણી પસંદ આવી છે અને મને સોપાયલા બચ્ચાઓને હું તેજ પઢાતુ છું અને તેમને એના પઢવાથી ધણો લાભ થાય છે તમે તે કિતાબ મગાની ખુબ સમજી સમજીને પઢતુ શરૂ કરી દો ફરી આગળ જે જે પઢાનું છે તેની તરફીય તોજ કિતાબના પહેલા કાગળમાં લખેલી છે તે મુજબ પઢના રહેશો ખુદ આહે તો થોડાજ દિવસમાં અરબી પઢવાની તાકાત થઈ જશે અને અરબી પઢવાની પણ એક ટુકાણમાં અને જલ્દી હામન ચલાવી રીત કાઢી છે તે તરફીયના મગાનું કેપાણું પણ તેજ કિતાબના પહેલા કાગળમાં લખેલું છે તેની માફક અરબી પઠી લેતુ ઇનશા અલ્લહ અથા રથી ત્રણ નરસ સુધીમાં તમે મોતવણુ એટલે અરબીની જાણનાર બની જશો આલેમોના જે દરજ્જા છે તે તમને પણ મળશે આનેમો પ્રમાણે ફરયાન ફરીફ, હફીસ ફરીફની વાંચેજ કહેવા

લાગશે આનેમો પ્રમાણે ફતહ આપના લાગશે આવેમોની જેમ છોકરીઓને અરબી પઢાવવા લાગશે ફરી તમારી વાંચેજ અને ફતહાઓથી અને પઢાનાથી અને કિતાબોથી જેટલાઓને હિફાયત થશે અને ફરી તેમનાથી જેટલા ખીજાઓને હિફાયત થશે કેચાખત સુધી સૌનો સવાય તમારા અમાલ નામામાં પણ લખાતો રહેશે જુનો થોડી મહેનતમાં કેરી મોટી દોલત મફત મળે છે સાથી શ્રેષ્ઠ તરીકા દીનના ઇલમને હાસલ કરાવો આ છે

ખીજે તરીકા આ છે કે જે તમારા ઘરમાં આવેમ હોય તો પોતે અને જે ઘરમાં ન હોય પણ શહેરમાં કે ગામમાં હોય તો પોતાના મરહો અથવા હોલીયાજ છોકરાઓની મારફત દરેક તરફની દીનની વાતો આવેમોથી પૂછ્યા કરો પણ પૂરા આલેમ દીનદારથી મસઅનો પૂછો અને અધકચરો હોય અથવા દુનિયાની મહોબ્બ-તથી તેને દુરુસ્ત ના દુરુસ્તનો ખ્યાન ન હોય તેની સાત ભરોમાં પાત્ર નથી

ત્રીજી રીત આ છે કે દીનની ઉર્ફ બાપા ની કિતાબો પઢ્યા કરો અને ખુબ સોચી વિચા રીને સમજ્યા કરો અને જના સહેજ પણ શક રહે પોતાની સમજણુ પ્રમાણે મતલબ બનાવો નહિ બનકે કોઈ આનિમથી ખુનસો કરાવીને અને જે વખત મળે તો બરેતર આ છે કે તે કિતાબો પણ સબકની રીતે કેઈ જાણનારથી પઢીને હવે આ સમજીને કે દીનના નામથી ધણી કિતાબો આ જમાનામાં ફેનાઈ છે પણ તેમાં કેટલીક કિતાબો સફી નથી અને કેટલીકમાં કોઈ કોઈ ગાત વાત મળેની છે અને કેટલીક કિતાબોની અસર ફિલ્પર સારી થતી નથી અને જે કિતાબો દીનનીજ નથી તે તો ફરેક પ્રકારે ગુસ્સાન કારકજ છે પણ છોકરીઓ અને ઝોરનો આ વાનને તલ્લ જોતી નથી જે કિતાબનું

મન થયું ખરીદી પડતા માડી ફરી તેથી ફાય
દાને બદલે નુકસાન થાય છે આદતો બગડી
જાય છે વિચારોમા બગાડ આવી જાય છે બે
તમીજી, બેસરમી, શૈતાની પૈદા થાય છે નહક
ઇલમ બદનામ થાય છે કે સાહેબ ઝોરતોને
પઢાવવું, સાફ નથી અસલ આ છે કે દીનનો
ઇલમ તો દરેક રીતે સારીજ ચીજ છે પણ
જે દીનનો ઇવિમજ ન હોય અથવા તરીકા
મુજબ હાસલ ન કરવામા આવે અથવા તેના
ઉપર ચમલ ન હોય તો તેમા ઇલમે દીન ઉપર
શુ બેખમ થઇ શકે છે આ બેએકનેયાનીથી
બચાવની આ રીત છે કે જે કિતાબ ખરીદવી
કે બેરી હોય તેને પડેલા કોઇ અલ્લિમને
*દેખાડો જે તેઓ લાભકારક બતાવે
તો તેને જુવો અને જે નુકસાનકારક
બતાવે તો જુવો નહી બલકે ધરમા પણ
રાખો નહી જે ચોરી ચુપકાથી પોતાના
કોઈ બચ્ચા પાસે જુવો તો તેને અવગ
કરીદો મતવળ કે આવેઓને દેખાડ્યા સિવાય
અને તેમને પૂછ્યા મિરાય કોઈ પણ કિતાબ
જુવો નહિ અને કોઈ કામ કરો નહિ બલકે
જે આલિમ યઇ જાય તો પણ પોતાથી વધારે
જાણુનાર આલિમથી પૂછપાછ રાખો પોતાના
ઇનમપર ધુમક કરો નહી હવે યોગ્ય લાગે છે
કે આ જમાનામા જે કિનમોનો વધારે રિવાજ
છે તેમાથી કેટલીક કિતાબોના નામ નમુના
તરીકે બતાવીએ છીએ કે કઇ કિતાબો ફાયદા
કારક છે અને કઇ કઇ નુકમાન કારક છે એ
મિરાય બીજી જે કિતાબો છે તેમનો મજમુન
જે ફાયદાકારક કિતાબોથી મળતો હોય તો તેમને
પણ ફાયદાની સમજો નહિ તો નુકસાનકારક
સમજો અને સહેલી વાત તો આજ છે કે
કોઇ આજિ ને દેખાડીદો

*પણ તે આલિમ મોહકક્રિક અને દીનદાર
હોય નામનો મોહક ન હોય કેમકે તેને પોતે
એના પ્રમોની જરાએ ખમર હોતી નથી તે
ખીજને શુ દેખાડશે અ.

કેટલીક કિતાબોના નામ જેમના બેવાથી ફાયદો છે

(૧) તફસીરે કાદરી (૨) તફસીરે હુસે-
નીનો તરજુમો (૩) શારેફુલ અનવારનો
તરજુમો (૪) સલીકએ તરજુમએ અબ્દુલ મુકર્રેહ
(૫) સલતુર રહમાન (૬) રાહેનગત (૭)
નમીહતુલ મુસ્નેમીન (૮) મિફતાહુન જન્નત
(૯) બેહેસ્તકા દરવાજા (૧૦) હકીકતુરસલાતમઅ
રિસાલએ બે નમાઝા (૧૧) રેસાલએ અકીકા
(૧૨) રિસાલએ તજ્જીઝે તકરીન. (૧૩) કશ
કુલ હાજત તરજુમએ માલાયુદ મિન્હો (૧૪)
સફાઈ મોઆમલત (૧૫) તમીજુલ કલામ
(૧૬) મહાસેનુન અમત (૧૭) સઅાદતે દારૈન
(૧૮) સુયહકા સિતાગ પણ અની રિવાયો
વધારે મજબુત નથી (૧૯) તાલીમુદીન (૨૦)
તોહફતુઝ ઝૈજૈન (૨૧) ફાફલ ઇમાન (૨૨)
જઅઉલ આમાન (૨૩) ઝમાનુલ ફિરદૌસ (૨૪)
રાહકી શાદી (૨૫) ઝવાજેરે હિદી (૨૬)
મુનખમેહાત મુતરજમ (૨૭) ઝલજલુસસાઅત
(૨૮) તરજુમા શાહ રફીઉદ્દીન કે કયામત
નામેકા (૨૯) નેસાબુલ એહનેસામ હુદુ
(૩૦) ઇસલાહુરૈસુમ (૩૧) શરીઅતકા લહ
(૩૨) તમીહુન ગાફીલીન (૩૩) આસારે મહશાર
(૩૪) ઝજરશોખમાન વસ્શૈમહ (૩૫) કેમહતુન્નસા
એહ (૩૬) બેહિસ્ન નામા (૩૭) દોઝખનામા.
(૩૮) ઝીનતુન ઇમાન (૩૯) તમીહુન્નેસા
(૪૦) તાલીમુન્નેસા મઅ દુલહન નામા (૪૧)
હિફયતુન નાસવાન (૪૨) મિરઆતુન્નેસા (૪૩)
તૌયતુનસુહ (૪૪) તહકીયુન્નીસવાન વ તર
બેયતુન ઇનસાન બોપાલની બેગમ શાહ જહાની
તસનીફ આ કિતાબ લખી સારી છે પણ એના
મમના અમારા ઇમામના મઝહબની માફક નથી
તો એના મસલ એમા બેહેશ્તી ઝેવરની માફક
અમલ કરે. એવીજ રીતે ઇલાજની વાતોમા
હકીમને પૂછતા વિના કિતાબ બેઇ ઇલાજ ન કરે
બાકીની બીજી જે વાતો અમુક અને નુસીક્ત

અને સજીકાની લખી છે તે સર્વે કરવા લાયક છે (૪૫) ફિરદૌય આસેયા (૪૬) રાહતુન કોનુમ (૪૭) ખુદાકી રહમત (૪૮) તવારીમે હખીય એનહ (૪૯) આ ત્રણે કિતાબો હજરત પેગમ્બર (સન) ના હાનમા છે પણ એમા કોઈ કોઈ કેકાણે મોલુદ શરીફની મહેરીન કરવાનું અને તેમા ઉમા થવાનું બંધાવ છે તેનો મસયો છૂટા ભાગમા આવી ગયો છે તે મસઅજાથી ખેલાફ કરે નહિ (૫૦) કસમુલ અમ્મેયા* (૫૧) અવકામુલ મોબીન શી આનાતે રહમનિધિન આલમીન (૫૨) સિરરશ્શકાતૈન મુનરજમ (૫૩) અકમીરે હેગયત (૫૪) હિકાયતુમ્માયેહીન (૫૫) મકાસેદુરમાલેહીન (૫૬) મુનાઝતે મકમુલ (૫૭) ગિઝાએ રહ (૫૮) જેહાદે અકમર (૫૯) તોહફતુન ઉશ્શાફ (૬૦) મશમએ રહમત (૬૧) યુનઝારે ખ્યાહીમ (૬૨) નસી હત નામા (૬૩) બનખરા નામા (૬૪) આ માંને કુરઅની (૬૫) શેફકલ અનીલ (૬૬) ખૈરમતીન તરજુમા હિસને હસીન (૬૭) ઇરશાદે મુરશીદ પણ એમા જે ઝિકર, શગવ લખ્યા છે તે પીગની રખ સિવાય ન કરે વજી હાઓનો કઈ ડગ નથી (૬૮) તિખ્મે એહમાની (૬૯) મખઝતુલ મુફર્રાત (૭૦) ઇનશાએ ખેરફ અફઝ (૭૧) કાગઝાને કરરનાવ બખને શરિના (૭૨) મખાહિલ હીમામ (૭૩) મુરકકએ નિશા ૧

* અમા નજા કિમા મલત અા જુલ છે માટે આ નામ ઉપર કોઈ મોહકક દીન દાર આનિમથી પઢયા સિવાય બરોસો કરવો જોઈએ નહિ. અ

૧ આ મવી ઉદુ કિતાબોના નામ છે પણ એમાથી નીચે આપેના નબર પ્રમાણેની કિતાબોના યુજશતી બાપામા તરજુમા થઇ ગયો છે ન (૩)-(૬)-(૭)-(૧૩)-(૧૪)-(૨૩) (૨૬) આ બધી કિતાબો ઉદુ તેમ યુજશતી નીચેના પત્તાથી મળશે

મિનેજર કુલુખખાન્સ કાહેલીયહ-રાંદર

કેટલીક કિતાબોના નામ જેમના જેવાથી નુકસાન છે

દીવાન અને ગજલોની કિતાબો-ઈન્સામા-ફિરસએ બન્ને મોનીર-ફિરસએ શાહેબમ નદાતાને અમીર હમઝા-યુલમ કાનલી-અનેફલૈયા-નકસે સુયેમાની-ફાલનામા-ફિરસએ માહે રમઝાન-મોઅજેઝએ આયે નખી-ચહેન રિસલા, જેમા તેટલીક કિતાબો તદન જુવી છે વધાનનામા, જેમા કેટલીક રિવાયતો તદન બેઅમલ છે આરાયેશે મહેરીન-જગનામા હઝગત અની-જગનામા મોહમ્મદ હનીફ-નફસીરે સુરએ યુસોફ, એમા એ કેટલીક કાચી રિવાયતો છે બીજુ આશેફી ગાશુકીની વાનો ઓરનોને સાબળવુ પઢવુ ઘણી નુકસાનની વાત છે

હઝાર મસઅલા-હેરતુલ ફિકહ-યુનદરતએ મેઅરાજ-નઅતહી નઅન-દીવાને લુતફ-આ ત્રણે કિતાબો અથતા જે એમના જેવી હોય નામમા તો હઝરત રસુલ (સન) ની તારીફ છે પણ ઘણા ખરા મજમુન એમની અન્દ શરીઅન વિરુદ્ધ છે દેઆએ ગજુલ અરશ-અહદનામા આ બને કિતાબો અને ઘણી ખરી આવી કિતાબો એરી છે કે તેમની દુઆઓ તો સારી છે પણ શર આતમા જે ઇસ્નાદો લખી છે અને તેમા રસુલ (મલ) ના નામથી જે ઘણા લામા પહોળા સલામ લખ્યા છે તે તદન કટિપત વાનો છે નિરયાનુન ઓરિસ-નવાનુનઅશ-મોઅનનાન-અલામા, આ ચાર કિતાબો એરી ક ક એમા કોઈ કેકાણે તમીર અને મનીઝાની વાનો છે આ કેટલીક જગ્યાએ એરી વાતો છે કે જેથી દીન કમજોર થઇ જાય છે નાવેલની તરફ તરે હતી કિતાબો આ સર્વેની એવી ખરાબ અસર પડે છે કે ઝેરથી ખરાબ દરેક શહેરના પેપરો એમા પણ ઘણો વખત નકામો ખગલ થાય છે અને કેટલાક મજમુન નુકસાનના પણ હોય છે.

* ૫૬૬ મરહોમાટે પણ સખત નુકસાનકારક છે માટે એનાથી બહુલ બચવુ જોઈએ. અ

બીજો મહસુન

અમા બધા ભાગોને પઢવા પઢાવવાનો તરીકા અને કદ કદ નાંતોનો તેના ખ્યાલ રાખે તે સૌનું ખાતર છે. પઢાવનાર મરદ હોય કે સ્ત્રી હોય એને પઢેના જોઈએ અને એના મુજબ અમલ કરે તો પઢનારીઓ અને શીખનારીઓને ઘણો ફાયદો થશે.

(૧) પઢેલા ભાગમાં કે, ખ, ગ ને ખુબ જોળખાવે અને અક્ષરોને મેળવી પઢવાની ટેવ પાડવી જોઈએ અને જોળખણ થયા પછી જનતા સુધી બચ્ચાથીજ આગળ પઢાવવું જોઈએ જરૂર વગર પોતે આશરો આપે નહિ.

(૨) કિતાબ શરૂ કરતાજ બચ્ચાને કહો કે પોતાનો દરરોજનો સમય તખતી ઉપર લખ્યા કરે એવીજ રીતે કિતાબ પરી થતા સુધી લખાવો એથી ખુબ લખતા આરંભી જશે.

(૩) પઢેલા ભાગમાં જે ગણનો લખી છે, તે એવી યાદ હોવી જોઈએ કે જેવા વગર લખી શકે.

(૪) અકીદા અને મસઅલા ખુબ સમજાવીને પઢાવે અને ખુબ પઢનારીની જખાનથી કહેવાડી લે જેથી માલમ પડે કે તે મમજી ગઈ છે.

(૫) જે જે દોઆઓ કિતાબમાં આવી છે તે સર્વેને મોઢે સામળે.

(૬) જ્યારે બળકથી નમાઝ પઢાવો તો તેને કહો કે યોડા દિવસો સુધી બધી સુરતો અને દોઆઓ જોરથી પઢે અને તમે એસી સામળ્યા કરો જ્યારે નમાઝ ખુબ યાદ થઈ જાય ફરી કાયદા પ્રમાણે પઢ્યા કરે.

(૭) જે પઢાવનાર મરદ હોય અથવા ટાંઠા મસઅલો બચ્ચાની સમજણથી વધુ હોય તો એવો મસઅલો છાડાવીડો અને કોઈ રગથી કે પેનસીનથી નિશાન કરીદો. જ્યારે મોઢા હશે ત્યારે એવા મસઅલા સમજાવી દેવાશે અથવા તે મરદ પોતાની સ્ત્રીને શરમની વાતો મમજાવી આપે.

(૮) એવા, પાચમા ભાગમાં બારીક વાતો છે જે બચ્ચાની સમજમાં ન આવે તો છૂટો કે સાતમે, આઠમે અથવા દશમે ભાગ પઢેલા પઢાવો.

(૯) પઢનારીને ખુબ તાખીદ કરો કે મમ કરો ખુબ મોતાયેઅ જોયા કરે અને પોતેજ મતલમ સમજાયે જેટલું સમજી શકે અને સખક પઢી કેટલીકનાર પઢે અને પોતાના મનથી મતલમ બોલ્યા કરે એથી સમજાવવાની શક્તિ આવી જાય છે આમુખતા (પછલ જે પઢી ચુક્યા તે)ને કોઈ કોઈ ઠેકાણેથી સાબળી યો જેથી યાદ નહુ અને પઢનારીને તાકીદ કરો કે યોડા આમુખતાને સુકરર કરી રોજ પઢતી રહે અને બે ત્રણ છોકરીઓ સાથે પઢતી હોય તો તેમને કહો કે પોતપોતામાં પૂછપાછ કરતી રહે.

(૧૦) જે જે વાતો કિતાબમાં પઢતી જાય જ્યારે પઢનારી ઉલટુ કરે કે તરતજ મનાઈ કરે * અને એવીજ રીતે ટાંઠા બીજો માણસ ખેનાફ કામ કરે અને નુકસાન ઉઠાવે તો પઢનારીઓને યતાવવું જોઈએ કે ફલાણાએ કિતાબથી ખેલાફ કર્યું અને નુકસાન થયું આવી રીતે સારી વાતોની બલાઈ અને ખરાબ વાતોની ખુરાઈ દિવમાં ખુબ જામી જશે.

કેમકે ઇલિમથી મતલમ અમલ છે તો જ્યારે અમલ ન કરે તો પઢવાથી શુ ફાયદો એટલાજ માટે બે અમલ આલિમને કુરઆન શરીફમાં ગધેડો ફરમાવ્યો છે જેના ઉપર કિતાબો લાદવામાં આવે અને એવા એલમાને ઘણો સખત અજબ થશે જે પોતાના ઇલમ ઉપર અમલ કરતા નથી અને તેના લીધે બીજા જેનાર પણ બગડે છે તમે જેટલું પઢો તેના ઉપર અમલ કરવાની ઘણી કોશીસ કરો એથી જનતમાં વણી સારી સારી બીજો મળશે અને સૈથી વધુ આ છે કે અલ્લાહ તઆલાની રજા મદી હાસલ થશે જે સાત બાદશાહી શુ બલકે બેશુમાર બાદશાહતોથી પણ વધુ છે અ

ત્રીજો મઝમુન.

આમા નેકીયોના ધરેણી તારીફમા તેજ શરોઆ છે જે આ કિતાબની પ્રસ્તાવનામા લખવામા આવી હતી એજ નેકીયો બેહેસ્તના ધરેણી છે તો એ શરોઆને આ કિતાબના નામથી તેમ મઝમુનથી તેમ મઝમુનથી લખાવ છે અને એથી નેકીયોની મહોબ્બત દિલમા વધુ થશે અને આ જુદા ધરેણીના લાવચ ઓછી

થશે એનીજ લાલચે સાચા ધરેણીને જૂઝાવી નાખ્યા છે જે કોઇએ પ્રસ્તાવનામા આ શરોઆ જોઇ ન હશે તો અહિ પઢી બેશે અને જો પહેલા જોઇ હશે તો અમનનો વધારે ખ્યાલ થશે એટલાજ માટે એમને ફરીથી અહી લખી છે અને કિતાબ એનાજ ઉપર આપ્ત છે અનાહ પાક નેક રસના ઉપર કાયમ રાખી હમારા સર્વેનો ખાતેમા બિય ખેર કરે તે શરોઆ આ છે

અસલી ધરેણી

એક લાકડીને ચેહ પુછાઅપની અન્મા જનમે ૐ આપ ઝેવરકી કરે તારીફ મજબ અજનસે કાનસે ઝેવરહે અચ્છે ચેહ જતા દીજ મુજે ૐ ઝોર જો બદ ઝેમકે ચેહ બી બતાદીજે મુજે તાકે અચ્છે ઝોર મુજે મુજકો બીહો ઇમતેયાજ ૐ ઝોર મુજપર આપકી મરખતસે ખુન જાએ ચેહરાજ યુ કહા માને મહોબ્બતમે કે અય બેટી મેરી ૐ જોશે દિનસે ખાન સુન લો ઝેવરકી તુમ જરી સીમો ઝરકે ઝેવરકો લોગ કેહનેહે બલા ૐ પર ન મેરી જાન હોના તુમ કબી કિનપર દિદા સોતે ચદીકી ચમક અસ દેખનેકી ખાતહે ૐ ચાર દિનકી ચાદની ઝોર દિર અપેરી રાત હે તુમકો લાઝેમ હે કરો મરગુમ એસે ઝેવરાત ૐ દીનો દુનિયાકી બલાઇ જન્મે અયજા આપે હાથ સરપે જુમર અકબકા રખના તુમ અય બેટી મુામ ૐ ચવને હ જમકે જરીએમેહી મમ ઇનસા કે કામ આર્થયા હો માનમે અયજા ગોશે હોશકી ૐ ઝોર નમીહત લાખ તેજે જુમપોમે હો બરી ઝેર આવેજે નમાજોહ હો કે દિવ આવેજકો ૐ ગર કરે કિનપર અમલ તેરે નમીમે તેઝહો કાનકે પ તે દીયા કરનેહે કાનોકુ અઝાજ ૐ કાનમે રખો નસીહત દે જો અવરાફે કિતાબ ઝોર ઝેવર ગર ગયેકે કુચ્છ તુજે દરકારહો ૐ નેકીયા પ્યારી મેરી તેરે ગયેકા હાર હો કુન્વને ખાતુકા હાસેલ તુજકો ખાતુમદહો ૐ કામયામીમ સત્ર તુ ખુગરમો ખુરસદ હો હે જો સખ ખાતુકે ઝેવર સખકે સખ બેકાર હે ૐ દિનમે ખાતુકી અય બેટી મેરી દરકાર હે હાથકે ઝેવરસે પ્યારી દસ્તમારી ખુમ હે ૐ દસ્તમારી વાદ હુન્નર હે સમકો જો મરગુમ હે કયા કરોગી અય મેરીજા ઝેવરે ખલખાલ કો ૐ ફેકદેના ચાહીયે બેગી બમ ઇમ જ જાલકો સમમે અચ્છા પાકિમ ઝેવર ચેહ હે તુરે બસર ૐ તુમ રહો સાબેત કદમ હરવકત રાહ નેક પર સીમો ઝરકા પાકમે ઝેવર ન હોતો ડર નહીં ૐ રાસ્તીસે પાઉગર શીસયે ન મેરીજા કહી

દશમો લાગ પુરો થયો અને વધારો આગળ આવે છે

ઝેલેશ્તી ઝેવરનો વધારો.

જેમાં કેટલીક મસઅલોની વાતો છે જે પછીથી યાદ આવી.

૧ મસઅલો-જ્યા હુગમ ચીજ વધુ હોય ત્યા વગર પૂરે ખાનુ દુરુન નથી અનપત જે પુજવાથી માલમ પડે આ ખાસ ચીજ હવાયની છે તે જે બતાવનાર નેક દીનદાર છે તેો બેધ-કક તેના ઉપર અમન દુરુસ્ત છે અને જે તે માણસ પુરો હોય અથવા તેનો માન નકરા હોવાનો હાલ માનમ ન હોયતો તેનો હુમ્મ આ છે કે જે દિવ પશુ માલા આપે કે આ માણસ માયો છે તેો અમન દુરુસ્ત છે અને જે દિન સાક્ષી ન આવે તેો અમલ દુરુસ્ત નથી જેમકે કરીઓના આવતા પહેલા કોઈએ ફસલ વેચી નાખી તેને તેો તમે પછી ચુક્યા છો કે હરામ છે તેો જ ગામમા એનો વધુ રિવાજ હોય અને ફળના બાદ ઓળી વેચાતી હોયતો લા આ મસઅલો ચાનશે જે અમે બયાન કર્યો તેો જે કરીતો હાલ માનમ પડી જાય કે આ કળના પછી વેચાઈ ૭ તેો તે દુરુસ્ત છે અને ૧૦જ્યા રિતા ખાનુ દુરુસ્ત નથી

૨ મસઅલો-મીમાગીને પુર કહવું મના છે

૩ મસઅલો-જો કોઈ કાફર ઓરત તમારી પામે ખુનીથી મુસલમાન થયા આવે અો તેને મુમનમાન ગતા-નામા કોઈ જગડા ફમાદો ૩૨ ન હોય તેો મુમનમાન મનારીયો અને મુમાનના બનાવનારી રીત આ કે કે તેનાથી પકાનો લાએલાહ ઇલ્લહલાહો મોહ મદુર રસુલુલ્લાહ એટલે અનહના મિનાય કા) પુગને લાયક નથી અને મોહ મદ (મન) અજાહના પાયા મોકમેલા છે અને મયા પેગ અરોને સાચા જાણુ છુ તેમ ખુદાની સર્વે

કિતાબોને સાચી જાણુ છુ અને ફરિનાઓને તથા કેયામતને તથા તકદીરને માનુ છુ' મે મારા પહેના ધર્મને ઠોડી દીધો અને મુસલમાનોના દીનને કમુલ કર્યો અને હુ પાચે વખતની નમાઝ પઢીશ અને રમજાનના રોઝા ગખીશ અને જે માલમના હશે તેો ઝકાત આપીશ અને જે વધરે ખરચ હશે તેો હજજ કરીશ અને અ'નાહ, રસૂનના સર્વે હુકમો બજાવીશ અો જેટલી ચીજોથી અ'નહ અને રસૂને મનાઈ કરી છે તે મકથી દુર રહીશ-ઓ અ'નહ? મને દીન ઇમાન ઉપર કાયમ રાખજો અને દીનના કામોમા મારી મદ્દ કરજો કરી જેટલા હાજર હોય સર્વે અ'તાહથી દુઆ માગે કે ઓ અનાહ એના ઇમાનને કમુલ કર અને અમને પણ ઇમાન પર કાયમ રાખ અને ઇમાન પર ખાતમો કર

૪ મસઅલો-અમ તેમની વાતો લગાડી લગાવા નહી

૫ મસઅલો સાબોની વાતો ભરોસો કરો નહી

૬ મસઅલો કેટલીક ઓરતોએમ સમજે છે કે ન પકે કનહુ ઘોઘને જ્યા સુધી સુકાઈ નહિ પાન થતુ નથી અો એથી નમાઝ દુરુસ્ત નથી આ તદન જુદી વત છે કેટલીક ઓરતો આ મસઅલો ન જાણવાથી નમાઝો કઠા કરી નામે કે અને ફરી વખત ગયો એટલે કાણુ પડે છે એતુ ન સમજે લીલાથી પણ નમાઝ દુરુસ્ત છે

૭ મસઅલો કેટલીક ઓરતોએ એકેક છે કે જેને આહમુ ૧૦૩ થાય તેને એક રેટી

અને જે પછી પણ લીધી તેો મજબુરી વગર અદા નમાઝને કઠા કરીને પછી જે કમીરો ગુનો છે મારે એથી બચવુ ધણુ જરૂરી છે અ

યાનો સદેકો કરવો જોઈએ નહિતો મર્યાપર બધ બરેલુ છે આ તત્ત્વ વાહીનાત અકીદો છે તોમાહ મરી જોઈએ

૮ મસઅલો-કેટનીક ઓરતો મિતલાને કોષ જન્નાત બૂન સમજે છે અને એથી તે ધરમા જાહુ ખટપટ કરે છે એ મત્રા નકામા ખ્યાલ છે

૯ મસઅલો-જે કપડામાથી ખાધ અથવા માથાના વાળ કે ગરબન દંખાય તેથી નમાઝ થતી નથી *

૧૦ મસઅલો-જે ફરીર મહેનત મજૂરી કરી શકતો હોય છતાં તે બીખ મગાનનો ધધો કરી લે તેને બીખ આપવી દુરસ્ત નથી

૧૧ મસઅલો-જે રેલેના સફરમા પાણી ન મળે તો તયમ્મુમ કરી નમાઝ પઢે નમાઝ કઝા કરો નહિ

૧૨ મસઅલો-કેટનીક ઓરતો ગરીબ મજૂરોથી પરદો કરતી નથી જાહુ મોટો ગુનો છે

૧૩ મસઅલો-પારકી ચીજ ગમે તેવી હલકી કીમતની કેમ ન હોય પણ માલિકની રજા સિવાય વાપરો નહિ અને જ્યારે વાપરો તો તેને પડતી મૂકી ઉરો નહિ જેની હોય તેને સોપી દો કે જુવો બેન આ તમારી કાનર કે સોય મૂકી છે

૧૪ મસઅલો-રેલેની મ્વારીમા ભાડાનો, મહેસુલનો અને મામાન લઘ જનનો કાયદો રેલેનાળાઓ તરફથી મુકરર છે તેથી ઉલટુ કરતુ અથવા ઘેઠો આપવો અથવા ખરી રાતને મતાડી દુરસ્ત નથી જેમકે ત્યાં આ પ્રયદો છે કે જે મુસાફર સૌથી સસ્તા દરજ્જામા સફર કરે જેને થર્ડ ક્લાસ કહે છે તેને નસ્તાનુ ખાણુ, મિસ્તરો અને એ સિવાય ત્રીશ શેર

* કપડા પહેરવાનો હેતુ શરીરને સતાડવુ છે જ્યારે શરીર દેખાતુ રહે તો એવા કપડા પહેરવાથી શુ કાયદો થયો એવુ કપડુ પહેરવુ ઘણી બેશરમીની વાન છે અને ગુનો છે અ

વજનનો સામાન લઘ જવાની છુટ છે એવુ મહેસુલ નથી માત્ર પોતાનુજ બાકુ હોય છે અો જે થોડુ પણ એથી વધી જાય તો તેને રેલે ઉપર જોખાવી જેટલા મહેસુલનો ત્યાં કાયદો હોય આપવુ જોઈએ તો હવે જે માણસ મત્રીશ શેર અથવા મોત્રીશ શેર સામાન જોખાન્યા સિવાય સાથે તત્ત્વ જાય જે કે રેલે વાળા તેને ન ટોકે પણ ખુાની નજીક ગુનેહગાર થશે અને કેટલાક એમ કરે છે કે સામાન જોખવાથી દેઠ મજુ થયો મારુરે કલું કે એક મજુ લખી આપુ છુ મને આટલી લાય આપો એમા બે ગુના થશે એક તો સામાન વધારે લઘ જવો અને મહેસુલ ઓછુ આપવુ મીજુ લાય આપવી એજ પ્રમાણે ત્યાં કાયદો છે કે જે બચ્ચુ ત્રણ વપથી નાનુ હોય તેની ટીકીટ નથી અને જે ત્રણ વરસનુ હોય તેની અડધી ટીકીટ છે અને ફરી બાર વરસ સુધી અડધી ટીકીટ છે જ્યારે બાર વરસ પુરા થાય તો આખી ટીકીટ છે તો જે કોઇની પાસે ત્રણ વરસનુ બચ્ચુ હોય અને તેની ટીકીટ લીધા સિવાય લઈ જાય અથવા ત્રણ વરસથી નાનુ બનાવે તો તેને ગુનો થશે એવીજ રીતે જે બાર વરસના બચ્ચાને નાનો બતાવી અડધી ટીકીટમા લઘ જવા ઇચ્છે તેને પણ ગુનો થશે અને આ બધી હાલતોમા કેયામનના દિવસે રૂપિયા પેસાને બદલે નેકીયો આપવી પડશે અથવા તો રેલે વાળાઓના ગુના એના ઉપર લાધવામા આવશે

૧૫ મસઅલો-આજકાલ જે અગ્રેજી જાહુ બણે છે અને તેમા કેટલીક વાતો એની લખી છે જે દીન ઇમાનથી તદ્દન વિરુદ્ધ છે અને તે બણનારને દીનનો ઇતમ હોતો નથી એથી બવા છોકરા એવા થઇ જાય છે કે તેમના દિનોમા ઇમાન રહેતુ નથી તેમ મ્હોથી પણ એની વાતો કહી નાખે છે કે જેથી ઇમાન જતુ રહે છે જે એવા છોકરાઓથી કોષ મુસબમાન

છોકરીની શાદી થઇ તો શરબથી તે નિકાહ થોજ નથી જ્યારે નિકાહ થયા નહિ તો જીંદગી સુધી પુર કામ થાય છે * તો તેનો વખાલ મા બાપ ઉપર દુનિયામાં પણ પડશે અને આ ખેરતમાં પણ અગમનો ધણો ખોદ છે એટલા માટે જરૂરી છે કે પોતાની દીકરીની શાદી કરતી વખતે જેવી રીતે જમાઈ નાન જાત, ધરમારની તપાસ કરે છે એથી પણ વધુ આ વાતની તપાસ કરીને કે તે દીનદાર પણ છે કે નહિ જો દીનદારી માલમ ન પડે તો કદી પણ દીકરી ન આપે બે દીન અમી રથી ગરીબ દીનદાર હજાર દરજ્જા બેહતર છે * અને એક વાત આ પણ જોઇ છે કે જે માણસ દીનદાર હોતો નથી તે ઓરતનો પણ હક સમ જતો નથી અને તેની ખાહીશ પણ રાખતો નથી બનકે કોઇ કોઇ ઠેકાણે તો કોડી કોડીથી તરસાવે છે ફરી જ્યારે એન (આરામ) ન મળે તો એવા અમીરીના નામને લઇશુ આટશે

૧૬ મસઅલો. આ જ મશહુર છે કે કુતુબ તારા તરફ પગ ન કરે એ તદ્દન ખેટી વાન છે શરીઅતમાં એ તારાનો કંઈ પણ અદમ નથી

૧૭ મસઅલો. એવીજ રીતે આજે મશહુર છે કે રાત્રે ઝાડ સુધ જાય છે એ પણ તદ્દન ગલત વાત છે

૧૮ મસઅલો. એવીજ રીતે આજે મશહુર છે કે ખાટલા ઉપર નમાઝ પઢવાથી વાદરો થઇ જાય છે તદ્દન વાહીયાત છે જો ખાટલો ખૂમ બેચેચો હોય તો તેના ઉપર નમાઝ હુરૂત છે જો તે નાપાક હોય તો તેના ઉપર પાક કપડુ પાથરી લે પણ જરૂર વગર તેના ઉપર નમાઝ પઢવાથી નકામો શોર થાય છે

૧૯ મસઅલો. એજ પ્રમાણે આ મશહુર છે કે અગમી હુમનોના કેટલાક લોકો વાદરો થઇ ગયા હતા અને હાલના વાદરો

તેમનીજ નસલથી છે એ પણ ખોટી વાત છે હદીમ શરીફમાં આવ્યું છે કે તે બધા વાદરો મરી ગયા હતા એમ નથી કે વાદરો તેમનાથીજ શરૂ થયા છે

૨૦ મસઅલો. કુરઆન મજીદમાં જે ગલતી નીમ્ને તરતજ તેને સુધારી લે નહિ તો ફરી યાદ ન રહેવાથી હમેશ ગલત પડ્યા કરશે જેથી યુનેગાર થશે

૨૧ મસઅલો. આ જ દરતુર છે કે કુરઆન મજીદ કોઇના હાથથી ચડી જાય તો તેના બરામર અનાજ તોળી આપી દે છે આ કંઈ શરીઅતનો દુકમ નથી ધણુ કરી આગલા ખુજરગોએ તખીફ માટે આ કાયદો મુકરર કર્યો હતો, જેથી આગળ વધારે ધ્યાન રહે ખરેખર આ ધણી સારી મમવેદન છે પણ કુરઆન મજીદને જરૂર વગર તરાજુના પલ્લામાં મૂકવું એ પણ અદમથી ખેલાઈ છે માટે જો અનાજ આપે તો એમજ જેટલી હીમત હોય આપી દે કુરઆન મજીદને તોળે નહિ

૨૨ મસઅલો. -કેટલીક ઓરતો એમ કરે છે કે ગાડીમાં બેસતી વખતે કહે છે કે એકજ સવારી છે અને બે બે બેસી જાય છે, આ ઘોડો અને હરખ છે હા, ગાડીવાળાને કહી દે જો તે ખુશીથી બેસાડી લે તો કંઈ વાધો નથી નહિ તો તેમના ઉપર જમજરની કરે નહિ

૨૩ મસઅલો. -ધણી ખરી સ્ત્રીઓ એક પેઠી સાથે લઈ ફરતી રહે છે તે પેટીમાં જાત જાતના નકશા અને ફાટુઓ બનેલા હોય છે અને પેટીના ઉપર જેવા માટે આવના (કાચ) લાગેલા હોય છે પૈસો બે પૈસા લઈ દેખાડે છે તો જ પેટીમાં જાનહાર ચીજનો એક પણ ફાટુ હોય તેનું જોવું મના છે એવીજ રીતે કેટલાક છોકરાઓ ફાટુવાળા નકશા ખરીદ કરી રાત્રે ફાનુસ સાથે મૂકી તે ફાટુઓને દેખાડે છે તે પણ મના છે એવીજ રીતે કેટલાક લોકો ધરોમાં એવા વાળે લાવી સર્વેને સંભળાવે છે કે જેમાં

દરેક ચાજનો અવાજ નીચ છે તો યાદ રાખો કે જે અવાજનું સામગ્રી એમજ મના છે તે વાજમા પણ મના છે જેમકે ગાવુ, નાડવુ અને કેટલાક લોકો દુરઆન મજાનું પદવાને તેમા કિતારે છે તો દુરઆન મજાનું સામગ્રી તો ઘણી મારી વાત છે પણ તેમા કિતારવાને મનનય માત્ર ગમત અને તમજો હોય છે માટે એ પણ મના છે છોકરીઓ અને ઓ તોને એવી વાતોનો હિસ્સ ન કરવો જોઈએ

૨૪ મસઅલો.-કેટલાક માણસો એમ કરે છે કે ખોટા રૂપિઓ જ્યારે તેની પાસે આવે તો નથી તો ઘોડો દબ મીજને આપી દે છે અથવા રાત્રે તેને ઝેરીજ રીતે ચલાવી લે છે આ બધું ખોટા ગુનો છે આ રૂપિઓ જોણું તમને આવ્યો છે, તેનેજ આપીદો તેને કહીને આપો અથવા કોઇ પણ પ્રકારે આપીદો બધું જાહેર છે પણ આ તેજ વખત દુરુસ્ત છે કે જ્યારે સારી પળણુ માનમ હોય કે ફનાણુની પાસે ધીજ આવ્યો છે જે સહેજ પણ શક હોય તો દુરુસ્ત નથી અને જે બીજા કોઇને કહીને આપો અને તે ખુશીથી લઇતે તો પણ દુરુસ્ત છે

૨૫ મસઅલો.-જે મસઅલો સારી રીતે યાદ ન હોય કદિ પણ કેળેને બતાવો નહિ

૨૬ મસઅલો.-કોઈ વખત એક માણુમ આવ્યો બધ કરી પડ્યો રહે છે અને એ માણુમો તેને કુપો ગયેને સમજી કોઈ ટુપી વાત કરના લાગે છે પણ જો તેમને એમ જણાય ગય કે એ માણુમ ગળતો છે તા તે નાત કરી કરત નહિ એમ વખતે તે સુનેના માણુમને વાજમ છે કે મોલી પડે અને તેમની વાતો ધોમગી સાબજો નહિ ની ના ગુનો થશે

૭ મસઅલો.-કેટલીક ધરડી ઓરતો બનેકે કેટલીક જવાન ઓરતોની પણ ગેર હોય

* અને મરદો તથા ડોકરોઓને પણ એકાદ જાનવુ જરૂરી છે

છે કે મનન માને છે કે જે મારી ફક્ષણી મુરાદ પુરી થઈ જશે તો મસજદમા જઈ સનામ કરીશ અથવા મસજદની તાપ બરીશ ફરી મસજદમા જઈ પોતાની મનનત પુગી કરે છે તો યાદ રાખો કે ઓરતોને મસજદમા જવુ સાર નથી જવાન હોય કે ડેમી હોય કદિપણુ એ પરગી જરૂર થાય કે અનાહ તમાજાનુ સક્કામ આવ છે કે કઈ નફો પહોંને દિનથી જાપાનથી શુક અના કરીયો તો એ ધરમા પણ થઈ શકે છે અને તાપ બરવુ પણ આવ છે કે જે કઈ મકદુર હોય ગરીબોને વહેચી દો તો ગા પણ ધરમા થઈ શકે કે

૨૮ મસઅલો.-નોટને નંબુ કે ઓછી કોમને વેચી દુરુસ્ત નથી જેમકે પાચ રૂપી આની નોટને પોણા પાચમા કે સના પાચમા વેચી દુરુસ્ત નથી અને ખેર ઓઢામા તો લાચારી પણ છે જેકે ગુનો થશે પણ વધારેમા વેચનાની અથવા ઓઢામા ખરીદનાની લાચારી પણ નથી તો એ વધુ ખુર અને વધુ ગુનો છે

૨૯ મસઅલો.-કોઇનો કાગળ તેની રમ સિસાય વાચવો દુરુસ્ત નથી

૩૦ મસઅલો.-કાગળીમા જે વાળ નીકળે તેમને એમજ ફકી દો નહિ તેમજ દીવાલમા પણ મુકો નહિ કે નામહરમ લોક તેને જુવે એ વાળોનો પણ પરદો છે બનકે લાકડી વગેરેથી થોડી જમીન ખોળી તેમા દાખી દો

૩૧ મસઅલો.-જે વાતનું જમાનથી બોલવુ ગુનો છે તેને પ્રગળમા લખવુ પણ ગુનો છે જેમકે કોઇની ગીમત શીકાયત, પોતાની મેટાઇ વગેરે

૩૨ મસઅલો.-તારની ખમરમા દેટલીક તરેહના શક છે જેથી ચાંડ વગેરેની ખમરમા તારનો એતમાર નથી

૩૩ મસઅલો.-લેજની જગ્યાથી બીજા શહેરમા એમ સમજી જતા રહેવુ કે હમો નાસી જવાથી બચી જશુ મના છે. અને જે સખર

કરી તેજ જગ્યા પર રહે તેને શહાદતનો મર તમો મળે છે

૩૪ મસઅલો-કેટલી. ઝોગતોની ટેવ હોય છે કે કોઇ છોડાને કે નોકરાણીને કહી દીધું કે મસજીદમાં જઈ ત્યાંનાજ લોટામાં પાણી લઈ મંચા નમાઝીઓથી દમ કરાવી લઈ આવજો ફનાણા ખીમારને પીનાડીશું અથવા કુરઆન શરીફ ખતમ થયા પાદ દમ કરાવી બરકતને માટે લેતા આવજો પાદ રાખો કે મસજીદનો લોટો પોતાના કામમાં લાવેો મના છે પોતાના ઘેરથી કોઈ વામણુ આપતું જોઈએ

૩૫ મસઅલો-ગહેનોમાં મશહુર છે કે એક હાથમાં પાણી અને બીજા હાથમાં આગ લઈ ચાલતું મનકુમ છે અથવા એમ મશહુર છે કે ધણી ધણીઆણી એક નામણુમાં દુધ ન ખાય નહિ તો ભાઈ બેન થઈ જશે અથવા એમ મશહુર છે કે મુગીદણુ સાથે નિમહ દુસ્ત નથી અથવા એમ મશહુર છે કે કાતર વગાડો નહિ આપસમાં લડાઈ થશે અથવા બે માણુ સોની વચ્ચેથી આગ લઈ નીકળેા નહિ નહીં તો તે બંનેમાં લડાઈ થશે અથવા નરમાયનોડીઓ રહેના હો નહિ નહીં તો ઘરમાં લડાઈ થશે અથવા બે આદમી એક કગાઈ (કામકા) કરે નહિ નહો તો બંનેમાં લડાઈ થઈ જશે અથવા દિવસે કહાણીઓ કહેા નહી નહિ તો મુસાફર રસ્તો ભૂલી જરો આ બધી વાતો વાહીયાત બે અસા છે એવો અકીદો રાખવો સખન ગુનો છે

૩૬ મસઅલો-કોઈને હરામખદી કે કુન રીની જણેથી કે મુન્વરની બચ્ચી અથવા બીજી કોઈ ઝેરી વાન કહો નહિ જેથી તેના માયા પને ગાળ પડે તે બીયારાઓએ તમારો શુ વાક કર્યો છે અને કમુરના પાને પશુ તેના કમુરથી વધારે છુર કહો નહિ

૩૭ મસઅલો જરૂર વગર એમજ તમાણુ ખાતી અથવા હુકકો પીવો મકરૂહ છે અને જો કોઈ ભાચારી હોય તો કંઈ કર નથી

પણ નમાઝના વખતે ખુમ મોકુ સાફ કરી લે મીરનાક (દાનણ)થી અથવા ધાણા ચારી અથવા જેની રીને થઈ શકે જો નમાઝમાં મહોતી અંદર દુર્ગંધ રહે તો તેથી ફિરસ્તાઓને ધમ્મ પહોચે છે * એટલા માટે મના છે

૩૮ મસઅલો અશીણુ જો ઇલાજ માટે કોઈ બીજી દવામાં એટલી મેળવી ખાનામાં આવે જેથી તદત નિશા આવે નહિતો દુડગ્ન છે અને જો નિશા હોય તો દુડસ્ત નથી જેમકે કેટલીક ઝોરનો બચ્ચાઓને ખવાડી દે છે કે નિશામાં પડ્યો રહે રડે નહિ એ દુડગ્ન નથી

૩૯ મસઅલો કેટલીક ઝોગતો કુરઆન મજીદ પઢવામાં જો તેમના ધણાનું નામ ચારી જાય તો તેને ઝોડી દે છે ધીમેથી પઢી લે છે એ સાહીયાત છે કુરઆન મજીદ પઢવામાં શરમ શુ છે

૪૦ મસઅલો શાણી છોકરીને જવાન મરદ્યો કુરઆન શરીફ કે કિનામ પઢાવવી ન જોઈએ

૪૧ મસઅલો લખેલા કાગળનો અદમ જરૂરી છે એમજ ફેકા દેવો ન જોઈએ જે કાગળ નવી થઈ જાય અથવા ગારીને ત્યાંથી પડીકા બધાઇને આવે ફરી તેને ખાતી કરી લીધા પછી તેના લખેલા કાગળોને કેઈ ઠેકાણે સનાળીને મુકી દો અથવા બાગમાં બાગો દો, એનીજ રીતે જે લખેલો કાગળ રસ્તામાં પડ્યો હોય અને કોઈના કામનો ન હોય તેને પણ ઉઠાવી રાખી લો અથવા બાળી દો

૪૨ મસઅલો દસ્તરખાનમાં જે રોડીના હુકકા રહી જાય છે તેમને એની તેની જગ્યાએ ફેકા નહિ મલકે એક બાબુએ જ્યા પગની નીચે આવે નહિ ત્યા નાખો

*તેમજ વાતચીત કરનારાઓને પણ એવા બાણુસથી તકવીફ થાય છે આ

૪૩ મસઅલો નો કાઇ કામળ લખતુ હોય તો તેની સાથે મળી બેસી જમ તેનો કામળ નામનો મના છે,

૪૪ મસઅલો નો કાઇના નીચેના અડધા ધડમાં જખમ કે ફાદના હોય અને પાણી પહોં ચઢથી નુકસાન હોય અને તેને નહાવાની જરૂર હોય અને નહાવામાં તેને બચાવી શકતી નહોય તો તેને તપમ્મુમ કરવુ ફરસ્ત છે,

૪૫ મસઅલો જાહેલોમાં મશહૂર છે કે તસમીહ ફેરની આ તરફ સીધી છે અને તે તરફથી ઉલટી છે એ બધું વાહીયાત છે અસત મતલબ ગણત્રી છે જે બાજુથી ચાહો ફેરવો

૪૬ મસઅલો. ફરદ શરીફ એ વોજુ પઢવુ ફરસ્ત છે *

૪૭ મસઅલો છોકરાઓના નાક કાન છીદવવા મના છે

૪૮ મસઅલો યુર નામ રાખવુ મના છે સાર નામ રાખે ચા તો નખીયોના નામપર નામ રાખે અથવા અલ્લાહના નામોમાંથી કોઇ નામપર અબ્દનો શબ્દ વધારી દે જેમકે અબ્દુર રહમાન, અબ્દુલ બારી, અબ્દુલ કુદુમ, અબ્દુલ ફતાહ અથવા ખીજુ કોઇ નામ કોઇ આલિમથી રખાવે

૪૯ મસઅલો જાહેલ ઓરતોમાં મશહૂર છે કે નમાઝ પઢી મુસલ્માને વાળી દો નહિ તો શૈનાન તે ઉપર નમાઝ પઢે છે એ વાત તદ્દન ગનત છે

*એવીજ રીતે ખીજા જુકરો અને કુરઆન મજીદ મોઢે પઢવુ પણ એ વોજુ જાએઝ છે જો કે બેહતર નથી અને જ્યારે યુસલની હાજત હોય ત્યારે કુરઆન શ સિવાય ખીજા બધા જુકરો, ફરદ શરીફ, કલેમો વગેરે પઢવુ જાએઝ છે જો કે બેહતર નથી અને એ હાવતમાં કુરઆન મજીદ પઢવુ મના છે અને હરામ છે. અ.

૫૦ મસઅલો જાહેલો સમજે છે કે જો ઓરત સુવાવડમાં મરી જાય તો તે કાકલુ થાય છે એ તદ્દન ખોટો અપીદો છે બલકે હદીસ શ મા આબુ છે કે એવી ઓરત શહીદ હોય છે

૫૧ મસઅલો જાહેલો કહે છે કે ઓરત મરી જાય તો તેનો ધણી જનાઝના પાયાને પણ ન પકડે એ તદ્દન ગલત છે બલકે જો તે મ્હો પણ જોઇ લે તો કંઈ વાધો નથી

૫૨ મસઅલો જો ઓગત મરી જાય અને તેના પેટમાં બચ્ચુ જીવતુ માવમ પડે તો તેનું પેટ ચીરી કાઢીલેવું જોઇએ એક દેકાણું લોકોએ એવી નાદાની કરી કે તે ઓરતને નવાડતી વખતે બચ્ચુ પેદા થાતી નિશાનીઓ જણાઈ તો ઓરતોએ કહ્યું જતદી કરો કાણુ જાણુ શુ થઈ જશે મતલબ તેને જલદી જલદી કફનારી લઈ ગયા જ્યારે કબરમાં મૂકી ત્યારે કફનમાં બચ્ચુ પડવાની હરકત માલમ પડી અફસોસ કે કોઇએ કફન ખોલીને પણ ન જોયું તરતજ કપરપર તખતા મૂકી માઠી નાખી દીધી અફસોસ છે ઓરતોમાં તેમજ મરદોમાં પણ કેવી જહાલત આવી ગઇ આ બધી ખરાબી દીનનો ઈલિમ ન હોવાની છે

૫૩ મસઅલો જાહેલોમાં આ મશહૂર છે કે જો ધણી નામરદ હોય તો તેની સાથે નિકાહ ફરસ્ત થતાજ નથી અને ઓરત તેનાથી પરદો કરે એ તદ્દન ગલત વાત છે

૫૪ મસઅલો ફાત ખોલવી નામ કાઢવું ન જોઇએ લોટાપર હોય અથવા સપાટપર ખીજા કાઈ ચીજ પર સખત થતો છે

૫૫ મસઅલો ઓરતોમાં અસ્સલાફે અલૈકુમ કહેવાનો અને મુસાફિ (મુલાકાત કરવાનો) રિવાજ નથી અને જો સવાયની વાદ છે. એમને ફેલાવવી જોઇએ

